

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาชารย์ นักวิชาการ นิลิตนักศึกษา และผู้สนใจได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยพัฒนาวิถีสังคมศึกษา ในสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ ลัทธิ ศาสนา ธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักงาน

ศูนย์วิจัยศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์ 0-2218-3943 โทรสาร 0-2218-3944
Website: www.crs.chula.ac.th,
e-mail: crs@chula.ac.th

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ นายแพทย์กิริมย์ กมลรัตนกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ติงศักดิ์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ร่มย์ กิริมันตรี

กองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ร่มย์ กิริมันตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.พี.เจ. ยุวจิต
นางสาวลิริกา อริยะวงศ์

ผู้จัดการ

นางสาวลิริกา อริยะวงศ์

OFFICE: Center for Russian Studies

17th floor, Chaloem Rajakumari 60
Building, Chulalongkorn University,
Payathai, Pathumwan, Bangkok, 10330
Tel. 0-2218-3943 Fax. 0-2218-3944

EDITORIAL ADVISORS

Pirom Kamolratantanakul
M.R. Kalaya Tingsabdh

EDITOR

Rom Phiramontri

EDITOR BOARD

Rom Phiramontri
Pachee Yuvajita
Siriththa Ariyawong

MANAGER

Siriththa Ariyawong

ปกหน้า: จัตุรัสแดรงค์วิลล์ศตวรรษที่ 17 วาดโดยอาปาลีนาเรีย วัลนิตโซฟ

(Аполлинарий Михайлович Васнецов)

ที่มา: <http://moi-zvuki.ru/posts/2217>

หน้าลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2558 จำนวน 350 เล่ม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [5812-110/350]

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0-2218-3556 โทรสาร 0-2215-3612

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

กระบวนการผลิตหนังสือเล่มนี้ช่วยลดโลกร้อน

0.69 kg.CO₂eq/เล่ม ด้วยการซัดเชยบปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 100%

สารบัญ

หน้า

● อาณาจักรรัลเชียโบราณ: ยุคแห่งความแตกแยก ร้อย วิรัมนตรี	1
● เส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียกับการควบคุมดินแดนและขยาย อิทธิพลของจักรวรรดิรัสเซียในดินแดนตะวันออกไกลซ่ำปลาย ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ศิวคิลป์ จุ้ยเจริญ	51
● การเปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมรัสเซียเรื่อง “แม่” ของ จิตรา ภูมิศักดิ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์ กุณิชช์ ปรียมอดมลสุข	75

บทบรรณาธิการ

วารสารรัสรเชียศึกษาปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ของศูนย์รัสรเชียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอนำเสนอบทความที่มีความหลากหลายด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ 3 บทความ บทความเรียบง่ายเป็นบทความด้านประวัติศาสตร์โดยบรรณาธิการได้เรียบเรียงขึ้นมาจากการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่นักประวัติศาสตร์รัสรเชียและต่างชาติได้ค้นคว้าและเรียบเรียงไว้เรื่อง “อาณาจักรรัสรเชียโบราณ: ยุคแห่งความแตกแยก” กล่าวถึงอาณาจักรรัสรเชียโบราณตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในช่วงที่อาณาจักรเดิมแตกเป็นอาณาจักรของเจ้าชายหลายอาณาจักรเนื่องจากการขาดความสามัคคีและเห็นแก่ตัวของบรรดาเจ้าชายทั้งหลายทำให้อาณาจักรได้สูญเสียความเป็นเอกภาพแก่มองโลก ที่ได้ยกกองทัพเข้ามาโจมตีและยึดครองอาณาจักรรัสรเชีย ตั้งนั้นเนื้อหาของบทความนี้จึงอยู่ในช่วงเวลาที่อาณาจักรรัสรเชียโบราณอยู่ภายใต้แยกของมองโลกและจบลงในช่วงที่ประเทศได้รับอิสราภาพ สาระโดยรวมของบทความกล่าวถึงชีวิตและผลงานของเจ้าชายรัสรเชีย 11 พระองค์ที่เคยเป็นเจ้าชายผู้ครองเมืองมอลโก นับตั้งแต่เจ้าชายดานีล อลิกชานดรากิช ที่ได้ปกครองเมืองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1263 จนกระทั่งลิ้นสุดรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 4 ในปี ค.ศ. 1584 เมื่อมอลโกลลายเป็นศูนย์กลางของอาณาจักร และอาณาจักรรุสกับมาเป็นรัฐที่มีเอกภาพและเอกภาพอีกทั้งได้ทำสงครามขยายอาณาเขตออกไปครอบคลุมดินแดนทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย

บทความที่ 2 ของฉบับ เป็นของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คิวคิลปี จุยเจริญ ซึ่งดำเนินการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านรัสรเชียศึกษา ได้นำเสนอผลการศึกษาเรื่อง “เล่นทางรัฐไฟลายทรานส์ไซบีเรียกับการควบคุมดินแดนและขยายอิทธิพลของจักรวรรดิรัสรเชียในดินแดนตะวันออกไกลช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการขยายตัวของรัสรเชียเข้าไปในดินแดนไซบีเรียและดินแดนตะวันออกไกล ซึ่งเริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16

จนกระทั่งเกิดแนวคิดในการสร้างเลันทางรถไฟฟ้ายานล้อใช้บีเรียในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ใช้บีเรียและพื้นที่ตะวันออกไกล รวมทั้งศึกษาการขยายอิทธิพลของรัสเซียในเอเชียตะวันออกผ่านเลันทางรถไฟต่างๆ ที่รัสเซียได้รับสิทธิ์ในการสร้างและครอบครองกรุงลิทัวเนียเฉพาะที่ได้รับจากสนธิสัญญาฉบับต่างๆ ที่ทำกับจักรวรรดิจีนในช่วงปลายราชวงศ์ชิง อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างประเทศในการเมืองระหว่างประเทศในยุคนั้น”

บทความที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมรัสเซียเรื่อง “แม่” ของจิตร ภูมิคัດด์ และกุหลาบ ลายประดิษฐ์ โดยกุลนิษฐ์ เปี่ยมอุดมสุข บัณฑิตสาขาวิชารัสเซียศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ศึกษางานแปลวรรณกรรมเรื่อง “แม่” ที่ประพันธ์โดยแม็กซิม กอร์กี (Maxim Gorky) นักประพันธ์เอกของรัสเซีย การศึกษางานแปลของบุคคลที่มีชื่อเสียงในการหนังสือและวรรณกรรมไทย 2 ท่านนั้น กุลนิษฐ์ได้นำบทแปลของทั้งสองท่านมาเปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายตัวละคร การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายจาก/สถานที่ การเปรียบเทียบงานแปลในด้านเทคนิคการถ่ายทอดคำพูดของตัวละคร และการเปรียบเทียบงานแปลในด้านลีลาการแปล ซึ่งเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ในโอกาสนี้คุณยรัสเซียศึกษาขอขอบคุณ คุณคิวคลิปี จุ้ยเจริญ และคุณกุลนิษฐ์ เปี่ยมอุดมสุข ที่ได้ส่งบทความเข้ามาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารรัสเซียศึกษา และหวังว่าท่านทั้งสองและผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรัสเซียทั้งหลายจะกรุณาสังบทความมาตีพิมพ์ในวารสารรัสเซียศึกษาฉบับต่อๆ ไป เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ต่างๆ ด้านรัสเซียเผยแพร่ต่อลังคอม ตามเจตนาرمณ์ที่ผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ตั้งไว้ในการจัดตั้งคุณยรัสเซียศึกษา

อาจารย์ ดร.รอมย์ ภิรัมณดรี
บรรณาธิการ

อาณาจักรรัสเซียโบราณ: ยุคแห่งความแตกแยก

The Ancient Russian Empire: the Time of Disunity

ร่มย์ กิริบันตรี

Rom Phiramontri

บทคัดย่อ

บทความนี้จะกล่าวถึงอาณาจักรรัสเซียโบราณตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในช่วงที่อาณาจักรเคียงฟ้าได้แตกเป็นอาณาจักรของเจ้าชายหลายคน อาณาจักร เนื่องจาก การขาดความสามัคคี และเห็นแก่ตัวของบรรดาเจ้าชายทั้งหลาย ทำให้อาณาจักรได้สูญเสียความเป็นอิกราชแก่กองโกล ที่ได้ยกกองทัพเข้ามาโจมตีและยึดครองอาณาจักรรัสเซียโบราณอยู่นานถึง 243 ปี ดังนั้นเนื้อหาของบทความนี้จึงอยู่ในช่วงเวลาที่อาณาจักรรัสเซียโบราณอยู่ภายใต้การปกครองของกองโกลและจบลงในช่วงที่ประเทศได้รับอิสรภาพ สาระโดยรวมของบทความกล่าวถึงชีวิตและผลงานของเจ้าชายรัสเซีย 11 พระองค์ที่เคยเป็นเจ้าชายผู้ครองเมืองมอลโก นับตั้งแต่เจ้าชายดานีล อลิกชานดราริช (Даниил Александрович) ซึ่งได้ปกครองเมืองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1263 จนกระทั่งลิ้นสุดรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 4 (Иван IV Иван Грозный) ในปี ค.ศ. 1584 ในขณะเดียวกันบทความจะกล่าวถึงการเกิดขึ้นของเมืองมอลโก ซึ่งเกิดจากการขยายตัวของอาณาจักรของเจ้าชายแห่งวลาดีมิร์ ในช่วงที่เมืองวลาดีมิร์เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรรัสเซียโบราณ เจ้าชายแห่งมอลโกต้องต่อสู้กับเจ้าชายแห่งเมืองใหญ่ๆ หลายเมือง เพื่อให้ได้หนังสือแต่งตั้งจากข่านแห่งมองโกลให้เป็นตัวแทนในการปกครองและเก็บส่วยส่งให้ข่าน ต่อมาตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 อาณาจักรเจ้าชายแห่งมอลโกได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำชาวรุสและมองโกลลายเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรจึงได้พนวกเมืองวลาดีมิร์ซึ่งอยู่ใกล้เคียงให้อยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายแห่งมอลโก อีกทั้งได้พนวกเมืองอื่นๆ ให้มาขึ้นตรงต่อมอลโก ทำให้อาณาจักรรุสกลับมาเป็นรัฐที่มีอิกราชและอิกราชในที่สุด

AN ABSTRACT

This article deals with the Ancient Russian Empire from the early 13th Century when Kiev was split into small kingdoms and ruled by Russian princes. Due to the lack of unity and the selfishness of these princes, these kingdoms were lost to the Mongols who sent troops to attack them and took control of the Russian Empire for 243 years. This article begins with a presentation of the time when the Russian Empire was under the Mongol yoke and ends with the time when it became independent. It presents the lives and work of eleven Russian princes who ruled Moscow, starting with the reign of Prince Daniel Alexandrovich, who first ruled in 1263, until the end of the reign of Prince Ivan IV in 1584. The article also describes the establishment of the City of Moscow, which was encouraged by the expansion of the Empire under the rule of Prince Vladimir at the time when the City of Vladimir was the centre of the Ancient Russian Empire. The Prince of Moscow had to fight against many princes of major cities in order to obtain an appointment certificate from the Mongol Khan in order to represent the Khan in administration and to collect levies for him. Later, in the middle of the 14th century, the Prince of Moscow was selected to be leader of the Ruses and Moscow became the centre of the Empire. The City of Vladimir, which was close by, came under the rule of the Prince of Moscow. Other cities and towns were also annexed to Moscow, enabling the Ruse Empire to become unified and eventually gain independence.

อาณาจักรรัสเซียโบราณ: ยุคแห่งความแตกแยก

رمย์ ภิรมนตรี

อาณาจักรรัสเซียกลาง เป็นรัฐมีรูปแบบการปกครองระบอบศักดินามีเจ้าชายแห่งมวลรัสหรือเจ้าชายแห่งเคียงเป็นผู้ปกครองสูงสุด หลังจากอาณาจักรรัสที่มีเคียงเป็นเมืองหลวงและเจ้าชายแห่งเคียงเป็นผู้นำได้อ่อนแอกและหมดความสำคัญลง ศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรได้ย้ายไปอยู่ที่ตามเมืองต่างๆ ที่เจ้าชายแห่งมวลลั่นได้ครอบครอง เช่น เมืองโนฟการด (Новгород) ลาดีมิร์ (Владимир) เรียชาน (Рязань) และทเวียร์ (Тверь) เป็นต้น ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการสร้างเมืองใหม่เพื่อให้เป็นเมืองบริวารของเมืองหลวงใหม่ หรือเพื่อพระราชทานให้กับพระโอรสอันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของยุคศักดินา เมืองมอลโกได้ถูกสร้างให้เป็นเมืองบริวารของอาณาจักรรัสโตก-ชูลดัล (Ростово-суздальский) ตามคำเรียกของเจ้าชายยูริย์ ลาดีมิราวิช (Юрий Владимирович Долгорукий) เจ้าชายแห่งรัสโตก-ชูลดัล ในปี ค.ศ. 1147 ตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 เจ้าชายแห่งมอลโกได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำชาวรัสและมอลโกโดยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักร จึงได้ผนวกเมือง ลาดีมิร์ซึ่งอยู่ใกล้เคียงให้อยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายแห่งมอลโก อีกทั้งได้ผนวกเมืองอื่นๆ ให้มาขึ้นตรงต่อมอลโกทำให้อาณาจักรรุ่งลับมาเป็นรัฐที่มีเอกภาพอีกด้วยหนึ่ง

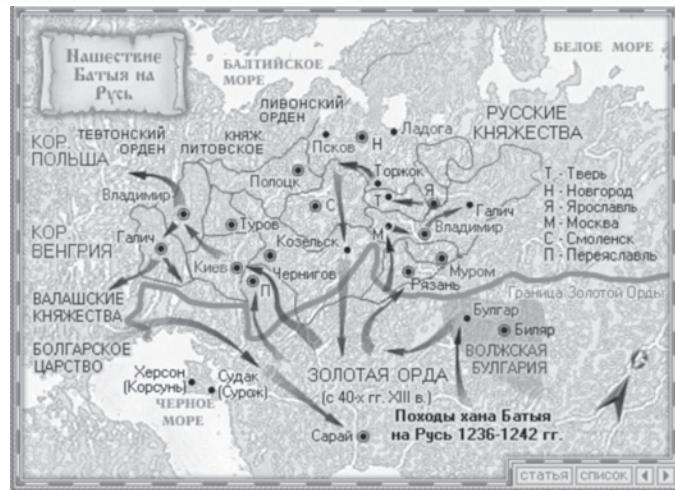
ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1330-1480 เจ้าชายแห่งมอลโกต้องต่อสู้กับเจ้าชายแห่งเมืองทเวียร์และเจ้าชายแห่งชุชาดา-นีชนีโนฟการดซึ่งเป็นเมืองใหญ่เช่นกัน เพื่อให้ได้หนังสือแต่งตั้งจากข่านแห่งมองโกลให้เป็นตัวแทนในการปกครองและเก็บส่วนลงให้ข่าน หลังจากได้รับการแต่งตั้งจากข่าน เจ้าชายแห่งมอลโกได้รวมรวมเมืองของเจ้าชายต่างๆ ให้มาขึ้นตรงต่อมอลโก ทำให้เมืองมอลโกได้กลายเป็นศูนย์กลางการบริหารประเทศในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15

แผนที่อาณาจักรรัสเซียระหว่างที่อาณาจักรเกิดความแตกแยกก่อนที่กองทัพมองโกลจะเข้ามายึดครอง

ที่มา: <http://castinet.castilleja.org/users/pmckee/russianweb/firstmap.html>

เจ้าชายแห่งมอโลโกะพระองค์แรกคือเจ้าชายวลาดีมิร์ พระโอรสองค์ที่ 6 ของเจ้าชายฟเลียวาลัดที่ 3 (Всеволода III Большое Гнездо) ซึ่งได้ยึดครองเมืองมอโลโกจากเจ้าชายยูริЙแห่งวลาดีมิร์ พระเชษฐาของพระองค์ในปี ค.ศ. 1213 แต่ในปีเดียวกันนั้นเจ้าชายยูริЙได้ขอให้เจ้าชายวลาดีมิร์ไปครองเมืองบิริยลลาฟ-ยูชเนย (Переяславль-Южный) ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่และมีคักดีครีมากกว่า โดยแลกับเมืองมอโลโกที่ต้องกลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายยูริЙแห่งวลาดีมิร์ซึ่งทรงเป็นเจ้าชายแห่งมาร์ส ต่อมามาได้เจ้าชายยูริЙได้ยกเมืองมอโลโกให้กับเจ้าชายวลาดีมิร์พระโอรส

แผนที่เล้มทางที่กองทัพมองโกลเข้ามายึดครองอาณาจักรรัสเซีย

ที่มา: <http://www.rhistory.ru/Baty.html>

ในวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1238 ขณะที่ปาติยข่านนำกองทัพมองโกลเข้าโจมตีและยึดครองเมืองมอสโกได้เพาเมืองจนเลียหายทั้งหมด เจ้าชายวลาดีมิร์ผู้ครองเมืองถูกจับเป็นเชลยและถูกประหารชีวิตในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1238 จากนั้นข่านได้ให้เมืองมอสโกลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายยีราสลาฟฟเลีย瓦ดาเวิช ผู้ทรงได้รับการแต่งตั้งจากข่านให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส ในปี ค.ศ. 1246 เจ้าชายฟเลียวาลัดถูกสังหารในโกลเดนออร์ด (Golden Horde) ทำให้อานาจักรของเจ้าชายวลาดีมิร์-ชูสตาลได้ถูกแบ่งแยกอีกครั้งหนึ่ง ระหว่างปี ค.ศ. 1247-1249 เมืองมอสโกลอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายมิคยาอิล ยีราสลาเวิช (Михаил Ярославич Храбрый) ซึ่งไม่พอพระทัยที่ได้ครองเมืองขนาดเล็ก ดังนั้นจึงทรงยกกองทัพไปยึดครองเมืองวลาดีมิร์ จากเจ้าชายสวิตาสลาฟฟเลียวาดาเวิช พระปิตุลาและ公主ดากิเซกเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส ในปีเดียวกันนั้นเจ้าชายมิคยาอิลได้นำกองทัพเข้ารบกับกองทัพของเจ้าชายแห่งลิทัวเนียซึ่งเป็นรัฐปรัปักษ์ทางตะวันตก จนทำให้พระองค์ลิ้นพระชนม์ระหว่างการทำศึก

ทางประวัติศาสตร์จัดว่าเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัฐพระองค์สุดท้ายที่ลินพระชนม์ในสังคม หลังการลินพระชนม์ของเจ้าชายมิคไฮอิลราชบัลลังก์ได้ตกทอดไปสู่เจ้าชายบารีสพระราชโอรสที่ยังทรงพระเยาว์ เจ้าชายอเล็กซานดร์ เนียฟลิก (Александр Невский) ผู้เป็นอาเจ়งได้เข้ามาปกครองอาณาจักรชั่วคราว แต่เจ้าชายบารีสได้สืบพระชนม์ในขณะที่ยังไม่ถึงวัยหนุ่ม อาณาจักรจึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าชายอเล็กซานดร์ เนียฟลิกต่อไป ในรัชสมัยเจ้าชายอเล็กซานดร์ ทรงได้ยกเมืองมอลโกและไกล์เดียงให้กับเจ้าชายดานีล (Даниил Александрович) พระโอรสองค์เล็ก จากนั้นเจ้าชายอีวานที่ 1 (Иван I (Калита)) พระโอรสของเจ้าชายดานีลก็ได้เมืองมอลโกเป็นมรดก และเป็นมรดกสืบทอดต่อไปยังพระนัดดาเจ้าชายมีตริย์ ดอนโลกอย (Дмитрий Донской) ตลอดระยะเวลาดังกล่าวเมืองมอลโกยังคงเป็นเมืองระดับรองชั้นอยู่ภายใต้เมืองลาดีมิรซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของอาณาจักร

อนุสาวรีย์เจ้าชายดานีล อเล็กซานดราราชที่สถานีรถไฟใต้ดินตูลสกาญา กรุงมอลโก

ที่มา: <http://www.sedmitza.ru/text/1041506.html>

เจ้าชายดานีล อลิกชานดรافيช (Даниил Александрович) ได้รับการเลี้ยงดูจากเจ้าชายยิราสلافพระปิตุลา (อา) ใน การบริหารกิจการบ้านเมือง และได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดูแลเมืองมอโลโกของพระปิตุลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1264 ขณะที่พระปิตุลาขึ้นครองราชย์เป็นเจ้าชายแห่งมารวัลส หลังการลิ้นพระชนม์ของพระปิตุลาในปี ค.ศ. 1272 เจ้าชายดานีลวัย 11 พระชายองค์เป็นเจ้าชายผู้ปกครอง เมืองมอโลโก ที่ยังเป็นเมืองขนาดเล็ก และเงียบสงบ มีอาณาเขตครอบคลุมเฉพาะลุ่มน้ำแม่น้ำม็อกวา (река Москва) ยังไม่มาทางօกไปยังแม่น้ำอ卡 (Ока) ซึ่งเป็นแม่น้ำสาขของแม่น้ำโวลา แตกต่างจากเมืองใหญ่อื่นๆ ที่พระเซชสุขของพระองค์ได้ปกครอง ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มองโลกไปเห็นอย่างมาก

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1282 ได้เกิดสังคมร้ายชิงตำแหน่งเจ้าชายแห่งมารวัลส ของเจ้าชายมิติริย์แห่งบิริยิสลาฟและเจ้าชายอันเดรย์แห่งการเดียตส พระเซชสุขของเจ้าชายดานีล ซึ่งในช่วงแรกเจ้าชายดานีลได้เข้าร่วมกับเจ้าชายอันเดรย์ แต่ในช่วงท้ายของการต่อสู้เพื่อแบ่งชิงตำแหน่งเจ้าชายแห่งมารวัลสของ 2 พระเซชสุข เจ้าชายดานีลได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับเจ้าชาย มิติริย์และแม่ทัพตุдан (Тудан) ที่นำกองทัพมองโกลเข้าโจมตีเมืองต่างๆ 14 เมืองในอาณาจักรรุสที่แข็งข้อต่อ กองโกลเดนออร์ด ทำให้เจ้าชายมิติริย์ได้ความดีความชอบเป็นเจ้าชายแห่งมารวัลส ส่วนเจ้าชายดานีลก็ได้รับความชอบธรรมในการยึดครองเมืองต่างๆ มาเป็นเมืองบริหารของมอโลโก โดยในปี ค.ศ. 1296 ได้ครองเมืองโนฟการ์ด

ในปี ค.ศ. 1301 เจ้าชายดานีลได้นำกองทัพเข้ายึดครองเมืองเรียนจากเจ้าชายคันสตันติน รามานาวิช (Константин Романович) และเข้ายึดครองเมืองคาโลมนนา (Коломна) และในปีต่อมาเจ้าชายดานีลได้รับบรรดาเป็นเมืองบิริยิสลาฟ-ชาเลยสสกี้ (Переславль-Залесский) จากเจ้าชายอีวาน ดมิตริยิวิช พระโอรสของเจ้าชายมิติริย์ (พระเซชสุขของเจ้าชายดานีล) ที่ไม่มีทายาทรสบสกุล ใน ค.ศ. 1303 เจ้าชายดานีลได้ลิ้นพระชนม์ทำให้เมืองต่างๆ ที่ทรงครอบครองอยู่ตกลงเป็นของเจ้าชายยูริย์ (Юрий Данилович) พระโอรสองค์ต่อ

ในปีเดียวกันนั้นเจ้าชายยูริЙได้นำทัพเข้ายึดเมือง มาจายสค์ (Можайск) ซึ่งอยู่ในอาณาเขตของเจ้าชายแห่งลามาเลียนล็ค ทำให้เมืองมอโลโกกลายเป็นเมืองใหญ่ที่มีความสำคัญ

เจ้าชายยูริЙ ดานีลาริช

ที่มา: <http://www.runivers.ru/Runivers/calendar2.php?ID=61731>

เจ้าชายยูริЙ ดานีลาริช (Юрий Данилович) ทรงเป็นพระโอรสองค์แรกของเจ้าชายดานีล ได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นเมืองบีริยสลาฟ-ชาเลียลสกีЙ ในปี ค.ศ. 1303 ภายหลังการลุ่นพระชนม์ของพระชนกได้ผนวกเมืองที่ทรงครอบครองอยู่ร่วมทั้งเมืองมาจายสค์เข้ากับเมืองมอโลโก ในปี ค.ศ. 1304 เจ้าชายอันเดรย์ อลิกชานดราริชเจ้าชายแห่งมวลรัสลินพระชนม์ลง เจ้าชายมิคายาอิล ยิราสลาวิช แห่งทเวียร์ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัสลีบแทน ทำให้เจ้าชายยูริЙไม่พอใจพระทัยจึงเกิดสังหารมายั่งชิงทั้งเมืองและตำแหน่งระหว่าง 2 อาณาจักร การลู้รัวบได้เกิดขึ้นในเมืองบีริยสลาฟ-ชาเลียลสกีЙ เมืองคัสรามา เมืองการาเตียต์ และนีชนียโนฟการด แต่การรบแต่ละครั้งไม่ได้ดำเนินไปลุ่งขั้นแตกหัก จนกระทั่งปี ค.ศ. 1311 เจ้าชายยูริЙได้นำกองทัพเข้ายึดเมืองโนฟการดได้สำเร็จแล้วให้เจ้าชายบารีสพระราชบุตรของเมือง ในปี ค.ศ. 1317 เจ้าชายยูริЙได้อภิเชกสมรส

กับเจ้าหญิงอากาศเพีย (Агафья) พระชนิชฐานของข่านแห่งอูซเบก (Узбек-хан) ทำให้ทรงได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนางชั้นสูงของมองโกลในฐานะราชบุตรเรขยของข่านที่สืบทอดสายโดยตรงจากเจ้ากิลข่าน ในปลายปีนั้นเจ้าชายยูริЙได้ถูกกองทัพเจ้าชายมิคายาอิลแห่งทวีร์โจมดีวนแต่ก่อพ่ายต้องหนีไปโกลเดนออร์ด ทึ่งให้เจ้าหญิงอากาศเพียยกเป็นเชลยศึกและสืบพระราชมรดกอย่างมีเงื่อนจำก็เมืองทวีร์ จากการสืบพระราชมรดกของเจ้าหญิงอากาศเพียทำให้เจ้าชายยูริЙได้โอกาสแก้แค้นเจ้าชายมิคายาอิล จึงได้แจ้งต่อข่านแห่งอูซเบกว่าเจ้าหญิงอากาศเพียถูกเจ้าชายมิคายาอิลวางแผนล้มเหลว ล่งผลให้เจ้าชายมิคายาอิลถูกจับไปประหารชีวิตที่โกลเดนออร์ด ส่วนเจ้าชายยูริЙได้รับการแต่งตั้งจากข่านให้เป็นเจ้าชายแห่งมูลรัส ในขณะเดียวกันก็ได้แต่งตั้งเจ้าชายอาฟานาซีЙ (Афанасий) พระอนุชาเป็นเจ้าชายแห่งโนนفارด¹

ในปี ค.ศ. 1320 เจ้าชายยูริЙทรงทำส่วนรวมแห่งชิงเมืองเรียชนาจากเจ้าชายอีวาน ยีราสลาร์วิช สามารถยึดครองเมืองคาโนมน่าไปเป็นเมืองภายใต้อำนาจกรเจ้าชายแห่งมูลโภ ในปีเดียวกันนี้เจ้าชายบารีสพระราชอนุชาได้สืบพระราชมรดกในขณะที่เจ้าชายอีวานพระราชอนุชาอีกพระองค์หนึ่งได้เดินทางไปยังโกลเดนออร์ดเพื่อรับการแต่งตั้งเป็นเจ้าชายแห่งมูลโภ ในปีต่อมาเจ้าชายดมีตริЙแห่งทวีร์ได้ยอมรับในพระราชอำนาจของเจ้าชายยูริЙโดยการลงมือบัญญัติจะต้องจ่ายให้กับข่านแห่งโกลเดนออร์ดผ่านเจ้าชายยูริЙ แต่เจ้าชายยูริЙได้นำส่วยไปให้พระราชอนุชาที่เมืองโนนفارดเข้าแลเหวซื้อของถูกมาส่งให้ข่านเพื่อหวังส่วนต่างที่เป็นกำไร เมื่อข่านแห่งอูซเบกได้ทราบเรื่องดังกล่าวจึงปลดเจ้าชายยูริЙจากการเป็นเจ้าชายแห่งมูลรัสและแต่งตั้งเจ้าชายดมีตริЙแห่งทวีร์เป็นเจ้าชายแห่งมูลรัสแทน

จากพฤติกรรมการนำส่วยไปแล้วหากำไรของเจ้าชายยูริЙทำให้ถูกข่านเรียกไปเข้าเฝ้าที่เมืองชาไร-เบียร์ค (Capay-Berk) เมืองหลวงของโกลเดนออร์ดระหว่างที่เจ้าชายยูริЙเตรียมตัวจะเดินทางเจ้าชายดมีตริЙได้นำกองทหารไปชุมนุมจับตัวเจ้าชายยูริЙระหว่างทางที่จะไปชาไร-เบียร์คซึ่งเป็นเส้นทางลงไปพิคใต้ เพื่อ

¹Пчелов И.В. Рюриковичи. История династии. – М.: Олма-Пресс, 2001

นำตัวไปถวายข่านหากความดีความชอบ แต่เจ้าชายยูริย์กลับเดินทางไปทางตะวันตก-เฉียงเหนือไปยังเมืองปล็อกฟ (Посков) ซึ่งเป็นเมืองบริหารของมอสโกราฟแล้วจึงเดินทางต่อไปยังเมืองโนฟการ์ที่พระอนุชาครองเมืองอยู่ จากนั้นจึงได้สถาปนาพระองค์เป็นเจ้าชายแห่งโนฟการ์ ทรงสร้างกำแพงเมืองเพื่อป้องกันข้าศึก อีกทั้งได้ทำสัญญาสันติภาพกับลวีเดนเพื่อที่จะได้มีต้องทำศึกหลายด้านหากถูกกองทัพของเจ้าชายดมิตريย์หรือกองทัพข่านมาโรเมตี

เจ้าชายดมิตريย์แห่งทาร์เชียร์ชั่งทรงพิโตรเจ้าชายยูริย์มานานจากการที่พระชนกของพระองค์ถูกข่านลังประหารชีวิต เพราะถูกเจ้าชายยูริย์กล่าวหาว่าลั่งให้วางยาพิษฆ่าเจ้าหนูปิงจากอาภัยพระชนกนิช្សาของข่าน จึงได้ใช้ดาบแทงเจ้าชายยูริย์จนลับพระชนม์

ที่มา: <http://www.runivers.ru/Runivers/calendar2.php?ID=61731>

ในปี ค.ศ. 1325 เจ้าชายยูริย์ได้เดินทางไปยังเมืองชาไร-เบียร์คเพื่อเจรจาขอคำแนะนำเจ้าชายแห่งมาร์ลส ที่ท้องพระโรงขณะที่เข้าเฝ้าข่านนั้นทรงได้พบกับเจ้าชายดมิตريย์แห่งทาร์เชียร์ชั่งทรงพิโตรเจ้าชายยูริย์มานานจากการที่พระชนกของพระองค์ถูกข่านลังประหารชีวิต เพราะถูกเจ้าชายยูริย์กล่าวหาว่าลั่งให้วางยาพิษฆ่าเจ้าหนูปิงจากอาภัยพระชนกนิช្សาของข่าน จึงได้ใช้ดาบแทงเจ้าชายยูริย์จน

ลิ้นพระชนม์ ส่วนเจ้าชายดมีตริย์ได้ถูกข่านลั่งประหารชีวิตหลังจากถูกจ้องจำ 9 เดือน จากนั้นข่านได้แต่งตั้งเจ้าชายอลิกชานด์ร์ มิคาลาวิชพระอนุชาของเจ้าชาย ดมีตริย์เป็นเจ้าชายแห่งมารวัล

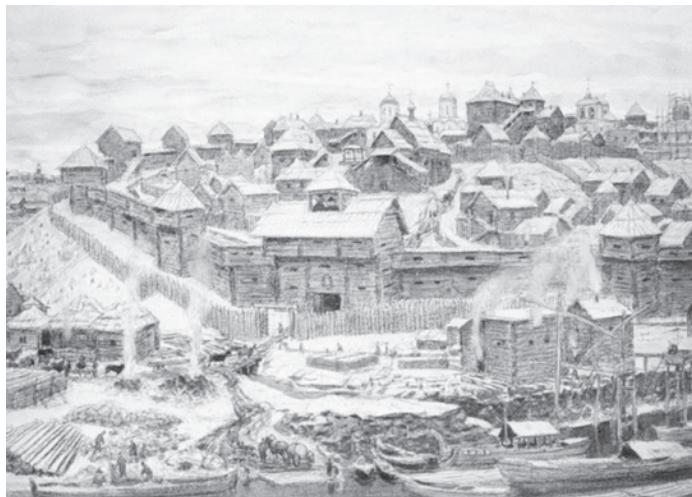
เจ้าชายอีวานที่ 1 ทรงได้รับพระสมัญญานามว่า “เจ้าชายอีวานถุนเงิน” ซึ่งได้มาจากการที่ทรงเป็นผู้ชอบบริจาคทาน จึงทรงพกถุงเงินไว้กับพระองค์เพื่อให้ทานกับคนยากจน

ที่มา: <http://topwar.ru/12958-ivan-kalita-politika-vne-morali.html>

เจ้าชายอีวานที่ 1 (Иван I Калита) หลังการลึ้นพระชนม์ของเจ้าชาย ยูริย์ ในปี ค.ศ. 1325 เจ้าชายอีวานที่ 1 หรือ “เจ้าชายอีวันถุงเจ็น” พระอนุชา ได้สืบทอดราชสมบัติ เจ้าชายอีวานที่ 1 ทรงเป็นผู้ลำนำเรื่องราชการเมืองโนฟการ์ด แทนพระชนกตั้งแต่มีพระชนมายุ 13 พรรษา และในวัย 21 พรรษาทรงครองเมือง บริยิสลาฟสีบแทนพระเชษฐา แล้วทรงปกป้องเมืองจากการรุกรานของเจ้าชาย แห่งท่าเวียร์ ในปี ค.ศ. 1320 เจ้าชายอีวานที่ 1 ได้เด็จไปยังโกลเดนอร์ดเพื่อ เข้าเฝ้าข่านแห่งอุซเบกในการแต่งตั้งเป็นทายาทของเจ้าชายแห่งมอลโก ซึ่งใน การนี้ได้เล็งไปพัวมกับพระเชษฐาเจ้าชายยูริย์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชาย แห่งมวลรัส จากการที่เจ้าชายยูริย์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส จึงต้องไปประจำอยู่ที่เมืองโนฟการ์ด เมืองมอลโกจึงตกอยู่ภายใต้การปกครอง ของเจ้าชายอีวันอย่างเต็มรูปแบบ

ในปีแรกที่พระองค์ทรงปกครองเมืองมอลโกได้เชิญให้สังฆนายกและ คณะผู้นำศาสนาจารย์นำนักจากเมืองวาติมร์มาประจำที่มอลโก ทำให้มอลโก เป็นเมืองศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณของรัสเซีย ในปี ค.ศ. 1327 เจ้าชาย อลิกชานดร์ มิคยาลาวิชแห่งท่าเวียร์ได้ทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับเมืองโนฟการ์ด ด้วยชาวเมืองท่าเวียร์ได้ลูกขี้นใช้กำลังต่อต้านการปกครองของเจ้าชายและมองโกล โดยชาวเมืองได้ช่วยเหลือจากกองโกลแล้วผู้ติดตาม ข่านอุซเบกจึงได้เรียกเจ้าชาย อีวานที่ 1 เข้าเฝ้าและทรงแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัสพร้อมกับให้ทหารอีก 50,000 นายเพื่อมาปราบปรามกองกำลังที่ต่อต้านอำนาจข้าว กองทัพที่นำโดย เจ้าชายอีวันที่ 1 ได้ร่วมกับกองทัพชุดดาลเข้าโจมตีเมืองท่าเวียร์จนพ่ายแพ้ ชาวเมือง ถูกจับเป็นเชลย บ้านเรือนถูกทำลาย殆ไม่เหลือ กองทัพมองโกลจึงเดิน ทัพต่อไปยังเมืองโนฟการ์ดเพื่อตามเอาตัวเจ้าชายอลิกชานดร์ มิคยาลาวิชมา ลงโทษ เจ้าชายเมืองโนฟการ์ดเกรงว่ากองทัพทหารมองโกลจะทำลายซีวิตและ เมืองจึงได้จ่ายเงินเพื่อซื้อลันติภพ 2,000 กรีฟนาพร้อมด้วยลิงของมีค่าอีกมาก เจ้าชายอีวันที่ 1 รู้ว่าคานจนจกรให้ที่หลบซ่อนแก่เจ้าชายอลิกชานดร์ มิคยาลาวิช จึงได้เรียกร้องให้สังฆนายกกลงตัวเจ้าชายอลิกชานดร์มาให้ ห้าไม้แล้วจะยกกองทัพ

ไปโรมตีปลโคฟ จากคำชี้ของเจ้าชายอีวานที่ 1 ทำให้เจ้าชายอลิกชานด์ร์ต้องลี้ภัยไปอยู่ลิทัวเนีย ใน 8 ปีต่อมาเจ้าชายอลิกชานด์ร์ มิคยาลาวิชได้เดินทางไปขอพระราชทานอภัยโดยชาจากข่านและขอตำแหน่งเจ้าชายแห่งทเวียร์ศิ็นซึ่งข่านก์พระราชทานอภัยโดยชาและคืนตำแหน่งให้ แต่ในอีก 3 ปีต่อมา (ค.ศ. 1339) เจ้าชายอีวานที่ 1 ได้เสด็จไปยังโกลเดนออร์ดและเพื่อความรายงานเกี่ยวกับเจ้าชายอลิกชานด์ร์ มิคยาลาวิช หลังจากนั้นข่านได้รับสั่งให้เจ้าชายอลิกชานด์ร์ มิคยาลาวิชเข้าเฝ้าพร้อมเจ้าชายพิโภดาเร (Иван I Калита) พระอุรุสและมีรับสั่งให้ประหารชีวิตทั้งสองพระองค์ หลังจากกลับมาถึงมอสโกเจ้าชายอีวานที่ 1 ได้ลั่งให้นำระฆังจากวิหารชาวาร์เมืองทเวียร์มามอสโก เจ้าชายคันสตันตินแห่งทเวียร์เจ้าเมืององค์ใหม่ซึ่งเป็นพระอนุชาของเจ้าชายอลิกชานด์ร์ มิคยาลาวิชจำต้องเชือฟังเจ้าชายอีวานที่ 1 อาย่างไม่อาจปฏิเสธได้

พระราชวังเครมลินในรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 1 วادดอยจิตรกร อาปาลินารีย์ มิคยาลาวิช วันนิติโซฟ

(Аполлинарий Михайлович Васнецов)

ที่มา: <http://olga74ru.livejournal.com/59984.html> <http://olga74ru.livejournal.com/59984.html>

เจ้าชายอีวานที่ 1 ทรงรวมเมืองที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาอยู่ภายใต้มอสโก อีกครั้งหนึ่ง ในกรณีนั้นก็ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของรัสเซีย² เห็นว่าทรงเป็นผู้นำที่ชาญฉลาด ทรงรวมเมืองบริวารให้กับมอสโกรุ่นกลาดี เป็นเมืองศูนย์กลางทางการเมืองของอาณาจักร แต่นักประวัติศาสตร์บางคนเห็นว่าการรวมเมืองต่างๆ มาอยู่ภายใต้มอสโกรุ่น การสร้างความมั่งคั่งให้กับตน ซึ่งทั้งพระชนกและพระเชษฐาของพระองค์ได้กระทำไปเกิดด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน³ นักประวัติศาสตร์ที่เชี่ยวชาญในยุคโมสโกรุ่นได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เมืองโมสโกรุ่นรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 1 มีอาณาเขตครอบคลุมสองฝั่งตลอดลำน้ำมั่สคาว ตั้งแต่เมืองมาจายสค์ ชวินีการัด (Звенигород) มอสโกรุ่นและคาโลมนนา ทางตะวันตกเฉียงใต้มีอาณาเขตตั้งแต่เมืองคาโลมนาตามแนวแม่น้ำอากาชินไปทางเหนือรวมทั้งเมืองคาชีรา (Кашира) และเชียรปุคฟ (Серпухов) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตครอบคลุมบางส่วนของลุ่มน้ำโอลกาอันมีเมืองอูกลิช (Углич) และคัสตรามา (Кострома) อยู่ในอาณาเขต นอกจากนั้นดินแดนทางตอนเหนือของลุ่มน้ำโอลกาถูกเจ้าชายอีวันซื้อมาจากเจ้าชายผู้ครองเมือง เช่น เมืองอูกลิช กาลิช เมียรลกี้ย (Галич Мерский) บีลาเชียรสค์ (Белозерск)⁴ เป็นต้น

เจ้าชายอีวานที่ 1 ทรงได้รับพระสมัญญานามว่า “เจ้าชายอีวานถุ่เงิน” ซึ่งได้มาจากการที่ทรงเป็นผู้ชอบบริจาคม ลิงทรงพกถุงใส่เศษเงินไว้กับพระองค์ เพื่อให้ทานกับคนยากจน ในปีสุดท้ายของพระชนม์ซึพ เจ้าชายอีวานที่ 1 ทรงออบกับชา และได้ระบุในพินัยกรรมว่าให้เจ้าชายลิมิโอน (Семён Гордый) พระราชโอรสพระองค์แรกขึ้นครองราชย์ต่อจากพระองค์และให้ผังพระศพของพระองค์ที่วิหารอัครทูตสวรรค์ (Архангельский собор) ซึ่งตั้งอยู่ภายในกำแพงพระราชวังเครมลิน

²Карамзин, Соловьев, Иловайский

³В. И. Сергеевич Русские юридические древности – Т. 2: Вече и князь; Советники князя. – 3-е изд., с переменами и доп. – СПб.: Тип. М. М. Стасюлевича, 1908.

⁴Дмитрий Иванович Иловайский, История России: В 5 томах. Московско-Литовский период, или Собиратели Руси. – 2-е изд. – М.: Типо-лит. Высоч. утв. Товарищества И. Н. Кушнерев и Ко, 1896. – Т. 2. Века XIV и XV. – 528, 75 с.

เจ้าชายลิมิโyn อีวานovich ผู้ทرنง ในพระราชพิธราชากาเซกเป็น “เจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่” ซึ่งทรงให้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกได้จัดในวิหารอุสเมียนลกีเมืองลาดีมิร์ โดยพระองค์ทรงพระมาลาของเจ้าชายลาดีมิร์ มานามาคอร์

ที่มา: http://samlib.ru/o/oleg_w_m/dperwyjkaluzhskijknajazxdoc.shtml

เจ้าชายลิมิโyn อีวานovich ผู้ทرنง (**Семён Иванович Гордый**)

หลังการลี้นพระชนม์ของเจ้าชายอีวานที่ 1 เหล่าเจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ ของอาณาจักรรัสต่างเดินทางไปเข้าเฝ้าข่านแห่งโกลเดนอร์ดเพื่อท้าทานไม่ให้ข่านแต่งตั้งเจ้าชายลิมิโynขึ้นเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส ด้วยในรัชสมัยของเจ้าชายอีวันที่ 1 (พระชนกของเจ้าชายลิมิโyn) บรรดาเจ้าชายเมืองอื่นๆ ต่างได้รับความเดือดร้อนจากการปักครองของเจ้าชายอีวาน โดยขอให้ข่านแต่งตั้งเจ้าชายคันลตันติน วาสีลิวิชแห่งวลาดีมิร์ขึ้นเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส จากข้อเสนอตั้งกล่าวทำให้ข่านไม่กล้าตัดสินใจที่จะแต่งตั้งเจ้าชายแห่งมวลรัสในทันที แต่ได้ทิ้งระยะห่างไปหลายเดือน จึงได้แต่งตั้งเจ้าชายลิมิโynขึ้นเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส หลังจากได้รับการแต่งตั้งเจ้าชายลิมิโynได้เริ่มกระบวนการป้อง佃เองจากเหล่าเจ้าชายที่คัดค้านการแต่งตั้ง พระองค์เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส โดยการทำข้อตกลงกับเหล่าพระอนุชาว่าจะสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว แต่ละพระองค์ต้องครองเมืองของตนโดย

ไม่รุกรานซึ่งกันและกันในเอกสารที่เจ้าชายลิมิโيونได้ลงพระปรมาภิไธยและตราประทับประจำพระองค์ต่างระบุพระนามอย่างเต็มพระยศว่า “เจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่แห่งมวลรัส” (Великий князь Всея Руси) แทนคำว่า “เจ้าชายแห่งมวลรัส” (Князь Всея Руси) ที่เจ้าชายพระองค์ก่อนๆ ได้ใช้มา อีกทั้งในพระราชพิธีราชาภิเชกเป็น “เจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่” ซึ่งทรงให้จัดขึ้นเป็นครั้งแรก ได้จัดในวิหารอุสเปียนลิกเมืองวลาดีมิร์ โดยพระองค์ทรงพระมาลาของเจ้าชายวลาดีมิร์ นานาประเทศซึ่งทั้งคำนำหน้าพระนามและพิธีการต่างๆ ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้ที่ใหญ่ที่สุดในตนเอง ทำให้เจ้าชายลิมิโيونถูกเรียกว่า “เจ้าชายลิมิโيونผู้ทรงระแหง” (Семён Гордый)

ในช่วงที่เจ้าชายอีوانที่ 1 สืบพระชนม์อาณาจักรเจ้าชายแห่งมอสโกกับอาณาจักรเจ้าชายแห่งโนฟการ์ดกำลังทำการบดบังกันอยู่ ด้วยเจ้าชายอีوانที่ 1 ทรงเรียกร้องให้อาณาจักรเจ้าชายแห่งโนฟการ์ดจ่ายส่วยให้กับตน ซึ่งเป็นส่วยที่จะต้องจ่ายแยกจากส่วยที่จะต้องจ่ายให้กับข่าน ในทางปฏิบัติแล้วถือว่าเป็นการรุบบังคับให้จ่ายส่วยเพิ่มทำให้เจ้าชายแห่งโนฟการ์ดต้องทำการบดบังเพื่อให้หลุดพ้นจากการจ่ายส่วยซ้ำซ้อนดังกล่าว หลังจากกลับจากการเข้าเฝ้าข่านที่โกลเดนออร์ด เจ้าชายลิมิโيونได้จัดทัพออกลักษณ์กันทัพของเจ้าชายแห่งโนฟการ์ด ที่ได้นำทัพเข้ายึดเมืองของอาณาจักรมอสโกไป hely เมือง เหล่าเจ้าชายที่เป็นพันธมิตรกับเจ้าชายลิมิโيونได้นำกองทัพมาช่วยรบ จากการที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากองทัพของอาณาจักรมอสโกและพันธมิตรมีกำลังมากกว่า ประชาชนชาวโนฟการ์ดที่มีส่วนโดยตรงกับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากสงครามจึงก่อการจราจลขึ้น มีการขับไล่และลังหารขุนนาง ทำให้มีเมืองไม่พร้อมที่จะทำการบดบัง บทหลวงวาสีลิย์เจ้าคณาภากโนมก่อการรบจึงได้รับหน้าที่มาเจรจาสงบศึก โดยยอมจ่ายส่วยให้กับเจ้าชายแห่งมอสโกและพันธมิตรทุกพระองค์รวมทั้งแต่ตั้งเจ้าชายลิมิโيونให้เป็นเจ้าชายแห่งโนฟการ์ดอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ในปี ค.ศ. 1348 เมืองปล็อกฟ์ได้ออกจากการเป็นเมืองภายใต้เจ้าชายแห่งโนฟการ์ด ด้วยปัญหาด้านการปกครองของศาสนจักรที่แยกเมืองปล็อกฟ์ออกจากโนฟการ์ด แต่เมืองปล็อกฟ์ได้ไปขึ้นตรงต่อ มอสโกจึงไม่เกิดปัญหานในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

ในปี ค.ศ. 1353 เจ้าชายลิมิโญนสوارคดด้วยการโรคซึ่งเริ่มระบาดจากประเทศจีนก่อนจะเข้ามาในยุโรป ทำให้ประชาราษของประเทศต่างๆ ที่โรคนี้ระบาดเลี้ยงชีวิตเป็นจำนวนมาก ในราชสำนักของเจ้าชายแห่งมอโลโกนออกจากเจ้าชายเองที่สوارคดด้วยโรคนี้แล้วยังมีพระราชนอรล 2 พระองค์ พระอนุชา และลัจขณายแห่งมอโลโกที่ได้ลี้นพระชนม์ลงด้วยโรคร้ายนี้ ตำแหน่งเจ้าชายแห่งมอโลโกและลาดีมิร์จึงตกเป็นของเจ้าชายอีวานพระอนุชาของเจ้าชายลิมิโญน

เจ้าชายอีวันที่ 2 (Иван II Иванович Красный) ทรงเป็นพระราชโอรสของเจ้าชายอีวันที่ 1 ก่อนที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชายแห่งมอโลโก และเจ้าชายแห่งมวลรัสทรงครองเมืองชเวนีกรัด (Звенигород) ซึ่งเป็นเมืองทางตะวันตกของมอโลโก มีเมืองรูซชา (Руза) มาจาลศ์และคาโนมน่าเป็นเมืองบริวาร ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1354 ทรงได้รับการแต่งตั้งจากข่านแห่งโกลเดนออร์ดให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส และมีพิธีเฉลิมฉลองการได้รับตำแหน่งดังกล่าวที่เมืองลาดีมิร์ ซึ่งจัดว่าเป็นเมืองหลวงของอาณาจักร

ในรัชสมัยเจ้าชายอีวันที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรของเจ้าชายแห่งมอโลโกอ่อนแอ ทำให้อาณาจักรของเจ้าชายองค์อื่นๆ ที่เคยเป็นปรบักษ์เข้มแข็ง และมีบทบาทโดดเด่นขึ้น โดยเฉพาะเจ้าชายคันสตันตินแห่งอาณาจักรนิชนีย์โนฟกรัด และชูสดาล ที่พยายามจะแย่งตำแหน่งเจ้าชายแห่งมวลรัสจากเจ้าชายอีวันที่ 2 แต่ข่านแห่งโกลเดนออร์ดยังคงให้ตำแหน่งดังกล่าวอยู่กับรัชทายาทของเจ้าชายแห่งมอโลโกคือเจ้าชายมีติริย์พระราชโอรสของเจ้าชายอีวันที่ 2 นอกจากนั้นเจ้าชายแห่งอาณาจักรลิทัวเนียได้เข้ายึดครองอาณาจักรของเจ้าชายแห่งเบรียนศ์ (Брянск) และยกกองทัพเข้ายึดทรัพย์ลินและ瓜ดต้อนชาวเมืองมาจาลศ์ไปเป็นท่าส ส่วนเจ้าชายเมืองเรียชานได้ยึดเมืองลาป拉斯เนีย (Лопасня) โดยที่เจ้าชายแห่งมอโลโกไม่สามารถทำอะไรได้

เจ้าชายอีวันที่ 2 ทรงสوارคดในปีที่ 6 ของการครองราชย์ ตำแหน่งเจ้าชายแห่งมวลรัสได้ถูกทอดไปยังเจ้าชายมีติริย์พระราชโอรส

เจ้าชายดมีตริย์ได้รับสั่งให้สร้างกำแพงพระราชวังเครมลินซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองด้วยหินขาว
ที่มา: <http://topwar.ru/14946-1-iyunya-den-pamyati-vyelikogo-knyazy-a-dmitriya-donskogo.html>

เจ้าชายดมีตริย์ ดอนสโกร (Дмитрий Иванович Донской)

เจ้าชายดมีตริย์เป็นพระราชโอรสองเจ้าชายอีวานที่ 2 แต่มีความแตกต่างกับพระชนกที่ความเข้มแข็งและเชี่ยวชาญในการทำศึก ในปี ค.ศ. 1359 ข่านเบรดีเบก (Бердикбек) แห่งโกลเดนฮอร์ดสวารอค ได้เกิดการแย่งชิงราชสมบัติภายในอาณาจักรขานซึ่งราชบุตรเรย์ข่านเบรดีเบกมามาย (Мамай) ได้อำนาจจากข่านอับดุลลา (хан Абдулла) ในการปกครองรัฐเจ้าชายที่ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโวลาและอาณาจักรของเจ้าชายชารุสทั้งหมด ด้วยภัยหลังการสวารอคของเจ้าชายอีวานที่ 2 ในช่วงแรกข่านเบรดีเบก ได้มอบตำแหน่งเจ้าชายแห่งมวลรัลให้กับเจ้าชายดมีตริย์ คันลตันตีนาวิชแห่งนีซนีย์โนฟการ์ดและซูลดาล แต่ภายหลังการลุนพระชนม์ของข่านเบรดีเบก ข่านอับดุลลาได้มอบตำแหน่งดังกล่าวให้กับเจ้าชายดมีตริย์ ดอนสโกร เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัลแล้ว เจ้าชายดมีตริย์ ดอนสโกรจึงได้นำกองทัพไปขับไล่เจ้าชายดมีตริย์ คันลตันตีนาวิชให้ออกจากเมืองปิริย์ลากาฟและเวลาดีมิร์ ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการลดปรัปักษ์

เจ้าชายมีตريย์ ดอนลโกรได้อภิเชกสมรสกับเจ้าหญิงยิพโอดิคิยา (Евдокия) พระธิดาของชายมีตريย์ คันลดันตีนาวิชอิกทั้งยังให้ครองเมืองนีชนิย์ในพการด์ต่อไปด้วย

ในปี ค.ศ. 1362 เจ้าชายแห่งลิทัวเนียโอลกีร์ด เกเดมีโนวิช (Ольгерд Гедиминович) ได้รับชนะเจ้าชายแห่งโกลเดนออร์สต์ 3 พระองค์ ทำให้สามารถผนวกเมืองเคียฟ เมืองป่าโอดเลีย (Подолье) เมืองป่าเซียเมีย (Посемье) และเมืองบีริยีสลาฟ ยูชนี้ย (Переяславль Южный) เข้าไปอยู่ภายใต้อำนาจการลิทัวเนีย ในขณะเดียวกันก็ได้ประกาศอิสรภาพไม่ส่งส่วยให้แก่กองโกลอิกต่อไป ในปี ค.ศ. 1368 เจ้าชายมิคยาอิล อลิกชานดรารวิชแห่งมีคุลิน (Микулин) ซึ่งเป็นพระญาติของเจ้าชายแห่งลิทัวเนียโอลกีร์ด ได้ขอให้ห้ามของเจ้าชายแห่งลิทัวเนียช่วยยืดเมืองทเวียร์และตำแหน่งเจ้าชายแห่งทเวียร์จากเจ้าชาย瓦ลลิลี่ มิคยาลาวิชผู้เป็นอา ทำให้เจ้าชายมีตريย์ ดอนลโกรได้ลังทหารมาช่วยเจ้าชายวาลลิลี่ มิคยาลาวิชยีดเมืองคีนถิง 2 ครั้งแต่ก็ไม่สำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นยังถูกกองทัพของเจ้าชายแห่งลิทัวเนียได้โจมตีกลับและไปปิดล้อมเมืองมอลโก (พระราชวังเครมลิน) อยู่ถึง 2 ครั้งแต่ก็ไม่สามารถบุกเข้ายึดเมืองได้ ด้วยหนึ่งปีก่อนหน้านั้นเจ้าชายมีตريย์ได้รับลั่งให้สร้างกำแพงพระราชวังเครมลินซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองด้วยหินขาวซึ่งมีความแข็งแรงและไม่ติดไฟ ต่างจากกำแพงเมืองที่ทำจากห่อนไม้ของเมืองทั่วไปในยุคนั้น ลงความระห่วงอนาคตของเจ้าชายแห่งมอลโกกับเจ้าชายแห่งลิทัวเนียจบทูลกับเจ้าหญิงยีเลียนนา (Елене) พระธิดาของเจ้าชายโอลกีร์ด

ในปี ค.ศ. 1370 _MANYA_ รับอำนาจจากข่านได้มอบตำแหน่งเจ้าชายแห่งมอลรัสให้กับเจ้าชายมิคยาอิล อลิกชานดรารวิชผู้เพิ่งเข้ายึดเมืองทเวียร์และผู้เป็นเจ้าชายแห่งทเวียร์จากการช่วยเหลือของเจ้าชายแห่งลิทัวเนียโอลกีร์ดเจ้าชายมีตريย์ดอนลโกรซึ่งสูญเสียเมืองบริวารไปหลายเมือง และสูญเสียตำแหน่งเจ้าชายแห่งมอลรัส จึงได้เตรียมกองทัพเพื่อต่อต้านกองกำลังของเจ้าชายมิคยาอิล เจ้าชายแห่งมอลรัสพระองค์ใหม่ ซึ่งเดินทัพมาพร้อมกับราชทูตของโกลเดนออร์ด จาก

การไม่ยอมรับการแต่งตั้งเจ้าชายมิคยาอิลเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัสของเจ้าชาย ดมีตริย์ อิกทั้งทรงมีกองทัพที่เข้มแข็ง ทำให้มา Mayer ต้องคืนตำแหน่งเจ้าชายแห่งมวลรัสให้กับเจ้าชายดมีตริย์ อิกทั้งได้ทำข้อตกลงลดส่วนและให้ลิทวีเจ้าชาย ดมีตริย์ซึ่งต่าแทนเจ้าชายแห่งเมืองเตเวียร์ในราคา 10,000 รูเบล

ในปี ค.ศ. 1371 เจ้าชายดมีตริย์ ได้พยายามนำเมืองเรียนานกลับมาอยู่ภายใต้มอลโกโดยการบังคับให้เจ้าชายอาเลียค อีวานาวิช (Олег Иванович) แห่งเรียนานออกจากเมืองไปแล้วแต่ตั้งเจ้าชาย瓦列里มีร์แห่งเมืองโพรนสค์ (Пронск) ให้เป็นเจ้าชายแห่งเรียนาน แต่ในปีต่อมา molgo ได้ทำข้อตกลงลับติดภาพกับลิทัวเนีย ทำให้เจ้าชายอาเลียค อีวานาวิชที่มีเจ้าชายแห่งลิทัวเนียโอลกีร์ด สนับสนุนอยู่ได้กลับมาเป็นเจ้าชายแห่งเรียนานอีกครั้ง แต่ในครั้งนี้เรียนานต้องขึ้นตรงต่อมอลโก จากปัญหาการยึดครองเรียนานของมอลโกทำให้ในปี ค.ศ. 1373 มา Mayer ต้องยกกองทัพมาปราบปราบอิทธิพลของมอลโก ในปี ค.ศ. 1374 เจ้าชายดมีตริย์ได้ปฏิเสธที่จะจ่ายส่วนในอัตราที่ได้ตกลงกับมา Mayer ไว้เมื่อ 3 ปีก่อนอิกทั้งปฏิเสธที่จะจ่ายส่วนล่วงหน้าให้กับมา Mayer ด้วยมา Mayer สูญเสียจำนวนมากและต้องการเงินในการทำสงครามและซึ่งอำนาจในหมู่ทายาทของข่านแห่งโกรเดนออร์ด จากการแข่งขันของเจ้าชายดมีตริย์ ดอนโลกอย่างทำให้มา Mayer แต่งตั้งเจ้าชายอาเลียค อีวานาวิช แห่งเรียนานเป็นเจ้าชายแห่งมวลรัสพระองค์ใหม่

ในปี ค.ศ. 1375 ในขณะที่เจ้าชายอาเลียค อีวานาวิช แห่งเรียนานได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส ได้ตกลงกับเจ้าชายมิคยาอิล อเลคซานดรากิช (Михаил Александрович) แห่งทเวียร์ และเจ้าชายดมีตริย์ ดอนโลกอย่างมอลโกว่าจะเป็นพันธมิตรที่มีความเสมอภาค แม้กระนั้นการส่งส่วนให้มองโกรลทั้ง 3 อาณาจักรเจ้าชายกีได้แยกกันนำส่ง ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นพันธมิตรทั้ง 3 ได้มีข้อตกลงร่วมกันว่า “เราจะอยู่กับตاتารอย่างสันติหรือไม่ จะลงส่วนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่ กับเรา หาก Tataร์ยกทัพมาโจมตีผู้ใดเราจะต่อสู้ด้วยกัน หากเราต้องนำกองทัพไปโจมตีพวกเข้า เราจะไปด้วยกัน”⁵ ถึงแม้ว่าในเมืองหน้าเจ้าชายทั้ง 3 อาณาจักร

⁵ «Собр. Госуд. Гр. и Догов.», I, № 28

ได้แสดงถึงการมีความล้มพันธ์ที่ดีระหว่างกัน แต่ในเบื้องลึกแล้วเจ้าชายแห่งทวีร์ยังคงเห็นเจ้าชายแห่งมอลโกเป็นคู่แข่งในการแย่งชิงตำแหน่งเจ้าชายแห่งมวลรัล

เจ้ายอดมีติร์ย์ ตอนลอกอยู่ในยุทธภูมิคุลิโกฟส์คุก้าที่นัดด้วยขวนจนตกจากหลังม้าแล้วคลานไปกลับได้ขอนไม้เบร์ซซึ่งทหารได้พบในสภาพที่หมดสติหลังจากสังเวยแล้ว คาดโดยจิตกรริสตี้ลิลี่

คันตราเตียร์วิช ชาโโซนพ

ที่มา: http://www.art-catalog.ru/picture.php?id_picture=8498

ระหว่างปี ค.ศ. 1378-1380 หมายได้ส่งกองทัพเข้ามาโจมตีอาณาจักรมอลโกโดยตลอดแต่ไม่สามารถยึดครองเมืองได้ ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1380 หมายได้นำกองทัพซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารรับจ้าง (ด้วยหารมของโกลส่วนใหญ่ได้เสียชีวิตในสังเวยแล้วครั้งก่อนหน้านี้) กว่า 4 แสนนาย เดินทัพมาโจมตีมอลโก เมื่อเจ้าชายดมีติร์ย์ทราบข่าวจึงได้ระดมกองทัพพันธมิตรและกองทัพของมอลโก กว่า 4 แสนนายไปเชิญหน้ากับกองทัพหมายที่ทุ่งคุลิโกฟส์ (Kulikovó) ชานเมืองตุลา หมายได้ส่งข้อเรียกว่าอย่างเจ้าชายดมีติร์ย์ให้จ่ายส่วยในอัตราที่ เศยล่างให้กับข่านอูซเบกซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก เจ้าชายดมีติร์ย์จึงปฏิเสธที่จะจ่ายและยกกองทัพเข้าโจมตีกองทัพหมายจนแตกพ่ายไป ระหว่างการบุกเจ้าชายดมีติร์ย์ถูกฟันด้วยขวนจนตกจากหลังม้าแล้วคลานไปกลับได้ขอนไม้เบร์ซซึ่งทหารได้พูนในสภาพที่หมดสติหลังจากสังเวยแล้ว ชัยชนะของเจ้าชายดมีติร์ย์

ตอนลสโกยในครั้งนี้เป็นที่เลื่องลือและจดจำจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งทรงได้รับพระสมัญญานามในการทำศึกในครั้นนั่นว่า “เจ้าชายมีตริย์ ตอนลสโกย” หรือเจ้าชายมีตริย์แห่งเม่น้ำดอน ด้วยที่ทุ่มคูลีโกฟสค์ตั้งอยู่ต้นแม่น้ำดอน นอกจากนั้นการรบในสมรภูมนี้เป็นการรบที่ทั้งสองฝ่ายต่างสูญเสียหารไปกว่าร้อยละ 80 ในเวลาที่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ยุทธภูมิคูลีโกฟสค์ (Куликовская битва) ทำให้อานาจารเจ้าชายแห่งทเวียร์และอานาจารเจ้าชายแห่งสماเลียนสค์ยอมเข้ามาอยู่ภายใต้อานาจารมอลสโก

ในปี ค.ศ. 1382 เจ้าชายแห่งทเวียร์ได้รับการแต่งตั้งจากข่านแห่งโกลเดนออร์ดให้เป็นเจ้าชายแห่งมวลรัส ทำให้เจ้าชายมีตริย์ทรงผิดหวังเป็นอย่างมาก แต่ถึงกระนั้นความเป็นพันธมิตรของทั้ง 3 อานาจารยังคงได้รับการยึดถืออยู่ แต่เพื่อเป็นการบรรเทาความผิดหวังและกระซับความล้มพันธ์กับเจ้าชายแห่งมอลสโก ในหลายโอกาสเจ้าชายแห่งทเวียร์ได้เรียกเจ้าชายแห่งมอลสโกว่าเป็น “พี่ชาย” ซึ่งก็มีส่วนช่วยให้ความล้มพันธ์ของทั้งสองอาณาจารเป็นไปค่อนข้างราบรื่น แต่ในปี ค.ศ. 1387 เจ้าชายอาเลียค อิวานวิชได้นำทหารเข้ายึดครองเมืองคาโลมนากของเจ้าชายแห่งมอลสโก ทำให้ความล้มพันธ์ของทั้งสองอาณาจารลินสุดลง แต่ก่อนที่จะเกิดลงความพะลันตะปาปาแห่งมวลรัสได้เข้าใกล้เกลี้ยให้เจ้าชายแห่งทเวียร์คืนคาโลมนากเจ้าชายแห่งมอลสโก และให้ทั้งสองอาณาจารลงนามในสัญญาสันติภาพถาวร ความสงบจึงได้เกิดขึ้น

เจ้าชายมีตริย์ ตอนลสโกยเจ้าชายแห่งมวลรัสและเจ้าชายแห่งมอลสโก สวรรคตในวันที่ 19 พฤษภาคม 1389 พระศพของพระองค์ฝังอยู่ที่วิหารอัครทูดสวรรค์ (Архангельский собор) พระราชวังเครมลินมอลสโก

เจ้าชายวาสิลี่ที่ 1

ที่มา: http://www.hrono.ru/biograf/bio_we/vasili1.php

เจ้าชายวาสิลี่ที่ 1 (Василий 1 Дмитриевич)

ในเดือนลิงหาคม ค.ศ. 1382 ข่านโ托คตามีช (хан Тохтамыш) แห่งโกลเดนออร์ดพระองค์ใหม่ได้นำกองทัพมาปิดล้อมและเผาเมืองมอโลโก เพื่อเป็นการย้ำเตือนว่าข่านแห่งโกลเดนออร์ดยังคงเป็นผู้ปกครองอาณาจักรรัสเซียทั้งมวลอยู่ และในเดือนตุ่นมาได้ส่งเอกอัครราชทูตซึ่งเป็นอดีตลังนายกแห่งมอโลโก คีเบรียน (Киприан) นำพระราชสาลัณตราตั้งเป็นเจ้าชายแห่งมอโลโกรัสนาถวายเจ้าชายดมิตريย์ ดอนลโกร และให้นำเจ้าชายวาสิลี่วัย 11 พรรษา พระราชนอร์สพระองค์แรกของเจ้าชายดมิตريย์ กลับไปยังโกลเดนออร์ดเพื่อเป็นตัวประกันด้วย ในปี ค.ศ. 1386 เจ้าชายวาสิลี่ได้รับการช่วยเหลือให้ไปอยู่กับเจ้าชายปีเตอร์ มูชาต (Петр Мушат) แห่งมอโลโควา ในปี ค.ศ. 1387 ขณะที่เดินทางกลับจากคอนแวนต์ในเบล คีเบรียน ได้รับตัวเจ้าชายวาสิลี่ไปยังลิทัวเนียด้วย ที่ลิทัวเนียคีเบรียนได้เจรจาให้เจ้าชายวิตอฟต์ (Витовт) แห่งลิทัวเนียเป็นผู้นำกองกำลังต่อต้านโปแลนด์ ในขณะเดียวกันก็ได้ออกเจ้าหญิงโซเฟียพระราชธิดาเจ้าชายวิตอฟต์หมั้นกับเจ้าชายวาสิลี่ หลังจาก

การสوارคดของเจ้าชายมีตริย์ ดอนลโ哥ย เจ้าชาย瓦สิลี่ที่ 1 พระราชนอรลได้สืบราชสมบัติต่อ ในปีต่อมาคิเบรียนได้เดินทางมายังมอลโ哥เพื่อจัดการพธิอภิเชกสมรสให้กับเจ้าชาย瓦สิลี่ที่ 1 กับเจ้าหญิงโซเชเพีย

เจ้าชาย瓦สิลี่ที่ 1 ได้รับการแต่งตั้งจากข่านให้เป็นเจ้าชายแห่งมารวัลสแต่ด้วยที่ยังทรงเป็นหนุ่มและขาดประสบการณ์ จึงทรงป้องกันปัญหาการแย่งชิงอำนาจภายในราชวงศ์ด้วยการตกลงกับพระญาติที่มีอิทธิพลในราชวงศ์ ให้ยึดหลักการลีบบทอดราชสมบัติ โดยการไม่ยึดอำนาจของพระองค์ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนได้พระราชทานเมืองต่างๆ ให้แก่พระบิดาและพระอนุชาอย่างทั่วถึง จากการดำเนินนโยบายดังกล่าว อีกทั้งเจ้าชายมีตริย์ที่ 1 ทรงมีพระอิรุณที่ยังมีพระชนม์อยู่พระองค์เดียว คือเจ้าชาย瓦สิลี่ที่ 2 ทำให้อำนาจกรมีความเป็นเอกภาพและเลือยรุกษา

เครื่องทรงในพระราชพิธีอภิเชกสมรสเจ้าชาย瓦สิลี่ที่ 1 กับเจ้าหญิงโซเชเพีย
ที่มา: <http://litregol.livejournal.com/30744.html>

ในปี ค.ศ. 1392 เจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 ได้ขยายอาณาเขตของอาณาจักรเจ้าชายแห่งมอสโกโดยการซื้ออักษรสาสน์ตราตั้งจากข่านแห่งโกลเดนออร์ดในการเข้าปกครองดินแดนของเจ้าชายแห่งนีชนีย์โนฟการ์ด ซึ่งรวมทั้งเมืองการาเตียตล์ (Городец) มูโรม (Муром) มีโซรา (Мещера) และตาญญา (Тапуца) ซึ่งนับว่าเป็นธรรมเนียมใหม่ในการครอบครองเมือง ด้วยธรรมเนียมเดมนั้นเมืองจะถูกขายหรือถูกพระราชทานให้กับเจ้าชายองค์ใหม่ในกรณีที่เจ้าชายผู้ครองเมืองไม่มีผู้สืบทอดมรดก

เจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 ทรงมองการณ์ไกลดังนั้นเพื่อความปลอดภัยของอาณาจักรจากการรุกรานของโกลเดนออร์ดได้ทำข้อตกลงเป็นพันธมิตรกับอาณาจักรลิทัวเนีย และตามที่คาดไว้ในปี ค.ศ. 1395 กองทัพข่านโตคตามีชได้ถูกกองทัพของ tamyr ทีมูร (Тамерлян, Тимур) โจมตีจนแตกพ่าย และตามีรلانยังได้เดินทางต่อเช้ามาในอาณาจักรรัสเซียเมืองเยียลิตล์ (Елец) เจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 จึงปฏิเสธที่จะจ่ายส่วยให้ข่านโตคตามีช ข่านจึงได้ขอความช่วยเหลือจากเจ้าชายวิโตฟ์แห่งลิทัวเนียให้ช่วยทำสังคมกับตามีรلانและเจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 โดยเสนอตำแหน่งเจ้าชายแห่งมาร์วัส เจ้าชายแห่งโนฟการ์ดและเจ้าชายแห่งมาร์ลิทัวเนียให้แต่เจ้าชายวิโตฟ์ปฏิเสธข้อเสนอตังกล่าว ข่านจึงได้ปลดเจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 ออกจากตำแหน่งเจ้าชายแห่งมาร์วัสและให้เจ้าชายอีวาน มิคยาลาวิชแห่งทเวียร์ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน

ในปี ค.ศ. 1407-1408 ยิดเกย์ (Едигея) แม่ทัพของทีมูรได้ยกทัพมาโจมตีมอสโกแต่ไม่สามารถยึดเมืองได้จึงออกคำสั่งให้เจ้าชายอีวาน มิคยาลาวิชแห่งทเวียร์ผู้เป็นเจ้าชายแห่งมาร์ลสัยกองทัพรบปืนใหญ่มาช่วย แต่เจ้าชายอีวานปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม ยิดเกย์จึงเดินทัพตรงไปปัลสลดมก์เมืองต่างๆ ของอาณาจักรมอสโก เช่น เมืองบีริสลาฟ-ชาเลียสกีย์ ยูเรียฟ-โอลสกี รัลตอฟ และมีตโรฟ ในขณะเดียวกันเจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 ไม่ได้ใช้กำลังทหารต่อต้าน แต่ทรงใช้วิธีทางการทูตด้วยให้โกลเดนออร์ดลูกขึ้นมาต่อสู้กับตามีรلان แต่ในปีเดียวกันนั้นเจ้าชาย瓦สิลีย์ที่ 1 ต้องยกทัพไปต้านกองทัพของเจ้าชายวิโตฟ์แห่งลิทัวเนียผู้เป็นพ่อตาด้วยเจ้าชายแห่งลิทัวเนียยกกองทัพมาบีดเมืองมีโตรวิตล์ ซึ่งเป็นปราการป้อมกันอาณาจักรมอสโกทางภาคตะวันตก กองทัพของทั้งสองฝ่ายตั้งทัพเผชิญ

หน้ากันอยู่คนละฝั่งแม่น้ำสองฝั่งเจ้าได้ทำลัญญาลงบศิก จากปฏิบัติการทางทหารดังกล่าวทำให้เจ้าชายวาสิลี่ที่ 1 ทรงทราบว่าเจ้าชายวีโอด์ฟ์ตั้งเป็นพ่อตา นั้นเป็นอันตรายต่ออาณาจักรรัสเซียทั้งมวลเป็นอย่างยิ่ง

ตลอดระยะเวลา 36 ปีของการครองราชย์เจ้าชายวาสิลี่ที่ 1 ทรงปกครองอาณาจักรด้วยความสงบสุขภายในอาณาจักรมีความสงบเรียบร้อยกับคุกคามจากภายนอกก็สามารถนำพาอาณาจักรรอดพ้นทุกครั้ง ในรัชสมัยของพระองค์ มีจิตกรรมเอกเกิดขึ้นคือพิอาฟาน เกรียง (Феофан Грек) ผู้wardรูปปูนปั้นในศาสนสถานในพระราชวังเครมลินที่สร้างใหม่ 2 แห่งคือโบสถ์รัชดิสต์โว บางาโรดิตสีย (Рождество Богородицы) และวิหารบลากาเวียซินสกี (Благовещенский) และที่สร้างเสร็จในรัชกาลก่อน 1 แห่งคือวิหารอาร์คานเงลสกี (Архангельский) หรือ วิหารอัครทูตสวรรค์อีกทั้งทรงรับลั่งให้สร้างพระราชสาร (คัมภีร์ใบเบิล) สำหรับวิหารบลากาเวียซินสกี 1 ฉบับและทำหินไว้ในรัชกาลก่อน 1 ฉบับ

เจ้าชายวาสิลี่ที่ 1 เจ้าชายแห่งมวลรัสและเจ้าชายแห่งมอสโกสวรรค์ ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1425 พระศพของพระองค์ฝังอยู่ที่วิหารอัครทูตสวรรค์ (Архангельский собор) พระราชวังเครมลินมอสโก

เจ้าชายวาสิลี่ที่ 2 ขณะที่พระเนตรยังไม่บود

ที่มา: <http://istoricheskij-portret.ru/praviteli/ryurikovich/vasilii-2/>

เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 พระเนตรบود (Василий Васильевич II)

Темный)

เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 5 ของเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 1 กับเจ้าหญิงโซเฟียพระราชธิดาเจ้าชายวิตอฟต์แห่งลิทัวเนีย หลังการสวรรคตของเจ้าชายวิตอฟต์พระอัยกาในปี ค.ศ. 1430 อาณาจักรมอโลโกได้ขาดพันธมิตรที่ใกล้ชิดและเข้มแข็ง บรรดาพระญาติของเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ที่รอดโอกาสอยู่นำโดยเจ้าชายยูริย์ ดมีตริย์วิชเจ้าชายแห่งลิฟนีการด ผู้เป็นพระปิตุลาและเหล่าพระโอรสซึ่งประกอบด้วยเจ้าชายวาสิลีย์ ยูริย์วิช เจ้าชายดมีตริย์ ยูริย์วิช ได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อแย่งชิงราชสมบัติและตำแหน่งเจ้าชายแห่งมอโลโก ทำให้เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ต้องเสียเมืองมอโลโกให้กับพระญาติเหล่านี้แต่สามารถยึดกลับคืนมาได้ถึง 5 ครั้ง ในขณะเดียวกันนั้นเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ต้องทำสิ่งความต่อต้านการรุกรานของเจ้าชายแห่งคาซานและเจ้าชายแห่งลิทัวเนีย ทำให้ตัดแผ่นดินเจ้าชายแห่งมอโลโกร ต้องตกไปอยู่กับเจ้าชายแห่งกาลิตล์ซึ่งมีเจ้าชายแห่งโนฟการดและเจ้าชายแห่งทเวียร์เป็นพันธมิตร ครั้งหนึ่งในการทำศึกกับเจ้าชายเจ้าชายวาสิลีย์ ยูริย์วิชขณะที่ได้ทำลัญญาลงศีกิกันแล้วเจ้าชายวาสิลีย์ ยูริย์วิชไม่ปฏิบัติตามลัญญา กลับนำกำลังทหารลอบปลงพระชนม์พระองค์ แต่เนื่องจากได้รับการเตือนจากสายข่าว จึงทรงจับตัวเจ้าชายวาสิลีย์ ยูริย์วิชมาลงโทษโดยการคักลูกดาออกหนึ่งด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เจ้าชายดมีตริย์ ยูริย์วิชพระเชษฐาของเจ้าชายวาสิลีย์ ยูริย์วิชได้ใช้เป็นเหตุในการคักลูกดาเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ในภายหลัง

ในวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1445 ในการทำศึกกับเจ้าชายแห่งอาณาจักรข่านคาซานที่เมืองชุลดาล กองทัพของเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 พ่ายแพ้ ส่วนพระองค์ได้รับบาดเจ็บ และถูกจับเป็นเชลยศึกพร้อมกับเจ้าชายมิคไฮอิล วีเรย์สกี พระญาติ เพื่อแลกกับอิสรภาพเจ้าชายแห่งมอโลโกต้องใช้เงินและทองจำนวนมาก อีกทั้งหัวเมืองต่างๆ ของมอโลโกหลายเมือง ต้องส่งผลผลิตให้ข่านแห่งคาซานในขณะที่เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ถูกจับเป็นเชลยศึกนั้น เจ้าชายดมีตริย์ ยูริย์วิชได้ยึดอำนาจเป็นเจ้าชายผู้ครองอาณาจักรมอโลโกแต่จำกัดต้องออกจากตำแหน่งเมื่อเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ได้รับอิสรภาพกลับสู่มอโลโก ในอีกหนึ่งปีต่อมาเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2

ถูกเจ้าชาย ดมีตริย์ ยูริย์วิช ร่วมกับเจ้าชายอีوانแห่งมาจายสก์และเจ้าชายบารีสแห่งทเวียร์จับกุมระหว่างเล็ต์จพระราชดำเนินไปบำเพ็ญกุศลที่วัดตรอิตเส-ลิริกเยียพ (Троице-Сергиев монастырь) เจ้าชายดมีตริย์ ยูริย์วิชได้รับสั่งให้ทำให้เจ้าชาย瓦ลีลิย์ที่ 2 พระнетรบอตหั้ง 2 ข้างเพื่อเป็นการแก้คืนที่เจ้าชาย瓦ลีลิย์ที่ 2 ได้ทำให้เจ้าชาย瓦ลีลิย์ ยูริย์วิชพระเชษฐาของพระองค์พระнетรบอต อีกหั้ง เป็นการลงโทษที่ยอมอ่อนข้อให้กับข่านแห่งคาซานซึ่งเป็นคนนองค์นา จากนั้นได้ส่งพระองค์พร้อมด้วยพระวรราชยาไปอยู่ที่เมืองอูลิซ ในปีต่อมาเจ้าชาย瓦ลีลิย์ที่ 2 ได้ไปวัดฟีราโปนตัฟ (Ферапонтов монастырь) ณ ที่นั้นได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสให้ไปยึดอาณาจักรมอลโกคีน ซึ่งกว่าจะรวบรวมผู้สนับสนุนอันประกอบด้วยเหล่าเจ้าชายและขุนนางที่ภักดียอมรับแผนพระองค์ได้ก็ตัวความลำบาก แต่ในที่สุดก็สามารถยึดมอลโกคีนมาได้ ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1447 เจ้าชาย瓦ลีลิย์ที่ 2 สิ้นพระชนม์ด้วยโรคภัยโรคปอดในวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1462

เจ้าชายอีوانที่ 3 ในแสตมป์ราคา 1,000 รูเบิลของรัสเซีย

ที่มา: Russian Post; scanned and processed by User: Vizu-own scan by personal collection

เจ้าชายอีวานที่ 3 (Иван III Иван Великий)⁶

เจ้าชายอีวานที่ 3 ทรงเป็นพระราชโอรล ของเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ประสุต เมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1440 ในปี ค.ศ. 1446 ในขณะที่พระชนกถูกเจ้าชาย มีติริย์ ยูริย์วิชจับไปปลงโทษ เจ้าชายอีวานที่ 3 ในวัย 6 พระชันษา ได้รับการช่วยเหลือจากขุนนางที่ภักดีให้หลบภัยไปอยู่เมืองมูรอม (Myrom) ซึ่งเจ้าชายผู้ครองเมืองยังภักดีต่อเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ในอีกหนึ่งเดือนต่อมา เจ้าชายมีติริย์ ยูริย์วิชได้เล่นอပေงเมืองที่ยึดมาได้จากเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ให้กับเจ้าเมืองโนโรมเพื่อแลก กับเจ้าชายอีวานที่ 3 แต่เมื่อได้ตัวเจ้าชายอีวานที่ 3 แล้วก็ไม่ได้ทำการคามลัญญา อีกทั้งได้ส่งเจ้าชายอีวานที่ 3 ไปกักขังร่วมกับพระชนกที่เมืองอุกูลิช อีกไม่กี่เดือน ต่อมาเจ้าชายมีติริย์ ยูริย์วิชเห็นว่าเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ยังทรงมีพระบารมีอยู่ จึงอยากลดแรงกดดันดังกล่าวจึงเสนอให้เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ครองเมืองโวโลจด้า (Vologda) แต่เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 ยังคงมุ่งมั่นที่จะยึดอาณานิคมอลโกคินจังได้ ไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าชายบารีสแห่งทเวียร์ที่เคยร่วมกับเจ้าชายมีติริย์ ยูริย์วิชจับกุมพระองค์ แต่ในครั้นนี้พระองค์มีข้อเสนอที่น่าสนใจคือให้เจ้าชายอีวานที่ 3 หมั้นกับเจ้าหญิงมาเรียพระธิดาของเจ้าชายบารีส จากความเกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้เจ้าชายบารีสแห่งทเวียร์ยินดีเป็นพันธมิตร ด้วยเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2 พระเนตร บอดไม่สามารถบริหารกิจการบ้านเมืองได้ ส่วนเจ้าชายอีวานที่ 3 ก็ยังทรงพระเยาว์ หรือเมื่อเจริญพระชันษาเกียรติยังคงเกียรติยอดองเป็นพระญาติ จึงได้นำทัพยึดเมืองมอสโกคืนให้เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 2

ในปี ค.ศ. 1452 เจ้าชายอีวานที่ 3 ในวัย 12 พระชันษาในฐานะแม่ทัพ ร่วมกับแม่ทัพผู้กราฟศึกพิโยดาร์ บาโซนัค (Фёдор Васильевич Басёнок) ได้นำทัพรอการบกับกองทัพเมืองโนฟการ์ดสามารถตัดเส้นทางไปเมืองอุสจุก (Устюг) ซึ่งเจ้าชายมีติริย์ ยูริย์วิชครอบครองอยู่ กองทัพของเจ้าชายอีวานที่ 3 ได้โผลมตี

⁶ Карамзин Н. М. История государства Российского. — СПб.: Тип. Н. Греча, 1816—1829.

กองทัพของเจ้าชายดีตริย์ ยูริย์วิชจันແຕກພ່າຍ ເນື້ອກລັບມາຈາກກາຮືສຶກຈິງໄດ້ເຂົາ
ພີຮີອກິເຫັກລມຽກລັບເຈົ້າທຸນິມາເຮີຍຕາມທີ່ໄດ້ໜັ້ນໄວ້ ອັກທັ້ນໃນປີຕໍ່ມາເຈົ້າຍວິວານ
ທີ່ 3 ຍັງໄດ້ຂັ້ນຄຣອງຮາຍໝ່ວ່າມີກັບພະໜັກແລ້ວໄດ້ຮັບກາຮືສາຍພຣະນາມໃຫ້ເປັນເຈົ້າຍ
ແທ່ງມວລັສໝ່ວນພະໜັກ ໃນປີ ດ.ສ. 1455 ເຈົ້າຍວິວານທີ່ 3 ໃນຈຸນະແມ່ທັກ
ຮ່ວມກັບແມ່ທັກໂພຍດັກ ບາໂໂນັດ ໄດ້ນໍາທ່າທ່າຮອກກັບກອງທັກທ່າຮ່າມອົງໂກລ ທີ່ໄດ້
ຮູກເຂົ້າມາໃນເຂົດຂອງອານາຈັກຮູສຈົນແຕກພ່າຍໄປ ແລະ ໃນປີ ດ.ສ. 1460 ເຈົ້າຍ
ວິວານທີ່ 3 ທຮັງນໍາທ່າທ່າຮອກກັບໄລ່ທ່າຮ່າມອົງໂກລຂອງຊ່ານອາຄອມັດ (xah Axmat)
ທີ່ຮູກລໍ້າອານາຈັກຮູສອີກຄັ້ງທີ່ນີ້

ທັງການສວຽດຕະຂອງພະໜັກໃນວັນທີ 27 ມີນາຄມ ດ.ສ. 1462 ເຈົ້າຍ
ວິວານທີ່ 3 ໄດ້ຂັ້ນຄຣອງຮາຍໝ່ວ່າມີເຈົ້າຍແທ່ງມວລັສໝ່ວນແລ້ວໄດ້ແບ່ງຮາຍສົມບັດຕາມ
ພິນຍາກຮົມທີ່ພະໜັກໄດ້ທໍາໄວ້ ໂດຍພຣະວົງຄົ່ງໄດ້ຄຣອງ 16 ເມືອງ ສ່ວນພຣະອນຸ່າຍແລ້ວ
ພຣະນິຍືສູາອີກ 5 ພຣະວົງຄົ່ງໄດ້ຄຣອງທັ້ນໜົດ 12 ເມືອງ

ໃນປີ ດ.ສ. 1472 ຂ່ານອາຄອມັດໄດ້ນໍາກອງທັກທ່າຮ່າມອົງໂກລລັບມາຮູກຮານ
ອານາຈັກຮູສອີກຄັ້ງທີ່ນີ້ ແຕ່ກົງຖຸກອອງທັພຂອງເຈົ້າຍວິວານທີ່ 3 ແລະ ພັນຮົມຕົກ
ຕ່ອດຕ້ານຈົນແຕກພ່າຍກັບໄປຈາກນັ້ນອານາຈັກຮູສຈິງໄດ້ຫຼຸດຈ່າຍສ່ວຍໃຫ້ແກ່ຊ່ານອາຄອມັດ
ທໍາໃຫ້ຊ່ານພຍາຍາມທີ່ຈະຈັດທັພມາປ່າບກາຮືແບ່ງຂຶ້ອງອານາຈັກຮູສໃຫ້ໄດ້ ແຕ່ຊ່ານ
ກົມໄນ້ສາມາດດຳເນີນກາຮືໄດ້ດ້ວຍເຈົ້າຍວິວານທີ່ 3 ໄດ້ໄປທຳຂ້ອຕກລົງເປັນພັນຮົມຕົກ
ກັບຊ່ານແທ່ງໄຄຣເມີຍທີ່ເປັນປຣປັກໝັກຊ່ານອາຄອມັດ ເນື້ອຊ່ານອາຄອມັດຕະກອງທັກ
ອອກຈາກເມືອງກົມຈະຖຸກຊ່ານແທ່ງໄຄຣເມີຍກັບທັພມາຕີເມືອງໝາຍເລົມອທຳໃຫ້ຕ້ອງນໍາ
ທັກກັບໄປທຳສົງຄຣາມກັບຊ່ານແທ່ງໄຄຣເມີຍ

ຕລອດຮັ້ສມັຍຂອງເຈົ້າຍວິວານທີ່ 3 ມີພຣະປະສົງຄົ່ງທີ່ຈະຮົບຮວມອານາຈັກ
ຮູສທາງກາຄຕະວັນອອກເຊີຍເໜືອໄທ້ເປັນໜີ່ເດືອວ ທີ່ສິ່ງປະປົບຄວາມສຳເຮົ່ງເປັນ
ອຍ່າງດີກ່ອນສວຽດຕະ ຍັງຄົງເຫຼືອເພີ່ງ 4 ເມືອງທີ່ຍັງໄມ້ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມອານາຈັກຮູສອົງໂກ
ຄືອ ປລໂຄພ ເຮີຍໜານ ວາລາຄາລາມສົກ (Volokolámsk) ແລະ ໂົນຝາກຮັດ-ສີເມີຍຮູສກີ່ຍ
ໃນຂະນະເຕີຍກັນພຣະວົງຄົ່ງປະສົງຄວາມສຳເຮົ່ງໃນກາຮືປັດປຸລ່ອຍອານາຈັກຮູສໃຫ້ເປັນ
ອີສະຈາກມອງໂກລ

ในรัชสมัยของเจ้าชายอีวานที่ 3 มีความเจริญด้านต่างๆ เข้ามาสู่อาณาจักรเป็นอย่างมาก ที่โดดเด่นคือวิวัฒนาการของภาษาเขียนที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคราชการได้มีเขียนกฎหมาย ข้อบังคับ กฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งประมวลกฎหมาย ซึ่งอังกฤษและฝรั่งเศสที่ถือว่ามีความเจริญด้านนี้มาก่อนก็ยังไม่ได้มีการรวบรวมกฎหมายเป็นหมวดหมู่อย่างที่เจ้าชายอีวันที่ 3 ทรงดำเนินให้รวมเข้าด้วยกันในทางศناسนาได้มีการเขียนคัมภีร์ใบเบิล บทสรุป คำสอน คำนันและเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตของนักบุญ และการจดบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นต้น ด้านสถาปัตยกรรมได้มีการเชิญสถาปนิกและยอดช่างฝีมือจากอิตาลีเข้ามาสร้างตัวหนัก วัง โบสถ์และวิหาร เช่น วิหารอุลเปียนลกีย์ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยเจ้าชายอีวันถุงเงินแต่ยังไม่เสร็จและได้พังลงก็ถูกสร้างใหม่จนเสร็จในรัชสมัยนี้ โครงสร้างอาคารในพระราชวังที่มีโครงสร้างเป็นไม้ได้ถูกเปลี่ยนเป็นอิฐหิน Hammond นอกจากนั้นยังมีรับลังให้เปลี่ยนโครงสร้างกำแพงเมืองและป้อมปราการของเมืองต่างๆ ให้เป็นหินและอิฐ ในส่วนของศาสนสถานนั้น จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ระบุว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1479-1505 ในกรุงมอสโกรามีการสร้างโบสถ์ใหม่ถึง 25 หลัง ในรัชสมัยเจ้าชายอีวันที่ 3 นี้ได้มีการสร้างตราลัญลักษณ์ของประเทศเป็นนกอินทรียื่นหัวเหมือนตราลัญลักษณ์ของอาณาจักรไบเซนไทน์ หมายถึงราชอาณาจักรที่มีอาณาเขตครอบคลุมทั้งตะวันตกและตะวันออกอีกด้วย มีการสถาปนาตำแหน่งเจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่ (великий князь-grand prince) ซึ่งมักใช้คู่กับตำแหน่ง “沙皇” (царь) ซึ่งก่อนหน้านี้ขานแห่งโกลเดนออร์ดเป็นผู้ใช้นำหน้านามของตน

ในฤดูร้อน ค.ศ. 1503 เจ้าชายอีวันที่ 3 ทรงประชวรต่อเนื่องจนพระเนตรบอด แขนและขาเป็นอัมพาต และสวรรคตในวันที่ 27 ตุลาคม 1505 พระศพของพระองค์ฝังอยู่ที่วิหารอัครทูตสوارค์ พระราชวังเครมลินมอสโกรา

จากคุณภาพการที่เจ้าชายอีวันที่ 3 ได้พระราชทานให้กับประเทศรัสเซียในรัชสมัยของพระองค์ ชาวรัสเซียในยุคปัจจุบันจึงได้ถวายพระสมัญญานามว่า “อีวันมหาราช”

เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 3

ที่มา: <http://vladimirdar.livejournal.com/29704.html>

เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 3

เจ้าชายวาสิลีย์ที่ 3 ทรงเป็นพระราชนอรสองค์ที่ 2 ของเจ้าชายอีวานที่ 3 กับเจ้าหญิงโซเฟียพระชายาองค์ที่ 2 ซึ่งเป็นหลานของจักรพรรดิคอนลัตันตินที่ 11 (จักรพรรดิองค์สุดท้ายของจักรพรรดิไบเซนไทน์) ทรงครองราชย์เป็นเจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่แห่งมวลรัสต์จากพระชนก รับมารดกเป็นเมืองกว่า 60 เมือง (ในขณะที่พระอนุชา 4 พระองค์ได้รับมารดกร่วมกันไม่เกิน 30 เมือง) ทรงปกครองอาณาจักรโดยการลีบหอดน้อยเบาของพระชนกคือการรวมอาณาจักรของเจ้าชายต่างๆ ให้มารอยู่ใต้อำนาจของมอสโกร โดยในปี ค.ศ. 1510 ได้ควบรวมเมืองปลโคฟและในปี ค.ศ. 1521 ได้ควบรวมอาณาจักรเรียชาน จากนั้นได้พิชัยณ์และซึ่งเมืองスマเลียนสค์จากเจ้าชายแห่งลิทัวเนีย แต่ต่อมาได้อภิเชกสมรสครั้งที่ 3 กับเจ้าหญิงยิเลี่ยนา กลินสกาญา (Елена Глинская) พระธิดาของเจ้าชายแห่งลิทัวเนีย ทรงครามระหว่างอาณาจักรรุสกับอาณาจักรลิทัวเนียจึงได้ยุติลง เจ้าชาย

วาลีย์ที่ 3 กับเจ้าทูนิยเลียนามพระราชโอรสด้วยกัน 2 พระองค์คือเจ้าชายอีวานที่ 4 กับเจ้าชายยูริЙ ในปี ค.ศ. 1514 อาณาจักรรัสได้ทำข้อตกลงกับจักรวรรติโรมัน ซึ่งในข้อตกลงนั้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ได้เรียกผู้นำอาณาจักรรัส (เจ้าชายวาลีย์ที่ 3) ว่าเป็น “จักรพรรดิแห่งรัส” ด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้นี้เองที่พระเจ้าปีเตอร์ที่ 1 ได้ใช้เป็นหลักฐานแสดงความชอบธรรมในการสถาปนาพระองค์เป็น “สมเด็จพระจักรพรรดิ”
เจ้าชายวาลีย์ที่ 3 สวรคตในวัย 54 พระชาด้วยโรคมะเร็ง ในวันที่ 3 ธันวาคม 1533 พระศพของพระองค์ฝังอยู่ที่วิหารอัครทูตสวรรค์ พระราชวังเครมลินมอสโก

เจ้าชายอีวานที่ 4 หรืออีวานผู้โหดร้าย
ที่มา: <http://www.peoples.ru/tags/belskijj.html>

เจ้าชายอีวานที่ 4 หรืออีวานผู้โหดร้าย (Иван IV Иван Грозный)

เจ้าชายอีวานที่ 4 ทรงเป็นพระราชโอรุล ของเจ้าชายวาสิลีย์ที่ 3 และเจ้าหญิงยีเลียนา กลินสกaya (Елена Глинская) ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าชายผู้ยิ่งใหญ่แห่งม沃尔สตั้งแต่ปี ค.ศ. 1533 ในวัย 3 พระษา และอีก 5 ปีต่อมา ยุวาภัชตริย์ในวัย 8 พระราชได้สูญเสียพระชนนีจากการวางแผนยาพิษของเหล่าขุนนางที่หวังจะปกครองอาณาจักร ในปีแรกของการครองราชย์ เหล่าขุนนางชั้นผู้ใหญ่ได้จัดตั้งคณะขุนนาง 7 คนทำหน้าที่อนุบาลยุวาภัชตริย์จนกว่าจะมีพระชนม์มาาย 15 พระษา และทำหน้าที่สำเร็จราชการแทน ขุนนางที่มีอิทธิพลที่สุดในคณะคือเจ้าชายมิคไฮล กลินสกี้ (Михаил Глинский) ลุงและที่ปรึกษาของเจ้าหญิงยีเลียนา กลินสกaya และขุนนางสองพี่น้องตระกูลชуйลกีย คือเจ้าชายวาสิลีย์และเจ้าชายอีวาน (Василий, Иван Шуйский) ขุนนางทั้งสองตระกูลต่างช่วงชีวิตนำพาในการบริหารประเทศและพยายามเข้าไปครอบเจ้าชายอีวาน

ในรัชสมัยก่อนเจ้าชายอีวานที่ 3 เหล่าขุนนางต่างได้เป็นผู้บุริหารกิจการบ้านเมืองและเป็นที่ยอมรับนับถือของบรรดาเจ้าชายทั้งหลาย แต่ในรัชสมัยเจ้าชายอีวันที่ 3 ทรงรวมเมืองต่างๆ และพระราชอำนาจไว้กับพระองค์เป็นส่วนใหญ่ ลิดรอนอำนาจและผลประโยชน์ของเหล่าขุนนาง ทำให้เหล่าขุนนางเมื่อสบโอกาสได้ควบคุมยุวาภัชตริย์ จึงได้กระทำการต่างๆ ที่เป็นการกลั่นแกล้งพระราชองค์น้อย เช่น ขัดขวางไม่ให้เจ้าชายอีวันที่ 3 เล่นกับพระสหายสับเปลี่ยนหน้าที่ข้าราชบริพารและทหารมหากาฬลึกที่เจ้าทรงโปรดให้อยู่ตามลำพังให้อุดอาหาร กระทำการอันมิควรต่างๆ ต่อหน้าพระพักตร์ในที่ส่วนพระองค์ เพื่อเป็นการรับกวนและสร้างลักษณะนิลัยที่ไม่ดี ครั้นอยู่ต่อหน้าผู้คนก็จะแสดงความเคารพและจริงรักภักดีจนเกินควร ผลของการเลี้ยงดูเช่นนี้มีล้วนทำให้เจ้าชายอีวานมีจิตผิดจากเด็กทั่วไป เช่น ชอบแกลังลัตัวร์เลี้ยงโดยการโยนแมวจากหอคอยชอบแกลังผู้คนโดยการใช้แล็ตติคนที่เดินผ่านขณะที่ทรงขึ้ม้าเล่นตามถนนสายต่างๆ เป็นต้น ความโหดร้ายของพระองค์ได้ทวีคุณขึ้นตามการเจริญพระชนชา ในวัย 13 พระราชองค์ทรงลั่งประหารชีวิตเจ้าชายอันเดรย์ ชуйลกี และในปีเดียวกันได้อภิเษกสมรสกับอนาคตสืบทอดอาณาจักร รานานฟนา ชาคาเรวนา-ยูเรียวา (Анатасия

Романовна Захарына - Юрьева) มีดichaของชุนนางชั้นผู้ท้าวอยแต่เมื่ออนาคตสเซียได้อภิเชกสมรสกับเจ้าชายอีวานที่ 3 แล้วทำให้ตระกูลชาครินา-ยูเรียва มีชื่อเลียงเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ด้วยพระญาติของเจ้าหญิงอนาคตสเซียได้รับการแต่งตั้งเป็นชุนนางชั้นผู้ใหญ่ หลังการอภิเชกสมรสเจ้าชายอีวานที่ 3 ยังคงขอบเสวยหน้าจันทน์และใช้ชีวิตเลขเพล ไม่สนใจในกิจการบ้านเมือง

ในวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1546 เจ้าชายอีวานที่ 3 ได้แจ้งพระประสังค์ที่จะอภิเชกสมรสครั้งใหม่แก่สังฆนายกมาริย (Макарий) แต่สังฆนายกได้เสนอให้ทำพิธีสถาปนาพระองค์เป็น “ชาร์” ก่อน ดังนั้นในวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1547 เจ้าชายอีวานที่ 3 สถาปนาพระองค์เป็น “ชาร์” ตามที่สังฆนายกได้เสนอ ในปีเดียวกันนั้นได้เกิดทุพภิกขภัยขึ้นในอาณาจักร ตามด้วยไฟไหม้ครั้งใหญ่ทั้งในชนบทและในเมือง ไม่เว้นแม้แต่ในพระราชวังเครมลิน ห้องพระคลังโรงสรรพาฐ ที่ทำการรัฐบาล รวมทั้งโบสถ์ วิหารต่างๆ ในขณะเดียวกันนั้นก็เกิดข่าวลือจากชุนนางที่ชัดผลประโยชน์กันว่าตระกูลกลินลกีย์เป็นผู้วางแผน ด้วยเป็นตระกูลของพระราชมารดาและเจ้าชายอีวานที่ 3 ทรงโปรดตระกูลนี้มาก สามัญชนในมอโลโกที่ทราบข่าวต่างไม่พอใจและลุกขึ้นก่อเหตุรุนแรง ชาร์อีวานที่ 3 ต้องย้ายราชสำนักไปอยู่ที่หมู่บ้านบาราบิโยฟava (Боробьево) ทางใต้ของมอโลโก ในวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1547 กลุ่มกบฏได้บุกเข้าไปในพระราชวังเครมลิน เรียกว่าองให้ส่งเจ้าชายยูริย์ กลินลกีย์มาให้พວกตัน แต่เจ้าชายยูริย์ กลินลกีย์ได้หนีไปหลบซ่อนในวิหารอุสเปียนสกีซึ่งก็ถูกคนหาจนพบแล้วถูกล้างหาร นอกจากนั้นกลุ่มกบฏยังปล้นสะดมและฆ่าทายาทของตระกูลกลินลกีย์และเผาทำลายบ้านเรือนจนหมด ชาร์อีวานเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของกลุ่มกบฏหมื่นพระบรมเดชานุภาพอย่างร้ายแรงเกินที่จะให้อภัยได้ จึงได้สั่งให้ทหารปราบปรามอย่างเฉียบขาดและจับเหล่าผู้นำมาประหารชีวิตจนหมดลืน

หลังการปราบปรามกบฏแล้วชาร์อีวานได้ตระหนักรึ่งความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ซึ่งหากพระองค์ทรงปล่อยให้เหล่าชุนนางที่เป็นพระญาติบริหารกิจการบ้านเมืองต่อไปคงทำให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายไม่น้อยสุด จึงตัดสินพระทัยที่จะปฏิรูปการปกครอง ในเบื้องต้นพระองค์ได้เปลี่ยนคณะที่ปรึกษาของ

พระองค์ใหม่นำโดยบาทหลวงซีลเวสต์ร์ (Сильвестр) ที่ปรึกษาด้านการศาสนา และอาลิกเซย์ อดาชิฟ (А. Ф. Адашев) ขุนนางชั้นผู้น้อยที่ชาร์ประทับใจ ในความสามารถเป็นที่ปรึกษาด้านกิจการของอาณาจักร เจ้าชายครูบ์ลกีร์ (А. М. Курбский) และพระญาติสายเจ้าหนูงอนาคตาลเชีย เช่น เจ้าชายดานีล รามานอฟ-ชาкарิน (Данила Романов-Захарин) เจ้าชายยาสีลิย์ ยูเรียฟ-ชาкарิน (Василий Юрьев-Захарин) เจ้าชายอีวาน ชิรเมียทิยฟ (Иван Шереметьев) เจ้าชายมีคลาอิล มาโรซฟ (Михаил Морозов) เจ้าชายดมีตริย์ คูร์เลียทิฟ-อาบาเลียนลกีร์ (Дмитрий Курлятев-Оболенский) ได้มีส่วนช่วยชาร์อีวานให้ดำเนินนโยบายปฏิรูปประเทศ

งานปฏิรูปของชาร์อีวานเริ่มจากการประชุมสภาแผ่นดิน (Земский собор) ในปี ค.ศ. 1560 เพื่อให้เกิดการลีอสารและความล้มเหลวนี้ที่ดีระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น ชาร์อีวานได้ตั้งตัวที่ประชุมถึงความผิดพลาดในการบริหารงานของเหล่าขุนนางซึ่งต้องดำเนินการปฏิรูปให้ดีขึ้น ผลงานต่อมาของคณะที่ปรึกษาชุดใหม่คือการปรับปรุงกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยการนำกฎหมายที่มีมาตั้งแต่สมัยชาร์อีวันที่ 3 มาแก้ไข 100 มาตรา เช่น ยกเลิกการให้อำนาจการปกครองท้องถิ่น จำกัดลิทธิพิเศษของเจ้าหน้าที่เก็บภาษีทั้งศาสนจักรและอาณาจักร จำกัดจำนวนที่ดินที่ขุนนางมีลิทธิครอบครอง ให้ผู้อาวุโสที่ผ่านการสถาบันตนอยู่ตรวจสอบการทำงานของผู้พิพากษา กำหนดโทษแก่ผู้ที่กล่าวโหงษ์ ผู้อื่นที่เป็นเท็จและฟ้องเท็จ กำหนดข้อบังคับใหม่ในการซื้อขายภาพของท่าลเพิ่มอำนาจให้กับผู้แทนของชาาร์เพื่อให้ได้รับรู้พระราชอำนาจอย่างทั่วถึง ในการปฏิรูปศาสนานี้ได้กำหนดให้มีพิธีกรรมและงานประเพณีทางศาสนจัดเหมือนกันและพร้อมกัน ให้ทุกท้องถิ่นนับถือและบูชาในกบุญที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลกเชีย การเขียนรูปบุชาต้องเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ให้เหล่านักบวชประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมมากขึ้น ให้รัฐมีอำนาจตรวจสอบงานกับวช จำกัดการเรียกเก็บค่าเช่าที่ดินของวัดไม่ให้สูงเกินไป ห้ามไม่ให้วัดออกเงินกู้แก่ประชาชน จำกัดลิทธิการถือครองที่ดินของวัด ให้อำนาจศาสนจักรในการแก้ปัญหาผู้มีรายได้ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการปฏิรูปทางการทหารโดยออกธรรมนูญว่าด้วยการรับราชการ

ทหาร การเกณฑ์ทหาร การจัดตั้งกองทหารเป็นใหญ่และเป็นเล็กเป็นกองทหารประจำการ ออกราชโองการให้ขุนนางและเจ้าที่ดินรับราชการทหารสร้างกระหะร่วงว่าด้วยรัฐบาลกลาง ตั้งผู้แทนของชาร์ออกไปตรวจราชการทั่วประเทศ ทำการสำรวจและทำรายการเกี่ยวกับเมืองต่างๆ ของอาณาจักร ให้รัฐผูกขาดการค้าข้าว ป่าน ปอ เกลือ ไข่ปลาคาเวียร์

ด้านการต่างประเทศได้มีการติดต่อกับประเทศตะวันตกอย่างใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนคณะทูต มีการว่าจ้างซ่างฟิมือและผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทย จ้างทหารชาวต่างชาติ นำสินค้าในประเทศออกไปจำหน่าย จัดซื้ออาวุธปืน ในขณะที่กับประเทศเพื่อนบ้านรัสเซียก็ยังคงต้องทำสงครามอย่างต่อเนื่อง โดยใน ค.ศ. 1545-1556 กองทัพรัสเซียได้ทำสงครามกับข่านคาชานเพื่อควบคุมพื้นที่รับลุ่มแม่น้ำโวลากาที่อุดมสมบูรณ์ และทำสงครามไลโวเนียเพื่อเปิดเส้นทางออกสู่ทะเลบอลติก

สังคมด้านตะวันออกกับข่านแห่งคาชานนั้นชาเรือวานจำเป็นต้องดำเนินการให้เดียบขาดและเลร์เจลิน ด้วยข่านแห่งคาชานได้นำทหารมาปล้นสมดมและก่อการความลงบ匈ของเมืองทางตะวันออกของอาณาจักรรัสเซียมารโดยตลอด นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้วชาเรือวานยังต้องการยึดเมืองคาชานเพื่อขยายอาณาเขตของรัสเซียทางภาคตะวันออก ด้วยที่ราบริมฝั่งแม่น้ำโวลากาและการที่ข่านแห่งคาชานยึดครองอยู่นั้นมีความอุดมสมบูรณ์และมั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งสามารถเผยแพร่ค่านิยมการอิสลามได้แก่ผู้คนในดินแดนนั้นด้วย ในช่วง 5 ปีแรกของสังคมระหว่างอาณาจักรรัสเซียกับอาณาจักรข่านแห่งคาชานนั้น กองทัพรัสเซียพยายามโดยตลอด ทำให้ต้องเปลี่ยนแผนการรบใหม่ด้วยการสร้างป้อมปราการที่มั่นคงแข็งแรงใกล้ๆ กับเมืองคาชานเพื่อสกัดกั้นทหารของคาชานไม่ให้ออกมาปล้นสมดมได้ ซึ่งในป้อมมีทหารประจำการจำนวนมากและส่งกำลังบ่ำรุ่งอยู่โดยตลอด ทำให้ข่านแห่งคาชานต้องยอมเจรจา กับผู้แทนของชาเรือวาน โดยยอมปล่อยตัวเชลยศึก 60,000 คน ยอมรับให้ปรึกษาทางทหารและกองทหารรัสเซียไปประจำที่คาชาน แต่ในปี ค.ศ. 1552 เกิดกบฏในคาชาน กลุ่มกบฏต่อต้านรัสเซียประกาศยกเลิกข้อตกลงที่ได้ทำไว้และ

ต่อสู้กับกองทัพรของรัสเซีย ชาาร์อีวานจึงต้องยกกองทัพมาปราบด้วยพระองค์เอง แต่ฝ่ายกบฏไม่ยอมจำนนได้ต่อสู้จนตายเกือบทั้งเมือง

จากการที่กองทัพรัสเซียสามารถยึดค่าชานได้ทำให้ได้มีเมืองอาสตราคัน ซึ่งเป็นเมืองท่าปากแม่น้ำโวลากาชายฝั่งทะเลแคลล์สเปียน การที่กองทัพรัสเซียสามารถทำลายอาณาจักรข่านและยึดเมืองหลักไว้ฝั่งแม่น้ำโวลากาได้นั้น นับได้ว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของอาณาจักร เท่ากับเป็นการขยายอาณาเขตไปสู่ภาคตะวันออกที่กว้างไกลและทางใต้ที่มีอาณาเขตติดกับเอเซียกลาง เปอร์เซีย คอเคซัส ซัยชันะของชาาร์อีวานได้ทำให้ชนชาติต่างๆ ที่เคยตอกยูกายได้แยกของข่านแห่งค่าชานและอาสตราคันต่างพากันมาสามิภักดีต่อเจ้าชายอีวาน อาณาจักรรัสเซียจึงได้กลับเป็นมหาอำนาจต่อจากมองโกล นอกจากนั้นที่ดินลุ่มน้ำที่ยืดมาได้ล้วนมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวรัสเซียพากันอพยพไปอยู่และสร้างผลผลิตให้กับประเทศเพิ่มมากขึ้น

ส่วนประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตกเมื่อเห็นว่ารัสเซียได้รับอิสรภาพและกล้ายึดเมืองห้ามราในภูมิภาคต่างก็เริ่บเดินทางมาค้าขายกับรัสเซียทั้งอิตาเลียน ตัดช์ อังกฤษและเยรมัน ได้เดินทางมาลงลิสโกเพื่อขอเข้าเฝ้าชาาร์ หรือขุนนางของพระองค์เพื่อผูกมิตรและใช้เป็นช่องทางในการทำธุรกิจ

ในปี ค.ศ. 1553 หลังจากชาาร์อีวานยึดอาณาจักรข่านแห่งค่าชานได้ไม่ถึงปีมีเรืออังกฤษระหว่างขับน้ำ 160 ตันชื่อเอ็ดเวิร์ด โบนาเวนเจอร์ (Edward Bonaventure) ซึ่งมีริชาร์ด ชานเชลล์ลอร์ (Richard Chancellor) เป็นกัปตันได้มาทดสอบที่ปากแม่น้ำดวินฝั่งทะเลเหนือ เรือดังกล่าวเป็นหนึ่งในกองเรือพาณิชย์ 3 ลำของพ่อค้าชาวอังกฤษที่พยายามเสาะหาเลี้นทางการค้ากับอินเดียและจีน ผ่านมหาสมุทรอาร์คติก แต่เรือสองลำถูกพายุพัดสูญหายนอกฝั่งสแกนดิเนเวีย ทางเหนือ คงเหลือแต่เรือเอ็ดเวิร์ด โบนาเวนเจอร์ รอดมาทดสอบที่ปากแม่น้ำดวินชายฝั่งทะเลขาวของรัสเซีย เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจึงได้ส่งอาคันตุกะชาวอังกฤษเข้ามาในเมืองหลวง เพื่อเข้าเฝ้าชาาร์และถวายพระราชทานของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ด ที่ 6 แห่งอังกฤษ ซึ่งชาาร์อีวานได้ให้การต้อนรับอาคันตุกะชาวอังกฤษอย่างลมเกียรติ ทรงพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างยิ่งใหญ่เพื่อให้อาคันตุกะประทับใจและเห็น

ริชาร์ด ชานเชลเลอร์ กับต้นเรืออีดเวิร์ด โบนาเวนเจอร์เข้าเฝ้า沙皇อีวานที่ 4 ที่พระราชวังเครมลิน
ในปี ค.ศ. 1553 ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Chancellor

ในความยิ่งใหญ่และมั่งคั่งของอาณาจักร จากการเข้าเฝ้าดังกล่าว沙皇อีวันได้
พระราชทานหนังสือให้สิทธิในการค้าทั่วราชอาณาจักรรัสเซียแก่พ่อค้าอังกฤษ

การเดินทางมาพบอาณาจักรรัสเซียของกัปตันริชาร์ด ชานเชลเลอร์ ได้
ทำให้เกิดความตื่นเต้นและสนใจกับราชอาณาจักรอังกฤษมาก หลังจากเดินทาง
กลับอังกฤษในปี ค.ศ. 1554 กัปตันริชาร์ด ชานเชลเลอร์และหุ้นส่วนธุรกิจ ได้จัดตั้ง
บริษัทมัลโควี (Muscovy Company) เพื่อผูกขาดการค้ากับอาณาจักรรัสเซีย
โดยบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทลูกของบริษัท มิสเทอเรีย (<Mystery>) ที่ริชาร์ด
ชานเชลเลอร์และหุ้นส่วนธุรกิจ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1551 เพื่อออกราชว
าเล่นทางและแหล่งการค้าใหม่ ในปี ค.ศ. 1556 บริษัทมัลโควี ได้ส่งกองเรือ
พานิชย์ 2 ลำเข้ามาค้าขายกับรัสเซีย ในขณะเดียวกันก็ได้ทำความเข้าใจในเรื่อง
ข้อบังคับและสิทธิพิเศษต่างๆ ในการทำการค้าระหว่างพ่อค้าชาวอังกฤษกับพ่อค้า
ชาวรัสเซีย การที่沙皇อีวันให้สิทธิพิเศษต่างๆ แก่พ่อค้าชาวอังกฤษก็เพื่อ

แลกเปลี่ยนกับการให้ชาวอังกฤษสอนเทคนิคการหลอมโลหะให้กับชาวรัสเซีย และขายเหล็กและอาวุธให้กับรัสเซียตามราคาน้ำที่ฝ่ายรัสเซียกำหนด อีกทั้งฟื้นค้าชาวรัสเซียต้องได้สิทธิ์ต่างๆ เช่นเดียวกันเมื่อไปค้าขายกับอังกฤษ ยิ่งกว่านั้นชาวยิวนยังพยายามให้พ่อค้าชาวอังกฤษเป็นคนกลางในการเจรจา กับกษัตริย์แห่งอังกฤษให้รัสเซียได้เป็นพันธมิตรทางการทหารกับอังกฤษ แต่ครั้นเมื่อทราบว่า พ่อค้าชาวอังกฤษไม่สามารถทำตามพระประสงค์ได้จึงประกาศให้ข้อตกลงที่รัสเซียได้ทำไว้กับอังกฤษเป็นโมฆะทั้งหมด จากนั้นได้หันไปเจรจา กับพ่อค้าชาวสวีเดน ชาวดัตช์ เดนมิชและชาติอื่นๆ แทน

หลังจากอาณาจักรรัสเซียได้ติดต่อการค้าขายกับยูโรปตะวันตกมาระยะหนึ่งแล้วก็พบว่า เลี้นทางการค้ากับยูโรปตะวันตกผ่านทะเลนานั้น มีข้อจำกัดเป็นอย่างมาก เลี้นทางที่ลึกและตรงที่สุดของอาณาจักรรัสเซียในการติดต่อค้าขายกับยูโรปตะวันตกคือเลี้นทางผ่านทะเลบอลติก ดังนั้นรัสเซียจึงได้ทำการบ่มีน้ำในอาณาจักรໄโลวานีที่ปิดกั้นเลี้นทางในการออกสู่ทะเลบอลติกของรัสเซีย ซึ่งนักประวัติศาสตร์เรียกว่าส่งความໄโลวานี ลงความนี้ได้เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1558 และสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1583 รวมเป็นเวลา 25 ปี ลงความได้สร้างความขัดแย้ง เป็นวงกว้างในยูโรป โดยรัสเซียได้ทำการบ่มีน้ำในสวีเดน ໄโลวานี ลันนิบาร์อันซิติก ลิทัวเนีย โปแลนด์ เดนมาร์ก และพวคตاتาร์ในคราเมีย ส่วนความขัดแย้งทางอ้อมนั้นได้เกี่ยวข้องกับอังกฤษ อาณาจักรโรมันและอาณาจักรออตโตมันตรุกี

ลงความໄโลวานีในช่วงแรกเริ่มจากกองทัพรัสเซียเข้ายึดครองดินแดนส่วนใหญ่ของໄโลวานีรวมทั้งเมืองดอร์ป้า นาร์วา และเข้าปิดล้อมริ瓦ลกับบริการกองกำลังส่วนหนึ่งรุกคืบเข้าไปจนประชิดพร้อมแಡนปรัสเซียตะวันออกในปี ค.ศ. 1559 ต่อมาในปี ค.ศ. 1563 กองทัพรัสเซียได้ข้ายึดครองเมืองโอลอตสค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอาณาจักรด้านทะเลบอลติก ผลสำเร็จในการทำการบ่มีน้ำในช่วงแรกคือการลดจำนวนการค้าทางทะเลของรัสเซียในช่วงแรกด้วยเจ้าชายคูร์บ์ลีกีย์แม่ทัพใหญ่ผู้บัญชาการทหารภาคตะวันตกไม่ประสบความสำเร็จ แต่ในปี ค.ศ. 1564 กองทัพรัสเซียต้องประสบความพ่ายแพ้เป็นครั้งแรกด้วยเจ้าชายคูร์บ์ลีกีย์แม่ทัพใหญ่ผู้บัญชาการทหารภาคตะวันตกไม่ประสบความสำเร็จ

จึงหนีไปอยู่กับฝ่ายลิทัวเนียทำให้กองทัพลิทัวเนียได้รับชัยชนะในการบุกชาชนิก (Битва при Чашниках) จากการทรายศิปเปอร์กับฝ่ายคัตสูของแม่ทัพ ซึ่งเป็นทั้งผู้บัญชาการกองทัพภาคและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่ไว้พระทัย ทำให้ชาวอิวานต้องประกาศใช้นโยบายยึดทรัพย์ลินของขุนนางที่ทรัพยาเป็นของรัฐบาล หรืออาปรีชนีนา (опричнина) เพื่อกดดันขุนนาง นอกจากนั้นถ้าหากชาร์คิดว่าขุนนางผู้ใดจะเป็นภัยต่อพระองค์ก็จะกำจัดด้วยวิธีการต่างแล้วยึดทรัพย์ลินมาเป็นของรัฐบาล เช่นพระองค์ได้ฆ่าขุนนางชั้นผู้ใหญ่อิวาน พิโಯดาร์ฟ (И. П. Фёдоров) ที่ชาร์กล่าวหาว่าต้องการยึดอำนาจของพระองค์ จึงทรงบังคับให้แต่งชุดเครื่องทรงของชาร์แล้วไปนั่งบนราชบัลลังก์จากนั้นได้ใช้มีดเชือดคอด้วยพระองค์เอง

ภาพพระเจ้าชาร์อิวานที่ 4 กำลังจะฆ่าขุนนางชั้นผู้ใหญ่อิวาน พิโโยดาร์ฟ (И. П. Фёдоров) ที่ชาร์กล่าวหาว่าต้องการยึดอำนาจของพระองค์ จึงทรงบังคับให้แต่งชุดเครื่องทรงของชาร์แล้วไปนั่งบนราชบัลลังก์จากนั้นได้ใช้มีดเชือดคอด้วยพระองค์เอง ภาพวาดโดยจิตรกรนิคาลัย วาสิลีวิช นิฟเรย์ฟ (Николай Васильевич Неврев)

ที่มา: <http://petroart.ru/art/n/nevrev/art1.php>

จากความประชัยครั้งแรกของกองทัพรัสเซียในลิทัวเนียทำให้กองทัพตاتาร์ไครเมียซึ่งเป็นพันธมิตรกับลิทัวเนียได้ยกทัพมาในปี 1566 อาณาจักรรัสเซียทางตอนใต้ซึ่งเป็นส่วนที่ติดกับตอนเหนือของไครเมีย ในปี ค.ศ. 1566 ชาร์อีวานได้เรียกประชุมสภาผู้แทนดินเพื่อหารือเกี่ยวกับการสงบศรัม ซึ่งสภาไม่เห็นชอบแต่เห็นชอบกับการทำสงบศรัมของพระองค์เท่านั้น แต่ยังมีมติให้อาณาจักรการทำสงบศรัมต่อไปจนกว่าจะได้รับชัยชนะ เพื่อเป็นการยืดเวลาการให้กับการรวบรวมไพร์พลในการสู้รบครั้งต่อไป ชาร์อีวานพยายามผูกมิตรกับอังกฤษและอาณาจักรโรمانีอีกทั้งเปิดการเจรจาลับติดภาพกับลิทัวเนียและลิทัวเนีย พยายามเล่นอู้ฟู่ที่จะขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งโปแลนด์ แต่ความพยายามที่จะประวิงเวลาของชาร์ไม่เป็นผล เมื่อกองทัพตاتาร์แห่งไครเมียร่วมกับกองทัพตุรกีได้ยกกองทัพบุกเข้าทำลายเมืองต่างๆ ทางตอนใต้ของอาณาจักรรัสเซียและเดินทัพมาถึงมอลโกในปี ค.ศ. 1571 แต่เนื่องจากความสามารถเข้ายึดเมืองได้สำเร็จได้带来เมืองและจับกุมพลเมืองไปเป็นทาสกว่า 150,000 คน ทำให้สงบศรัมเปิดทางออกสู่ทะเลบอลติกของอาณาจักรรัสเซียได้หยุดชะงักลง นอกจากนั้นกษัตริย์โปแลนด์พระองค์ใหม่สตีฟาน บัตอรี ได้นำทัพยึดเมืองโปล็อตสค์และเมืองอื่นๆ ของโปแลนด์และลิทัวเนียจากรัสเซีย ในขณะเดียวกันกองทัพลิทัวเนียได้ยึดเมืองนาวรากีน และได้ขับไล่ทหารรัสเซียออกจากชายฝั่งปากอ่าวพินแลนด์จนหมดลิสต์ ในปี ค.ศ. 1582 จากความพ่ายแพ้ครั้งแล้วครั้งเล่าทำให้อีวานยอมตกลงทำลัญญาลับติดภาพกับโปแลนด์เป็นเวลา 10 ปี โดยมีเงื่อนไขสำคัญว่ารัสเซียต้องสละข้อ้อจำกัดที่เป็นภาระให้ไว้เนียและโปล็อตสค์ในปีต่อมารัสเซียได้ทำลัญญาลับติดภาพกับลิทัวเนียโดยรัสเซียถูกตัดทางออกสู่ทะเลบอลติกทางบก ยกเว้นทางเรือตามแม่น้ำนีว่าเท่านั้น

ความพ่ายแพ้ในสงบศรัมໄโลโนเนียทำให้รัสเซียสูญเสียชีวิตทหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการทำสงบศรัมอย่างมหาศาล แต่ในความโชคครั้ยนั้นยังมีความโชคดีเมื่อกองทหารคอสแลคที่นำโดย ยีร์มาค ทิมาเฟียชิวิช (Ермак Тимофеевич) และ瓦西里·奧列寧 (Василий Тимофеевич Оленин) ได้นำทหารคอสแลคข้ามเทือกเขาอูราลเข้ายึดอาณาจักรของข่านแห่งไชบีเรียคุชุม (Кучум-хан) และยึดเมืองหลวงของอาณาจักร เมืองอิสเคียรา (Искера) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำ

โอบ (Ob) ผนวกเข้ากับอาณาจักรรัลเชีย นับเป็นการรุกเข้าสู่ไซบีเรียตะวันออก ที่มีเนื้อที่กว้างขวางและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยลัตต์ที่มีขนราคาน้ำดี

โดยรวมแล้วในรัชสมัยของเจ้าชายอีวานที่ 4 จัดได้ว่าอาณาจักรรัลเชียได้มากกว่าที่เลี้ยงไว้ในสังคมไล่โนเนี่ย ด้วยผลที่ตามมาจากการยึดอาณาจักรของข่านแห่งไซบีเรียได้นั้น เป็นการเปิดดินแดนใหม่ในการเข้าครอบครองดินแดนทางตอนเหนือของทวีปเอเชียจากเทือกเขาอุรัลจนถึงมหาสมุทรแปซิฟิกด้วย

การที่รัสเซียพ่ายแพ้สงครามໄลโวเนียนนี้ มาจากเหตุปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยหลักนั้นมาจากการปักร่องประเทศที่ผิดพลาดของชาร์อีวาน ที่ได้นำเอาระบบ “อาบรีชนนา” มาใช้ ทำให้ประเทศเข้าสู่สภาพกลิ่นคุ ประชาชนพลเมืองต้องมีชีวิตอยู่อย่างหาดกลัว ด้วยไม่รู้ว่าราชภัยจะมาถึงตนเมื่อใด ความล่วงร้ายในอาณาจักรที่เริ่มด้วยการพ่ายแพ้ในสังคมไล่โนเนี่ย ตามด้วยความล่วงร้ายของชาร์ที่มีความผิดปกติทางจิต ชาร์อีวานทรงมีแต่ความหวาดระแวงว่ามีผู้คบคิดที่จะก่อการกบฏยึดอำนาจของพระองค์ จึงทรงกำจัดขุนนางที่เห็นด้วยจากพระองค์จนหมดล้วน ในปี ค.ศ. 1553 ชาร์อีวานทรงประชวรหนักจนเชื่อว่าพระองค์จะลิ้นพระชนม์ จึงทรงทำพินัยกรรมยกราชสมบัติให้แก่พระราชโอรสเจ้าชายดมิตريย์ที่ยังทรงพระเยาว์อยู่ และทรงแต่งตั้งเจ้าหญิงอนาตาลเชียพระมเหศี เป็นผู้สำเร็จราชการ หลังจากนั้นชาร์อีวานได้รับลั่งให้ขุนนางที่ปรึกษาที่ใกล้ชิดและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่พระองค์วางแผนไว้ลัตต์ปฏิญาณว่า จะลงรักภักดีต่อพระราชโอรลของพระองค์ในทันที แต่มีขุนนางบางคนก็ลังเลที่จะกล่าว บางคนปฏิเสธที่จะกล่าวด้วยรังเกียจเจ้าหญิงอนาตาลเชียพระมเหศีของพระองค์ การปฏิเสธดังกล่าวทำให้ชาร์อีวานเข้าพระทัยไปว่าขุนนางเหล่านี้นั้นมีแผนที่จะก่อการกบฏต่อพระองค์ ทำให้อีวานผึ่งพระทัยอยู่ตลอดเวลาว่าจะถูกเหล่าขุนนางจะซึ่งราชบัลลังก์ของพระองค์ เมื่อナンเข้าทำให้พระองค์มีจิตหลอนและหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจัดว่าเป็นอาการป่วยทางจิตอย่างหนึ่ง

ในปี ค.ศ. 1560 ชาร์อีวานได้สูญเสียเจ้าหญิงอนาตาลเชีย รามานัฟ พระมเหศีที่มีแต่ความอ่อนหวานนุ่มนวลอย่างกะทันหัน โดยก่อนหน้านี้ชาร์อีวานเคยหวาดระแวงว่าเจ้าหญิงอนาตาลเชียจะถูกขุนนางที่ไม่เจงรักภักดีวางแผนพิชิต ด้วย

ประชาชนนี้ของพระองค์เคยถูกขุนนางวางแผนยาพิษมาแล้ว จากความหาดระแวงกล้ายเป็นความเชื่อว่า เจ้าทูนอนาคตเชียถูกขุนนางวางแผนยาพิษ ล่ำผลให้ขุนนางที่ใกล้ชิดและที่ปรึกษาหลายคนถูกเนรเทศ เช่น นาทหลวงซีลเวสต์ ที่ปรึกษาด้านการศาสนา และออลิกเซีย อาดาชิฟ ที่ปรึกษาด้านกิจการภายใน ทำให้ในพระราชสำนักเหลือแต่บรรดาข้าราชบริพารที่เก่งแต่ประจำล้อตลอด ไม่มีประสบการณ์ในงานราชการ เย่อหยิ่งยะโส ชอบใช้อำนาจกดซีรัชภูมิ ไม่กล้าขัดพระทัยหรือทัดทานเมื่อครวต จากความเลวร้ายในราชสำนักดังกล่าวได้ทำให้สมครามໄลโวเนี่ยที่ได้รับชัยชนะโดยตลอดในช่วงแรกต้องประสบแต่ความพ่ายแพ้ในภายหลัง

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1564 ชาาร์อีวานทรงเสด็จพระราชดำเนินจากกรุงมอโลโกอย่างเร่งด่วน พร้อมด้วยพระมเหสีพระราชโอรสและพระราชบิดาราชองครักษ์และข้าราชบริพารในพระองค์ ขบวนเลื่อนที่ยาวสุดสายตาได้สร้างความพิศวงแก่ชาวเมืองมอโลโกเป็นอย่างยิ่ง เลื่อนจำนวนมากถูกใช้บรรทุกทรัพย์สมบัติที่ประเมินค่าไม่ได้ของชาาร์ชาวอังกฤษผู้หนึ่งที่เห็นเหตุการณ์ได้บันทึกไว้ว่าจานทองคำที่บรรทุกไปในเลื่อนนั้นสามารถรับแขกที่มาในงานเลี้ยงถึง 1,700 คน ชาาร์อีวานพร้อมด้วยผู้ตามเสด็จ ได้เสด็จพระราชดำเนินถึงพระตำหนักชานเมืองอลิกชานโดยรถลากยา สลาโบดา (Александровская слобода) ซึ่งเป็นพระตำหนักชานเมืองของเจ้าชาย瓦สิลิЙที่ 3 พระชนกของชาาร์อีวาน ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงมอโลโกทางตะวันออกเฉียงเหนือ 60 ไมล์ หลังจากถึงที่ประทับแห่งใหม่แล้ว ชาาร์อีวานได้ลงพระราชสำนัก 2 ฉบับ ฉบับแรกถึงนักบวชผู้แทนของศักดิ์เจ้าชาย เหล่าขุนนางชั้นผู้ใหญ่ โดยกล่าวหาว่าบวรด้าผู้คนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกบฏต่อพระองค์ทั้งสิ้น พากันหนีราชการทหาร คบคิดกันวางแผนร้ายต่อพระองค์และกดซีประชาชน พระราชสำนัก อิกฉับบหนึ่งถึงพลเมืองมอโลโกเพื่อประกาศให้ทราบโดยทั่วโลกว่าพระองค์ไม่มีอะไรขัดแย้งกับพลเมืองชาวมอโลโกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1565 ชาวเมืองมอโลโกได้จัดคณะผู้แทนไปเข้าเฝ้าชาาร์อีวาน เพื่อทูลเชิญให้เสด็จกลับมอโลโก ซึ่งชาาร์อีวานยอมเสด็จกลับแต่เมื่อเงื่อนไข 2 ข้อคือพระองค์ต้องมีอำนาจและสิทธิ์ขาดสูงสุดในการลงโทษบรรดาผู้ทรยศต่อพระองค์

และพระองค์ขอสิทธิ์ในการแบ่งเขตการปกครองของอาณาจักรเป็น 2 เขต คือ เขตที่ปกครองด้วยกันเรียกว่า เขตรอบนอกหรือเซียมชีนา (Земшина) และเขต 旺ในหรืออาบรีชนินา (Опричнина) ที่ทรงปกครองด้วยพระองค์เอง

ชาร์อีวานได้กำหนดให้เขตรอบนอกครอบคลุมดินแดนรอบนอกของรัฐ อุยกุยได้อำนากการปกครองของสถาบันโภยาเร (Боярская дума) หรือสถาบันโภยานา แต่พระองค์ส่วนส่วนสิทธิ์ในการควบคุมการดำเนินงานของสถาบัน ส่วนเขต 旺ในซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ทั้งภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ของอาณาจักรเป็น เขตที่พระองค์ทรงปกครองเอง การปกครองอาบรีชนินาของชาร์อีวาน ทรงมี ผู้ช่วยคือองครักษ์พิเศษของพระองค์หรืออาบรีชนิก (Опричник) ซึ่งคัดมาจากการ ขุนนางชั้นผู้น้อยและทหารรับจ้างชาวต่างชาติ ซึ่งบางครั้งทหารเหล่านี้ก็ฉวย โอกาสแล้วงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ แต่ที่สำคัญที่สุดคือต้องเข้าพิธี สถาปนาตนเป็นผู้จัดรักภักดีต่อชาร์อีวานที่ 4 ผู้เป็นชาร์แห่งมาร์วัส และตัดขาด ความลับพันธ์กับสถาบันและสมาชิกสถาบันดินอย่างเด็ดขาด องครักษ์ พิเศษของชาร์อีวานมีมาเป็นพานะ บังเหียนของม้าทุกตัวมีหัวสุนัขผูกติดอยู่เป็น ลัญญาลักษณ์แสดงถึงความเป็นกองกำลังที่มีความพร้อมที่จะเข้าโจมตีคัตtruของชาร์ ดังสุนัขยักษ์เหยือ ลัญญาลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของกองกำลังนี้คือไม้กวาดที่แสดงถึง ความพร้อมในการภาดคัตtruของชาร์ให้รับเรียบ

ด้วยราชองค์ครักษ์พิเศษของชาร์อีวานที่ 4 มีหน้าที่รับใช้และรับฟังคำสั่ง จากชาร์อีวานเพียงพระองค์เดียว ดึงนั่งงานของพวกรเข้าแต่ละคนจึงเป็นการรวม กลไกและอำนาจรัฐทั้งหมด ซึ่งมีทั้งอำนาจการจับกุม สอบสวน ตัดสินความผิด และประหารชีวิต เปิดเสร็จอยู่ในคนคนเดียว เหี้ยอกองกำลังองครักษ์พิเศษกลุ่ม แรกได้แก่พระญาติของชาร์อีวานที่ 4 และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่สนับสนุนให้เจ้าชาย ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของพระองค์เป็นผู้นำเริ่จราชการแทนพระองค์แทนที่จะเป็น พระมเหสีขณะที่พระองค์ทรงพระประชวรในปี ค.ศ. 1553 ในเวลาไม่นานกองทหาร ราชองค์ครักษ์ก็ได้รวบรวมรายชื่อผู้ที่เป็นภัยต่อชาร์อีวาน ซึ่งประกอบด้วย บรรดาเจ้าชายที่ชาร์เคยหาดระว่าง นักบวช ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ชนชั้นลูง พ่อค้า และชาวนา ในจำนวนนี้ยังรวมถึงราชองค์ครักษ์พิเศษบางคนที่ติดอกห่างและ

องครักษ์พิเศษของชาร์อีวานที่ 4 หรืออาบริชนิก (Опричник) ซึ่งคัดมาจากขุนนางชั้นผู้น้อยและทหารรับจ้างชาวต่างชาติ แต่ชุดดำมีมาเป็นพาหนะ บังเทียนของมาทุกตัวมีหัวสุนัขผูกติดอยู่เป็นลัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นกองกำลังที่มีความพร้อมที่จะเข้าโจมตีศัตรูของชาร์ดังสุนัขขี้เหยื่อ ลัญลักษณ์นี้ก็อย่างหนึ่งของกองกำลังนี้คือไม่ว่าด้วยที่แสดงถึงความพร้อมในการภาตตัตตุของชาร์

ให้ร้าบเรียบ ที่มา: <http://moodle.tomedu.ru/mod/page/view.php?id=3722>

พระราชนิรันดร์องค์หนึ่งของพระเจ้าชาร์ด้วย ชีซชาร์ อีวานที่ 4 ถือเป็นหน้าที่ที่พระองค์ต้องประหารด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง การเข่นฆ่าผู้ต้องสงสัย เป็นภัยต่อพระเจ้าชาร์ได้เริ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยทหารหน่วยองครักษ์พิเศษที่มีอำนาจลัษฐุกอย่างอยู่ในเมือง ทำให้พบศพที่ถูกฆ่าแล้วทิ้งไว้อยู่ทั่วเมือง สร้างความหวาดกลัวและล่ายดายของแก่ชาวเมืองเป็นอย่างยิ่ง

การลังหารผู้ที่ต้องสงสัยเป็นภัยต่อชาติและอาณาจักรได้แพร่ขยายไปถึงเมืองโนฟการ์ด เมื่อชาวเมืองล่วนหนึ่งเคยแสดงออกว่าต้องการอยู่ภายนอกได้อ่านจักรลิทัวเนียมากกว่าที่จะอยู่ภายนอกได้อ่านจักรที่มีชาร์เป็นผู้ป่วยโรคจิต ขอบเข่นฆ่าประชาชน ในปี ค.ศ. 1570 ชาร์อีวานได้นำกองทหารราชองครักษ์พิเศษไปภาตตัตตุชาวเมืองโนฟการ์ดที่พระองค์คิดว่าเป็นภัยต่อพระองค์ ในเวลา 5 ลัปดาห์ ชาร์อีวานและกองทหารราชองครักษ์พิเศษได้ลังหารชาวเมืองไปประมาณ 35,000 คน ถึงแม้ว่านักประวัติศาสตร์บางคนจะเห็นযังว่าจำนวนประชากรของโนฟการ์ดที่

การเข่นฆ่าผู้ต้องสงสัยเป็นภัยต่อพระเจ้าชาร์อีวานที่ 4 โดยทหารหน่วยองครักษ์พิเศษที่มีอำนาจรัฐทุกอย่างอยู่ในมือ ทำให้บุคคลที่ถูกฆ่าแล้วทั้งไว้อัญเชิญเมือง สร้างความหวาดกลัวและสลดลงอย่างมาก

แหล่งมา: <http://www.liveinternet.ru/tags/>

ถูกลังหารโดยอาบรีชนิคไม่ควรจะมากขนาดนั้น แต่อัชญากรรมที่ชาาร์อีวานที่ 4 ทำกับประชาชนของพระองค์อย่างโหดเหี้ยมและไร้มนุษยธรรมนั้นไม่มีผู้ใดปฏิเสธได้ แต่ในขณะเดียวกันนั้นชาาร์อีวานยังคงเชื่อมั่นว่าการลังหารประชาชนที่พระองค์ได้กระทำไปนั้นพระองค์ได้กระทำไปด้วยความบริสุทธิ์ดิธรรม พระองค์มีพระราชอำนาจสูงสุดที่ไม่มีข้อบกเขต พระองค์เป็นเจ้าชีวิตของพลเมืองทุกคนและมีพระราชอำนาจที่จะกำหนดความเป็นความตายให้กับประชาชนของพระองค์ได้ ชาาร์อีวานที่ 4 ได้อ้างคัมภีร์ใบเบิลที่ลับลับนุนให้พระองค์มีลิทธิ์เหนือชีวิตของประชาชนของพระองค์และพระองค์พร้อมจะรับผิดชอบต่อการกระทำของพระองค์ทุกประการต่อพระเจ้า

การลังหารประชาชนของชาาร์อีวานที่ 4 ไม่ได้สร้างความสุญเสียเฉพาะกับญาติผู้ถูกลังหารเท่านั้นแต่ได้ลั่งผลเสียต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการต่างประเทศของอาณาจักรด้วย เช่น สงครามໄลโวนีย์ที่ประสบซัยชนะมาในช่วงแรกก็จบลงด้วยความพ่ายแพ้และสูญเสีย การเมืองเต็จการและปกครองแบบเบ็ดเสร็จได้ทำลายลั่งความมั่นคงและเซียงต่างๆ ตั้งเจ้าชาย ขุนนางจนถึงชาวนาด้านเศรษฐกิจนั้นอาณาจักรได้สูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินกว่าร้อยละ 80

ด้วยที่ดินในเขตอาบริชินนาที่เพาะปลูกได้ล้วนใหญ่กล้ายเป็นที่กร้างว่างเปล่า หมู่บ้านญูกทึ้งร้างด้วยชาวบ้านต่างหนีราชภัยเอาตัวรอด ในเมืองมีประชากรเหลืออยู่ประมาณกึ่งหนึ่งของที่เคยมีอยู่เดิมแต่เต็มไปด้วยขอทานและคนยากจน ชาวเมืองต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

ชาาร์อีวานที่ 4 สรุรคตในวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1584 ในวัย 53 พระศพของพระองค์ฝังอยู่ที่วิหารอัครทูตสรรค์ พระราชวังเครมลินมอโลโก

อาณาจักรรัสเซียในยุคแห่งความแตกแยกซึ่งเริ่มน่าตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 เนื่องจากการขาดความสามัคคีและเห็นแก่ตัวของบรรดาเจ้าชายทั้งหลาย ทำให้อาณาจักรได้สูญเสียความเป็นเอกภาพแก่กองโกล ที่ได้ยกกองทัพเข้ามาโจมตีและยึดครองอาณาจักรรัสเซียโบราณอยู่นานถึง 243 ปี แต่หลังจากปลดแอกจากมองโกลแล้วผู้นำอาณาจักรรัสเซียในยุคที่เมืองมอโลโกเป็นศูนย์กลางยังคงต้องต่อสู้กับเจ้าชายของเมืองขนาดใหญ่เพื่อที่จะรวบรวมอาณาจักรของเจ้าชายต่างๆ ให้มาอยู่ภายใต้อาณาจักรของเจ้าชายแห่งมอโลโก ซึ่งก็สามารถดำเนินการได้เร็วและบูรรณ์ในรัชสมัยเจ้าชาย瓦สิลลิย์ที่ 3 ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 4 อาณาจักรรัสเซียมีความเป็นปึกแผ่นและเข้มแข็ง ต้องการขยายอาณาเขตทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ เพื่อหาทางลัดออกไปสู่โรบ ตะวันตกจึงได้ทำการสำรวจไม่สำเร็จที่ยาวนานถึง 25 ปี แต่ต้องจบลงด้วยความพ่ายแพ้ในช่วงปลายรัชสมัยเจ้าชายอีวานที่ 4 กองทหารครอสแสคของรัสเซียได้รับชัยชนะการรบที่ยادดินและน้ำรัสเซียทางภาคตะวันออกกับข่านแห่งไซบีเรีย จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายอาณาเขตของรัสเซียในแบบอาเซียนี้ตั้งแต่ที่ออกเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หนังสืออ้างอิง

Nicholas V. Riasanovsky, Mark D. Steinberg, A History of Russia

(New York Oxford: Oxford university Press , 2011)

Вешняков В. О причинах возышения Московского княжества. — СПб., 1851'. Иловайский Д. И., История России: В 5 томах .

Московско-Литовский период, или Собиратели Руси. — 2-е изд. — М.: Типо-лит. Высоч. утв. Товарищества И. Н. Кушнерев и Ко, 1896. — Т. 2. Века XIV и XV. — 528

Карамзин Н. М. История государства Российского. — СПб.: Тип. Н. Греча, 1816—1829.

Костомаров Н. И. Начало единодержавия в России // Монографии, т. XII и «Вестник Европы», 1870, 11 и 12.

Ключевский В.О. Русская история. — Москва: Эксмо, 2005. — С. 372. — ISBN 5-699-09036-3.

Пчелов И.В. Рюриковичи. История династии. — М.: Олма-Пресс, 2001.

Полежаев П. В. Московское княжество в первой половине XIV века. — СПб., 1878.

Сергеевич В. И. Русские юридические древности — Т. 2: Вече и князь; Советники князя. — 3-е изд., с переменами и доп. — СПб.: Тип. М. М. Стасюлевича, 1908.

Соловьёв С. М. Взгляд на историю установления госуд. порядка в России до Петра Великого // Сочинения. — СПб., 1882.

Соловьёв С. М. «История России с древнейших времён», М. 2001, т.8, с.534

Станкевич Н. В. О причинах постепенного возышения Москвы // Учёные записки Московского университета, 1834.

Шмурло Е.Ф. История России IX-XX века. — Москва: Вече, 2005. —

С. 155. — ISBN 5-9533-0230-4.

«История России с древнейших времён до конца XVII века» под

ред. ак. Л. В. Милова, М., 2007, сс. 512—514

เส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียกับการควบคุมดินแดนและขยายอิทธิพลของจักรวรรดิรัสเซียในดินแดนตะวันออกไกล ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

The Trans-Siberian Railway and the Control of Territories and the Expansion of the Influence of the Russian Empire in the Far East during the Late 19th Century to the Early 20th Century

ศิวศิลป์ อุ้ยเจริญ
Siwasin Juicharoen

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอย่อเรื่องราวเกี่ยวกับการควบคุมดินแดนและขยายอิทธิพลของจักรวรรดิรัสเซียในดินแดนตะวันออกไกลในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของรัสเซียเข้าไปในดินแดนโซนไซบีเรียและดินแดนตะวันออกไกล และการขยายตัวของรัสเซียในพื้นที่ดังกล่าวตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 จนกระทั่งเกิดแนวคิดในการสร้างเส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ไซบีเรียและพื้นที่ตะวันออกไกล รวมทั้งศึกษาการขยายอิทธิพลของรัสเซียในเอเชียตะวันออกผ่านเส้นทางรถไฟต่างๆ ที่รัสเซียได้รับลิทธิ์ในการสร้างและครอบครองกรรมสิทธิ์ โดยเฉพาะที่ได้รับจากสนธิสัญญาฉบับต่างๆ ที่ทำกับจักรวรรดิจีนในช่วงปลายราชวงศ์ชิงของจีน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแข่งขันของรัสเซียในการแสวงหาผลประโยชน์ในฐานะชาติมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกกับชาติมหาอำนาจอื่นๆ อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างประเทศในการเมืองระหว่างประเทศในยุคหนึ่ง

คำสำคัญ: ทرانส์ไซบีเรีย, รัสเซียกับดินแดนไซบีเรียและตะวันออกไกล, รัสเซียกับจีน, บทบาทของรัสเซียในเอเชียตะวันออก

AN ABSTRACT

This article presents an account of the control of territories and the expansion of the influence of the Russian Empire in the Far East from the late 19th century to the early 20th century through a study of the concept of the expansion of Russia to Siberia and the Far East, the Russian expansion to the aforementioned areas in the 16th century and the building of the Trans-Siberian Railway in the 19th century to access the abundant natural resources in Siberia and the Far East. This article also presents a study of the expansion of Russia in Eastern Asia by means of different railways which Russia was granted the right to build and own, especially those obtained from agreements and contracts signed with China towards the end of the Qing Dynasty. It shows the attempts of Russia, in its capacity as a Super Power in East Asia, to compete with other Super Powers in making a profit, which led to both conflict and cooperation among countries in the international politics of the time.

Key words: Tran-Siberia, Russia and Siberia and the Far East, Russia and China, the role of Russia in East Asia

เส้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียกับการควบคุม
ดินแดนและขยายอิทธิพลของจักรวรรดิรัสเซียใน
ดินแดนตะวันออกไกลช่วงปลายศตวรรษที่ 19
ถึงต้นศตวรรษที่ 20*

គុគិលប់ ចុះត្រូវ**

1

“รัสเซีย” มองโลก-วลาดิ沃ลสตอค

* บทความฉบับนี้ปรับปรุงมาจาก การเขียนบทความในวิชา ป.606 รัฐชาติและชาตินิยม ในระดับปริญญาโทของภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.茱พาร เอื้อรักสกุล อาจารย์ผู้สอนที่ได้ชี้แนะและแนะนำแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรัฐของเหล่าอารยธรรมต่างๆ ทั้งนี้ขอขอบพระร่วงใจฯ ที่ประगภในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนขอรับชื่อความปกพร่องน้ำ แต่เพียงผู้เดียว

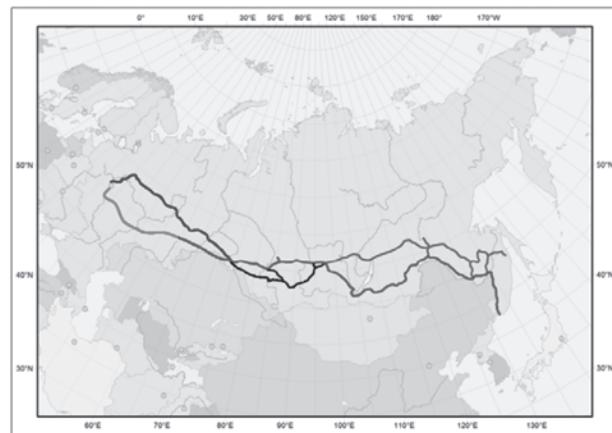
** ศิลปศาสตร์บัณฑิต (รัสเซียศึกษา) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ http://1.tpsc.com/img/guidecovers/2_UB-Irk-Train022.jpg, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2558.

เล่นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรีย (The Trans-Siberian Railway: TSR) หรือในภาษารัสเซียเรียกว่า Транссибирская магистраль (Transsibirskaya Magistral) เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเล่นทางรถไฟยาวที่สุดในโลก ด้วยระยะทางกว่า 9,198 กิโลเมตรหรือ 5,778 ไมล์² โดยมีจุดเริ่มต้นที่กรุงมอสโคว (Moscow) เมืองหลวงของประเทศรัสเซียและไปสิ้นสุดที่เมืองลาดิวอสตอค (Vladivostok) อันเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดของรัสเซียในภูมิภาคตะวันออกไกล เล่นทางรถไฟดังกล่าวเริ่มการสร้างตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 โดยการริเริ่มนโยบาย ตะวันออก (Eastern Policy) ของ沙皇อะ列กซานเดอร์ที่ 3 (Tsar Alexander III ค.ศ. 1881-1894) และสร้างเสร็จในช่วงส่งครามโมลกครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 1916 โดยในบทความฉบับนี้ผู้เขียนจะศึกษาถึงปัจจัยจุนใจในการสร้างเล่นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรีย ผลประโยชน์และผลกระทบที่รัสเซียได้รับจากการสร้างทางรถไฟในปี ค.ศ. 1891 ไปจนถึงช่วงปี ค.ศ. 1905 ซึ่งเป็นปีที่รัสเซียพ่ายแพ้ในสหภาพรัสเซีย-ญี่ปุ่น (Russo Japanese War ค.ศ. 1904-1905) อันเป็นจุดลิ้นสุดของการขยายตัวของจักรวรรดิรัสเซียในภูมิภาคตะวันออกไกล ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติและนโยบายของรัสเซียต่อพื้นที่/ดินแดนในตะวันออกไกลของรัสเซียก่อนการสร้างเล่นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรีย
2. การสร้างเล่นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียและการขยายตัวของจักรวรรดิรัสเซียในดินแดนตะวันออกไกล
3. สรุปผลของการศึกษา

² Trans-Siberian Railroad, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/602319/Trans-Siberian-Railroad>, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2558.

3

เส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรีย (เส้นสีแดง) เชื่อมโยงกรุงมอโลกีกับพื้นที่ตะวันออกไกลของรัสเซีย

ทัศนคติและนโยบายของรัสเซียต่อพื้นที่/ดินแดนในตะวันออกไกลของรัสเซีย ก่อนการสร้างเส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรีย

การเคลื่อนย้ายและการสำรวจดินแดนของรัสเซียในพื้นที่ไซบีเรียและดินแดนตะวันออกไกลเกิดขึ้นไม่นานหลังจากที่รัสเซียภายใต้การปกครองของ沙皇 Ivan the Terrible ค.ศ. 1547-1558) สามารถเข้ายึดครองเมืองคาชานซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของพวกตาร์ตาร์ได้ในปี ค.ศ. 1552⁴ โดยกลุ่มคนที่เดินทางเข้าไปสำรวจดินแดนใหม่ ดังกล่าวมีทั้งพากชาวนา คนพเนจรและโซเชรวมทั้งพวกคอสแซค ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีความต้องการแสวงหาที่ดินเพื่อประกอบอาชีพและแสวงหาเลรีภพในชีวิตของตนเอง ในขณะที่ภาครัฐนั้นยังไม่มีความชัดเจนมากนักในการเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นกิจจะลักษณะเหมือนดังที่สหราชอาณาจักรเมริแกปปฏิบัติกับการบุกเบิกดินแดนตะวันตก โดยรัฐบาล沙皇ส่งเพียงผู้แทนและทหารจำนวนหนึ่งในการเข้าไปจัดการดูแลและปกป้องผลประโยชน์ของ

³ *Trans-Siberian Railroad*, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Map_Trans-Siberian_railway.png, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2558.

⁴ John Norton Westwood, *Endurance and endeavour : Russian history, 1812-1992*, (Oxford : Oxford University Press, 1993), 133.

รัฐเท่านั้น อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวจะพบว่ากองทหารที่รัสลิ่งไปปั้นนี้เริ่มมีการสร้างป้อมขนาดเล็กที่ทำจากไม้เพื่อเป็นฐานที่มั่นในการรักษาความสงบเรียบร้อยซึ่งปรากฏโดยทั่วไปในดินแดนเอเชียกลางและไซบีเรีย

การบุกเบิกดินแดนใหม่ดังกล่าวของรัสเซียนั้นนำไปสู่การตั้งเมืองใหม่ๆ การค้นพบเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา เช่น เมือง Tyumen ถูกตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1586 เมือง Yakutsk ตั้งในปี ค.ศ. 1637 และในอีก 2 ปีต่อมาพากอสแซคก์สามารถเดินทางไปถึงบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกได้สำเร็จ⁵ ผลประโยชน์ต่างๆ ที่รัสเซียได้รับจากการค้นพบใหม่ๆ นั้นได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ไม้ชูของป่าต่างๆ รวมทั้งขนสัตว์ ซึ่งล้วนเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวรัสเซียได้ดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศตามลัทธิพานิชยนิยม เช่นเดียวกับชาติตะวันตกอื่นๆ ลินค้าออกสำคัญของรัสเซียได้แก่ ขนสัตว์ เชือก ชี้ฟัง เล็บปอ ไขลัตต์ต่างๆ⁶

ขณะเดียวกันแนวความคิดที่เสนอให้รัสเซียเข้าควบคุมดินแดนตะวันออกไกลอย่างจริงจังเริ่มขึ้นในรัชสมัย沙皇อ列กเซีย (Tsar Aleksei ค.ศ. 1645-1676) โดย Iurii Krizhanich นักคิดทางการเมืองชาวโครเอเชียที่เข้ามาอาศัยอยู่ในรัสเซียและถูกเนรเทศไปไซบีเรีย Krizhanich ได้เขียนแนวนำชาาร์และรัสสีบาลว่าดินแดนใหม่ที่ค้นพบนี้ (ไซบีเรียและตะวันออกไกล) พร้อมที่จะถูกเข้ายึดเสียดังนั้น รัสเซียจึงควรที่จะเข้ายึดครองและไม่ควรปล่อยให้ชาติอื่นๆ คือ จีน เทอร์ก เยอรมันเข้าไปและห้ามประโยชน์จากการค้นพบใหม่ๆ เหล่านี้ได้ นอกจากนี้ Krizhanich ยังเสนอให้รัสสีสร้างแผนการในการสร้างเส้นทางการค้าสายใหม่ที่ผนวกເเอกสารเลี้ยวทางทางบกและทางทะเลเชื่อมเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายถึงการดึงจีนและญี่ปุ่นเข้ามาเป็นพันธมิตรทางการค้า⁷

⁵ อ้างแล้ว, John Norton Westwood, 133.

⁶ อนันต์ชัย เลาะพันธุ และสัญชัย ฤวงศ์บุตร, รัสเซียลัทธิพานิชย์และลัทธิคุณนิยม, (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: ศักดิ์สินการพิมพ์, 2550), น. 23-24.

⁷ Alexander Lukin, *The bear watches the dragon : Russia's perceptions of China and the evolution of Russian-Chinese relations since the eighteenth century*, (Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 2003), 9.

อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายของรัสเซียต่อการขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ตะวันออกไกลนั้นมีลักษณะที่ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อรัสเซียจำเป็นต้องยอมรับดินแดนฝั่งชายของแม่น้ำอาาร์มูร์ว่าอยู่ภายใต้อำนาจของจีนตามสนธิสัญญาเนอร์ชินส์ (Treaty of Nerchinsk 1689)⁸ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวรัสเซียจึงหันกลับไปพัฒนาพื้นที่เชบีเรีย

9

พื้นที่พิพากษาที่รัสเซียกับจีนตามที่ปรากฏในสนธิสัญญาเนอร์ชินส์ 1689 (ลืออ่อน)

⁸ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 3, John Norton Westwood, 134. สนธิสัญญาเนอร์ชินส์ (Treaty of Nerchinsk 1689) ข้อตกลงสันติภาพระหว่างจักรวรรดิรัสเซียและจักรวรรดิแมนจูเรียของจีนที่สักดิ์กันการขยายด้วยทางตะวันออกไกลของรัสเซียโดยการเคลื่อนย้ายค่ายทหารขนาดเล็กของรัสเซียออกจากกลุ่มแม่น้ำอาาร์มูร์ ตามข้อตกลงในสนธิสัญญา รัสเซียต้องสูญเสียเส้นทางที่สามารถเดินทางไปยังทะเลโอโคสต์ (Okhotsk sea) และตลาดตะวันออกไกล แต่รัสเซียยังได้รับสิทธิครอบครองบริเวณ Transbaikalia (พื้นที่ที่ทางตะวันออกของทะเลสาบไบคาล) และได้รับสิทธิของการเดินทางไปยังกรุงปักกิ่งสำหรับการพาณิชย์

โดยชายแดนระหว่างสองประเทศลูกกำหนดพิสัยของพื้นที่รับและแม่น้ำอาาร์กูน (Argun river) สนธิสัญญาฉบับนี้เป็นความสำคัญสำหรับนโยบายต่างประเทศของ V.V. Golitsyn ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความพ่ายแพ้ต่อรัสเซียซึ่งในเวลานั้นมีศักยภาพทางทหารด้อยกว่าจีนและได้รับการยอมรับจากจีน โดยมีนัยของความเป็นรัฐที่มีสถานะเท่าเทียมกัน อันเป็นความสำเร็จที่ไม่เคยเกิดขึ้นโดยประเทศใดมาก่อน

จนกระทั่งในช่วงกลางของศตวรรษที่ 19 จีนซึ่งพ่ายแพ้สิ่งความฝันและมีความอ่อนแอกลางไป¹⁰ ประกอบกับรัสเซียพ่ายแพ้ในสงครามครีเมีย (Crimea War 1853-1856)¹¹ ทำให้รัสเซียถูกโดดเดี้ยวยุโรปและหันมาแสวงหา

ในเวลาต่อมาสนธิสัญญาเนอร์ชินส์ได้รับการยืนยันโดยสนธิสัญญาเคียกทา (Treaty of Kyakhta 1727) และดงให้เห็นว่าสนธิสัญญาเนอร์ชินส์ยังคงอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย จีน จนกระทั่ง 1858-1860 อันเป็นช่วงเวลาที่รัสเซียขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกไกลอย่างจริงจังอีกรั้งหนึ่ง (ที่มา: <http://www.britannica.com/event/Treaty-of-Nerchinsk>, สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558)

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Nerchinsk#/media/File:Amurivermap.png, สืบค้นวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2558.

¹⁰ อ้างแล้ว, John Norton Westwood, 134.

¹¹ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 5, อนันตชัย เลาหะพันธุ์ และสัญชัย สุวงศ์, น. 179-185.

สงครามครีเมีย (Crimean War 1853-1856) สงครามครีเมียเป็นสงครามครั้งใหญ่ครั้งแรกระหว่างประเทศมหาอำนาจในยุโรปที่เกิดขึ้นหลังจากการร่วงโรยการส่งคมามาเป็นเวลาเกือบ 40 ปี (นับตั้งแต่สุดสุดสงครามโปแลนด์ ค.ศ. 1803-1815) เป็นสงครามที่ทำลายความร่วมมือแห่งยุโรป (Concert of Europe) และละเมิดหลักการดูแลนำความข้อตกลงของการประชุมใหญ่แห่งเวียนนา (Congress of Vienna 1814-1815) สงครามครีเมียเกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างจักรวรรดิอตโตมันกับจักรวรรดิรัสเซีย ซึ่งซักนำให้ประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ได้แก่ อังกฤษและฝรั่งเศสเข้าร่วมเป็นฝ่ายต่อต้านรัสเซีย ขณะลงความเห็นเดียวกันใน ค.ศ. 1852 เมื่อฝรั่งเศสมีบันคันให้ครุภัณฑ์ในลิสท์ที่ต้องห้ามไม่ให้สิทธิพิเศษแก่ตนในการเข้าไปคุ้มครองคริสต์ศาสนิกชนนิกายโรมันคาทอลิกในดินแดนศักดิ์สิทธิ์ (Holy land) ที่อยู่ภายใต้การปกครองของอตโตมัน สิทธิ์ดังกล่าวที่น้ำหนึ่งห้ามนำสนธิสัญญาคูกาไนาร์จี (Treaty of Kuchuk Kainarji) ที่ให้สิทธิรัสเซียปกครองคริสต์ศาสนิกชนนิกายกรีกอิหร่านศักดิ์สิทธิ์ (Greek Orthodox) ในดินแดนอตโตมันตั้งแต่ ค.ศ. 1774 ดังนั้นรัสเซียจึงพยายามบีบบังคับอตโตมันให้ยกเลิกสนธิสัญญาดังกล่าวกับฝรั่งเศส แต่อตโตมันปฏิเสธ เพราะถือเป็นการล่วงละเมิดอำนาจอิหร่านศักดิ์สิทธิ์โดยขาดด้วยของตน รัสเซียจึงส่งกองทัพข้ามฟากแคนาดาเข้าไปในราชอาณาจักรออสเตรียและฝรั่งเศส จนกระทั่งการเจรจาทางการทูตล้มเหลว อตโตมันจึงประกาศสงครามกับรัสเซียในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1853 และในเวลาต่อมาอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งถูกนัดติหมาชนกดดันให้เหตุการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวจึงได้ประกาศสงครามกับรัสเซียเมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 1854 นอกจากนี้ทั้ง 2 ฝ่ายยังพยายามโน้มน้าวให้ออสเตรียซึ่งเป็นประเทศพันธมิตรสำคัญของรัสเซียให้เข้าร่วมกับฝ่ายตน อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวอัลเตรี่ได้ประกาศว่าตัวเป็นกลาง

ผลประโยชน์ในตะวันออกไกลอีกรัชท์หนึ่ง โดยรัสเซียได้บังคับให้จีนทำสนธิสัญญาไอกุน (Treaty of Aigun 1858)¹² และสนธิสัญญាបักกิ่ง (Treaty of Peking

การทำส่วนใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่ายเกิดขึ้นในคาบสมุทรไครเมีย โดยเฉพาะที่ฐานทัพเซเวล็อตโปล (Sevastopol) ซึ่งเป็นฐานทัพเรือใหญ่ที่สำคัญของรัสเซียในทะเลด้านกระทั่งในเดือนกันยายน ค.ศ. 1855 ฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศสสามารถเข้ามายึดเซเวล็อตโปลได้สำเร็จ ประกอบกับอุบัติเหตุและบรัลเซียซึ่งดำเนินนโยบายความเป็นกลางในช่วงเวลาความขัดแย้งดังกล่าวได้ลงนามรับหลัก 4 ประการแห่งเวียนนา (The Four Point of Vienna) กับประเทศพันธมิตรเพื่อเรียกร้องให้รัสเซียยอมจำนนและโอดีติเยอร์รัสเซียทางการทูต รัสเซียภายใต้การปกครองของ沙ร์อเล็กชานเดอร์ที่ 2 ซึ่งขึ้นครองราชย์ต่อจาก沙ร์นิโคลัสที่ 1 พระราชนิรบดีในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1855 จึงตัดสินพระทัยยอมเจรจาด้วยสัมภาระในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1856 โดยในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1856 รัสเซียและประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ได้ลงนามในสนธิสัญญาปารีส (Treaty of Paris) จึงนับเป็นการสิ้นสุดของสงคราม

สงครามไครเมียลังผลกระทบอย่างมากต่อรัสเซีย ทำให้รัสเซียพบกับความอับอายอย่างมากและมีผลให้รัสเซียถอนตัวเองออกจากสงครามการเมืองระหว่างประเทศในยุโรป ชาร์อเล็กชานเดอร์ที่ 2 ทรงพยายามปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยทัดเทียมกับตะวันตกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมีการยกเลิกระบบทาสติดต่อต้น (Emancipation of Serfs) ใน ค.ศ. 1861 (ที่มา: อันนัตชัย เลาหะพันธุ์, “สงครามไครเมีย”, สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: ยุโรป เล่ม 2 อักษร C-D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2542), น.209-212.)

¹² สนธิสัญญาไอกุน (Treaty of Aigun 1858) เป็นสนธิสัญญาที่ทำให้จักรวรรดิรัสเซียได้ดินแดนใหม่เป็นใหญ่ในภาคตะวันออกของไซบีเรีย จากการยอมรับของจักรวรรดิจีนซึ่งอยู่ในระยะของความเสื่อมถอยในช่วงปลายทศวรรษ 1840 หลังจากที่รัสเซียใช้เวลานานกว่าคาวรุชของความล้มเหลวนี้ที่มั่นคงกับจีนภายใต้สนธิสัญญานอร์ชินล (1689) และสนธิสัญญาเดียกพา (1728) รัสเซียดำเนินการขยายตัวไปทางทิศตะวันออกของดินแดนภายใต้การนำของ Nikolai Muraviev ข้าหลวงใหญ่ไซบีเรียและด้วย Count E. V. Putiatin และนายพล Nikolai Ignatiev ซึ่งทั้งสองคนเป็นผู้แทนทางการทูต บุคคลทั้งสามร่วมกันเผยแพร่รัฐศัทธิ์ของรัสเซียให้เป็นมหาอำนาจแปซิฟิกและดำเนินการเป็นตัวแทนกงอิสระจากรัฐจักรวรรดิในยุคหนึ่งก่อนที่จะเกิดการชนสั่งและการลือสารที่ทันสมัย

ในช่วงต้นยุค 1850 รัสเซียได้ส่งกองเรือเข้าไปยังแม่น้ำอาmur และตั้งฐานทัพตามริมฝั่งเหนือของพื้นที่และเพิกเฉยต่อการประท้วงเชิงไม่สงบดังกล่าวรัฐบาลจีนกำลังสนใจในการปราบปรามกบฏไทดิงที่คุกคามราชสำนักซึ่งในขณะนั้น ประกอบกับราชสำนักซึ่งรับรู้ถึงความเห็นอกร่วมกันของทั้งสองฝ่ายที่ต้องการจัดการเรื่องนี้โดยรัสเซียที่จะถอนทหารออกจากพื้นที่พิพากษา จึงทำให้รัฐบาลจีนจำเป็นต้องเจรจาและยอมโอนอ่อนต่อข้อเรียกร้องของ Muraviev อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1860)¹³ จากสนธิสัญญาที่เกิดขึ้นทำให้วัลเซียได้รับดินแดนจำนวนมากในพื้นที่ฝั่งชายของแม่น้ำอาร์มูร์และพื้นที่ทางตะวันออกของแม่น้ำอัลซูรี ทำให้วัลเซียมีพรอมแดนเชื่อมต่อ กับ เกาหลี และ สามารถตั้งฐานทัพเรือได้ที่เมืองลาติวอลสตอค

ข้อตกลงตามสนธิสัญญานี้ลดคล้องกับความต้องการของ Muraviev เขตแคนาร์เซีย-จีนใช้แม่น้ำอาmur์ตลอดแนว และจากแม่น้ำอาร์กุนทางทิศตะวันตกไปยังทะเลอาโคล็ต ในภาคตะวันออกวัลเซียได้รับการปฏิบัติหลีในการเดินเรือในแม่น้ำมูร์ และแม่น้ำอัลซูรี (Ussuri) และแม่น้ำซังการี (Sungari) เช่นเดียวกับกับจีน แต่ยกเว้นประเทศที่สามจะไม่ได้รับสิทธิ์ดังกล่าว เช่น Muraviev กล่าวการบุกรุกโดยกองทัพเรือของจังกฤษ การค้าระหว่างประเทศซึ่งได้รับก่อนหน้านี้ถูกจำกัดได้ถูกยกเลิก และอนุญาตให้วัลเซียค้ายาตามแนวชายแดนได้ทั้งหมด จึงมองว่าสนธิสัญญาระบุนเป็นเพียงทางทางในการลดความกดดันทางการทหารจากรัสเซีย แต่ Muraviev และรัฐบาลรัสเซียที่เซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก เข้าใจว่ามันเป็นขั้นตอนในการเพิ่มขึ้นของอำนาจของรัสเซียในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ที่มา: <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3404100030.html>, สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558.)

¹³ อนุสัญญาปักกิ่ง (Convention of Peking 1860) สนธิสัญญาสามฉบับระหว่างราชวงศ์ชิง (จักรวรรดิจีน) กับ สมหาราชอาณาจักร จักรวรรดิฝรั่งเศสที่ 2 และจักรวรรดิรัสเซีย โดยในวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1860 หลังสงครามฝรั่งเศสที่สองถึงจุดสุด เมื่อท่าวยังกฤษและฝรั่งเศสสามารถเข้ามายึดพระราชวังต้องห้ามในกรุงปักกิ่งได้ เจ้าชายกง (Prince Gong) ถูกบังคับให้ลงนามในสนธิสัญญาระหว่างชาติ ผลของการบุกรุกของรัฐบาลราชวงศ์ชิงกับผู้แทนอังกฤษและฝรั่งเศสและถึงแม้วัลเซียจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในลงความครั้นนี้ก็ตามแต่พระองค์ก็ทรงลงนามในสนธิสัญญากับผู้แทนรัสเซียด้วยอีกฉบับหนึ่ง

โดยแต่แรกนั้นชาติตามาอำนาจตัดต้องการจะเพาะพระราชวังต้องห้ามเพื่อเป็นการลงโทษทางการเงินที่บุรุษต่อผู้คนไทยชาวญี่ปุ่น แต่การกระทำดังกล่าวอาจเป็นอันตรายต่อการลงนามในสนธิสัญญาได้ แผนการจึงถูกเปลี่ยนเป็นการเพาสันของจักรพรรดิในพระราชวังอู่ดูร้อน อีเหอหยวนและพระราชนัดล้อมหุ้นหมิ่นหุ้นแทน สนธิสัญญาระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสได้รับการลงนามในกระทรวงพิธีการทางศาสนาในทันทีที่ทางตอนใต้ของนครต้องห้าม เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1860

ผลของอนุสัญญาดังกล่าวส่งผลให้ต้นแนนซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า บำบัดมนุษย์ เก่าลูน ซึ่งเป็นเขตเช่าม่าก่อนหน้านี้ ถูกผนวกดินแดนเข้าภายในได้จากการปกครองของอังกฤษอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1860 ซึ่งเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างจีนและสหราชอาณาจักรมาตรา 6 ที่ระบุว่า จีนจะต้องยกดินแดนทางภาคสมุทรภาคใต้ให้กับอังกฤษ โดยมีกำหนดคืนดินแดนให้กับจีนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 และสนธิสัญญาดังกล่าวบังลงผลให้จักรวรรดิรัสเซียผนวกดินแดนแม่น้ำเรีย นอกเข้าภายในได้จากการปกครองของตนได้ ทำให้สนธิสัญญาดังกล่าวถูกมองว่าเป็นสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อจีน (ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Convention_of_Peking, สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558)

รวมทั้งปี ค.ศ. 1875 รัสเซียก็ได้เข้ายึดครองภาคคาลินบันความไม่พอใจของญี่ปุ่น โดยการขยายตัวอย่างมากของจักรวรรดิในเวลาดังกล่าว เมืองชาร์โอลีกชานเดอร์ที่ 3 ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระราชนิตาชาร์โอลีกชานเดอร์ที่ 2 (Tsar Alexander II ค.ศ. 1855-1881) พระองค์จึงทรงมีความมั่นพระทัยและตั้งพระทัยอย่างแรงกล้า ในการสร้างนโยบายมุ่งตะวันออก (Alexander's eastern policy) โดยไม่เพียงแต่สร้างเลี้นทางการสันบับสนุนฐานทัพเรือในลาดตระ无偿สตอคแล้ว พระองค์ยังสนพระทัยในการขยายอิทธิพลในเกาหลีรวมไปถึงการเข้ายึดครองอินเดีย ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเสนอبدีกระทรวงการคลังและการคมนาคม Count Witte ก็มีแนวแนวคิดที่สอดคล้องกับชาวรัสเซียในการสร้างเลี้นทางสันบับสนุนฐานทัพเรือ และการสร้างทางรถไฟระยะไกลในพื้นที่ตะวันออกใกล้ของรัสเซียและเอเชียตะวันออก ด้วย โครงการสร้างเลี้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียจึงเกิดขึ้น¹⁴

การสร้างเลี้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียและการขยายตัวของจักรวรรดิรัสเซียในตะวันออกไกล

แนวความคิดในการสร้างเลี้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียแต่เดิมแล้วมีที่มาจากการเข้าไปบุกเบิกดินแดนไซบีเรียและข้าหลวงใหญ่ประจำไซบีเรียตะวันออก N.N Muravyov-Amursky ได้เส้นอวัยวะในปี ค.ศ. 1857 และในปีถัดมา วิศวกรทหาร D. Romanov ได้สร้างโครงการสร้างเลี้นทางรถดังกล่าวขึ้นมา เล่นอวัยวะอีก อย่างไรก็ตามอวัยวะไม่ได้สนับสนุนโครงการดังกล่าวเนื่องด้วยขาดงบประมาณและไม่มั่นใจในผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการดังกล่าว¹⁵ จนกระทั่งการขึ้นครองราชย์ของชาร์โอลีกชานเดอร์ที่ 3 พระองค์ทรงมีพระราชปณิธานอย่างแรงกล้าในการดำเนินนโยบายมุ่งตะวันออก พระองค์ทรงตอบรับ

¹⁴ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 3, John Norton Westwood, 134.

¹⁵ Anastasia Liliopoulou, Michael Roe and Irma Pasukeviciute, *Trans Siberian Railway: from inception to transition*, https://www.openstarts.units.it/dspace/bitstream/10077/5865/1/Liliopoulou_Roe_Pasukeviciute_ET_29.pdf, สืบค้นวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2558, น. 1

รายงานของข้าหลวงใหญ่ประจำสำนักเรียดตะวันออกโดยการส่งคนสำรวจเส้นทางเพื่อหาทางสร้างทางรถไฟที่เหมาะสมในช่วงปี ค.ศ. 1887 จนกระทั้งนำไปสู่การสร้างเส้นทางรถไฟในปี ค.ศ. 1891 โดยความสำคัญของการสร้างทางรถไฟดังกล่าวได้ปรากฏในบันทึกความทรงจำของ Witte ซึ่งเป็นเล่นบทตีว่าการกระตรวจการคลังและเคยดูแลกิจการรถไฟมา ก่อน โดย Witte มองว่านโยบายใหม่ดังกล่าวที่นำเหลือเชื่อนี้ จะช่วยสนับสนุนการเชื่อมโยงของพื้นที่ระหว่างยุโรปและเอเชียของรัสเซีย แม้ว่าในระยะแรกอาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการตามนโยบายของรัสเซียได้อย่างเต็มที่ก็ตาม¹⁶ จากความคิดเห็นดังกล่าวของ Witte นั้นอาจจะกล่าวได้ว่าโครงการสร้างเส้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียประสบความยากลำบากทั้งในด้านการลงทุน เช่น งบประมาณที่ต้องใช้สูงถึง 350 ล้านรูเบิลทองคำ การสร้างผ่านพื้นที่ๆ มีภูมิอากาศที่หลากหลาย รวมทั้งภูมิประเทศในไซบีเรียจำนวนมากที่มีลักษณะเป็นหนองน้ำและพื้นที่ชั้นดิน รวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นน้ำแข็ง ฯลฯ¹⁷ ทำให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้สร้างเส้นทางรถไฟโดยหลีกเลี่ยงการเจาะทะลุภูเข้า หรือทางผ่านที่จะเพิ่มภาระทางงบประมาณในการสร้าง

¹⁶ Sidney Harcave (translater and editor), The memoirs of Count Witte, (Armonk, New York : M.E. Sharpe, 1990) 192-193.

¹⁷ Trans Siberia railway, www.transsib.ru/ENG/history-review.html, สืบค้นวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2558.

18

เส้นทางรถไฟทั่วจักรวรรดิรัสเซียในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 และต้นศตวรรษที่ 20

โดยรัฐบาลรัสเซียได้มีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามาลงทุน โดยเฉพาะการกู้เงินมาจากรัฐบาลฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1886 จำนวน 500 ล้านฟรังก์ และในปี ค.ศ. 1888 อีกจำนวน 4,000 ล้านฟรังก์¹⁹ เพื่อมาลงทุนในกิจกรรมไฟและกองทัพ การให้กู้ยืมเงินดังกล่าวของฝรั่งเศสต่อรัสเซียจึงส่งผลให้รัสเซียสามารถหันเหนนโยบายการต่างประเทศไปแสวงหาผลประโยชน์ในตะวันออกไกลได้อย่างจริงจัง ประกอบกับในเวลาต่อมารัสเซียได้ทำข้อตกลงกับออลเตเรีย-ชั้กการ์ใน ค.ศ. 1897 ที่จะรักษาสถานะเดิมของจัตุริจัตุรนิคานบสมุทรบูลข่านเป็นเวลา 10 ปี ซึ่งทำให้รัสเซียถอนตัวออกจากป้อมทางตะวันออก (Eastern

¹⁸ <http://www.transsib.ru/Map/hismap-vsput1907.jpg>, สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558.

¹⁹ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 5, อนันตชัย เลาหะพันธุ์ และสัญชัย สุวังบุตร, น. 218.

Question)²⁰ และไม่ต้องพะวงกับสถานการณ์ในคาบสมุทรบอลข่านไปได้ชั่วระยะ
เวลาหนึ่ง²¹

22

Count Sergei Witte รัฐบุรุษคนสำคัญของจักรวรรดิรัสเซียในช่วงครัวรราชที่ 18-19
Witte มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างเส้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียและการค้าและนโยบาย
ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศของรัสเซียในยุคหนึ่ง

²⁰ ปัญหาตะวันออก (Eastern Question) หมายถึง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ระหว่างประเทศอาหรำยาจุโรประวันตกโดยเฉพาะรัสเซียกับจักรวรรดิอตโตมันโดยรัสเซียพยายาม
เข้ายึดครองและควบคุมดินแดนทั้งทางบกและทางทะเลที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ในตะวันออกไกลและ
คาบสมุทรบอลข่านระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงดันคริสต์ศตวรรษที่ 20 ความขัดแย้งในปัญหา
ตะวันออกเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลือมงลังของจักรวรรดิอตโตมัน ส่งผลให้เป็นการเปิดโอกาสให้
ชาติมหาอำนาจอยุโรประวันตกเข้ามาระง่านทางพลประโยชน์และขยายอิทธิพลเข้ามามากขึ้นที่อิหริพลเดิม
ของจักรวรรดิอตโตมัน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน อนันตชัย เลาหะพันธุ, ปัญหาตะวันออก, สารานุกรม
ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: ยุโรป เล่ม 2 อักษร E-G ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไข
เพิ่มเติม, กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2542), น.1-8)

²¹ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 5, อนันตชัย เลาหะพันธุ และสัญชัย สุวังบุตร, น. 218.

²² http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/4/43/Count_Sergei_Witte.jpg, สืบค้น
เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2558.

นอกจากการสร้างเส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียแล้ว ยังพบอีกว่า รัสเซียมีความพยายามอย่างมากในการสร้างเส้นทางรถไฟเข้าไปในพื้นที่แมนจูเรีย โดยเป็นผลมาจากการความกังวลต่อการที่จีนแพ้สงครามต่อญี่ปุ่นในสงครามจีน-ญี่ปุ่น (First Sino-Japanese War ค.ศ. 1894-1895) และญี่ปุ่นสามารถขยายอิทธิพลเข้าไปในแมนจูเรียและสามารถครอบครองพื้นที่คาบสมุทรเหลี่ยวตงของจีนได้ตามสนธิสัญญาชิโน-โมเซกิ (Treaty of Shimonoseki 1895) โดยพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ๆ รัสเซียสนใจและต้องการขยายอิทธิพลเข้าไปอีกด้วย ซึ่งทัศนคติดกล่าว ประกายในบันทึกความทรงจำของ Witte ซึ่งแสดงถึงความกังวลต่อการก่อสร้างที่ไม่เสร็จลั่นของเส้นทางรถไฟสายทرانส์ไซบีเรียทั้งสาย และความกังวลใจต่อการขยายตัวของจักรวรรดิญี่ปุ่นที่รวดเร็ว ซึ่ง Witte และ Prince Lobnov-Rostovskii เสนอบดีว่าการกระทำการต่างประเทศได้ทำให้แนวร่วมสนับสนุนจากเยอรมนีและฝรั่งเศสกดดันญี่ปุ่นให้คืนควบลัมไจและให้มีการแก้ไขเงื่อนไขในการเจรจาใหม่²³ จากสภาพการณ์ดังกล่าวช่วยให้ความล้มเหลวห่วงโซ่ทางการเมืองและการต่อต้านญี่ปุ่น จนนำไปสู่การทำสนธิสัญญาลัม ปี ค.ศ. 1896 โดยจีนอนุญาตให้รัสเซียสามารถสร้างเส้นทางรถไฟเพื่อเชื่อมต่อเมืองลาติวอลสตอกผ่านดินแดนจีนได้ คือ เส้นทางรถไฟสายจีนตะวันออก (Chinese Eastern Railway, Китайско-Восточная железная дорога) เพื่อเป็นการย่นระยะทาง การสร้างเส้นทางทางกรีฑารัสเซียสร้างในเขตแดนของตนเอง รวมทั้งเป็นพันธมิตรร่วมกันนามถูกญี่ปุ่นโจมตี²⁴ ซึ่งในเวลาดังกล่าว Li HongZhang ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลจีนในการทำสนธิสัญญาได้มีมุมมองต่อรัสเซียว่า “ถ้าหากรัสเซียมิได้ต้องการควบคุมกิจการทุกอย่างของเรา พากเขาจะเป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่งที่มี

²³ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 12, Sidney Harcave, 227-229.

²⁴ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 12, Sidney Harcave, 233-236.

ทางเป็นไปได้ของเรา²⁵

อาจจะกล่าวได้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 1891-1900 รัสเซียสามารถเข้าควบคุมดินแดนในพื้นที่ตั่ววันออกไกลของประเทศผ่านเส้นทางรถไฟได้ในระดับหนึ่งรวมทั้งสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนซึ่งช่วยให้รัสเซียสามารถ

²⁵ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 6, Alexander Lukin, 67.

โดยในบันทึกความทรงจำของ Witte แสดงให้เห็นถึงความกระวนกระวายใจของลัลลเชยต่อสถานการณ์ดังกล่าวภายหลังที่ญี่ปุ่นชนะสงคราม โดยในช่วงของการเกิดสงครามรัสเซียได้ส่งทหารเข้าล้างเกตการณ์ที่เมือง Kirin รวมทั้งรัสเซียรู้สึกประทศตกใจอย่างมากต่อการยอมยกคาบสมุทรเหลี่ยวด้วยที่ญี่ปุ่นเข้าของจีน ซึ่ง Witte ได้บันทึกเอาไว้ว่าเขาได้สนับสนุนให้เจ้าชาย Lobanov-Rostovskii ร่วมมือกับฝรั่งเศสและเยอรมนีกดดันและเจรจาจากญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่นยอมสละลิทัวไนส์ในสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ (Shimonoseki Treaty 1985) และในปี ค.ศ. 1986 Li Hung-chang ได้เดินทางไปเยือนรัสเซียเพื่อเข้าร่วมพิธีบรรมราชาภิเษกของ沙皇尼โคลัสที่ 2 และในระหว่างที่เดินทางเยือนนั้น Witte ได้เล่นหัวข้อเจรจา กับ Li Hung-chang เกี่ยวกับการขออนุญาตรัสเซียเข้าไปในดินแดนแมนจูเรียเพื่อเชื่อมโยงกับเมืองจลาดิวอลาสตอค ซึ่งรัสเซียพร้อมที่จะรับรองบูรณาพของดินแดนของจีน ซึ่ง Witte บันทึกไว้ว่าให้เหตุผลกับ Li Hung-Chang ในทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและรัสเซียเป็นสำคัญ ซึ่ง Li Hung-Chang มองก็เห็นด้วยกับหัวข้อเสนอของ Witte ซึ่งในเวลาต่อมาการเจรจาระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายอยู่บนพื้นฐาน 3 ข้อ คือ

1. รัสเซียจะได้รับสิทธิในการสร้างเส้นทางรถไฟเข้าไปยังดินแดนแมนจูเรียเพื่อเชื่อมต่อกับเมืองจลาดิวอลาสตอคและจะมีการจัดตั้งบริษัทร่วมกันในการจัดการกิจกรรมไฟฟ้าสายดังกล่าว

2. เส้นทางรถไฟจะเป็นกรรมสิทธิ์ของรัสเซีย

3. รัสเซียมีพันธกรณ์ในการช่วยเหลือจีน หากจีนถูกญี่ปุ่นรุกราน

อย่างไรก็ตามเมื่อ Witte ได้รับร่างสนธิสัญญาปรากฏว่าเงื่อนไขในการเจรจาได้มีข้อเปลี่ยนแปลงไป โดยข้อ 3 นั้นระบุให้รัสเซียมีพันธกรณ์เป็นพันธมิตรกับจีนหากญี่ปุ่นหรือ “มหาอำนาจที่ 3” ซึ่ง Witte ไม่เห็นด้วยอย่างมาก เนื่องจากในเวลาดังกล่าวจะพบว่าจีนเองก็มีการณ์พิพาทกับอังกฤษ ฝรั่งเศสและชาติตามหาอำนาจตะวันตกอื่นๆ ที่มองจีนเป็นประหนึ่งอาณานิคมอยู่แล้ว การสร้างพันธกรณ์ดังกล่าวจึงเป็นลิ่งที่ไม่จำเป็นของรัสเซีย²⁵ อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้วในช่วงลงนามสนธิสัญญาฝ่ายรัสเซียได้มีการตอบเปลี่ยนร่างสนธิสัญญาที่จะลงนาม โดยตัดพันธกรณ์ข้อ 3 ที่เกี่ยวข้องกับชาติตามหาอำนาจที่ 3 ออกไปให้เหลือเพียงแต่ญี่ปุ่น โดยลับเปลี่ยนเอกสารบันทึกกับจีนด้วย โดยยอมรับอธิพิ Ludvig แห่งญี่ปุ่นเห็นชอบด้วย ซึ่งสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวเปรียบเสมือนการแบ่งเขตอธิพิลระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเพื่อลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ (ที่มา: Sidney Harcave, The memoirs of Count Witte, (Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 1990) pp.228-234.)

ขยายอิทธิพลเข้าไปในแมนจูเรียและทำการค้าขายกับจีนได้อย่างสนิทใจมากกว่าชาติมหาอำนาจญี่ปุ่นซึ่งเป็นคู่แข่งของรัสเซีย

26

เส้นทางรถไฟสายเจินตะวันออก หรือทรานส์แม่น้ำจูเรีย มีศูนย์กลางที่เมือง Harbin เป็นเส้นทางที่รัสเซียสร้างเพื่อร่วมระบบทางเรือต่อกับเมืองเวลาดิวอลลสต็อก

อย่างไรก็ตามภายในรัฐบาลของ zar Nicholas II ค.ศ. 1894-1917) ยังมีความขัดแย้งในการดำเนินนโยบายมุ่งตะวันออก โดยฝ่ายแรกคือ กลุ่มของ Witte ซึ่งเขาสนับสนุนการสร้างความล้มพั้นธ์ที่ติดกับรัฐบาลจีนผ่าน Li HongZhang อีกทั้งไม่เห็นด้วยที่จะดำเนินนโยบายที่ก้าวร้าวกับจีน รวมไปถึงเข้ายึดครองดินแดนต่างๆ ของจีน ขณะที่อีกกลุ่มนึง คือ กลุ่มของ Count Muravev เสนอบดีกรีระหว่างการต่างและนายพล Kuropatkin เสนอบดีกรีระหว่างการลงนาม ซึ่งสนับสนุนการเข้ายึดครองดินแดนที่รัสเซียต้องการจากจีนซึ่งกลุ่มคนกลุ่มนี้ไม่เชื่อมั่นในความล้มพั้นธ์ที่มีกับจีนและมองว่าจีนอ่อนแอ

²⁶ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/83/Chinese_Eastern_Railway.svg/550px-Chinese_Eastern_Railway.svg.png, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2558.

เกินไปที่จะเป็นพันธมิตรได้²⁷ โดยความขัดแย้งพื้นฐานของการสร้างนโยบาย
ตะวันออกดังกล่าวของรัสเซียนั้นมาจากการเหตุตั้งต่อไปนี้

- ความเลื่อมลึ่งของการค้าทางบกอันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโต
ของการค้าทางทะเลของจีนกับชาติยูโรปอื่นๆ

- คู่แข่งของรัสเซียที่สำคัญที่สุด คือ อังกฤษ สามารถเข้าถึงพื้นที่
ตะวันออกไกลของรัสเซียได้ผ่านทางทะเล

- ความตกร้าวของอิทธิพลของรัสเซียในยูโรปันบแอ่ส์ครามไครเมีย
- รัสเซียมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้ชิดกับเอเชียตะวันออก
- การประเมินสมรรถนะของกองทัพจีนและญี่ปุ่นที่สูงเกินไปและต่ำ

เกินไปตามลำดับ

- ความอ่อนแอกองจีนที่เห็นได้ชัดจากความไม่สามารถในการปราบปราม
กบฏและรักษาผลประโยชน์ของชาติต่างชาติได้

: 28

เส้นทางรถไฟสายแม่น้ำเรียトイ (เส้นลีดง)

²⁷ อังแล้ว, เชิงอรรถที่ 6, Alexander Lukin, 69-70.

²⁸ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/SMR_linemap.svg, สืบค้น
เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558.

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การส่งทหารรัสเซียเข้าไปในดินแดนแมนจูเรียในปี ค.ศ. 1900 โดยรัสเซียเลียนแบบเยอรมันในปี ค.ศ. 1898 เมื่อเยอรมันเข้ายึดครองท่าเรือซิงเตา (Qingdao) ของจีน รัสเซียได้เรียกร้องเชิงบังคับต่อจีนในการขอเช่าคาบสมุทรเหลี่ยwtงเพื่อสร้างท่าเรือปอร์ท อาร์瑟อร์ (Port Arthur) และสร้างเส้นทางรถไฟสายแม่น้ำจูเรียใต้ (South Manchurian railway, Южно Маньчжурская железная дорога) ทำให้จีนจำต้องยอมให้รัสเซียตามต้องการและเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการทำลายความลัมพันธ์อันดีระหว่าง 2 ประเทศลงอย่างลึกลับ และในเวลาต่อมาได้นำรัสเซียไปสู้หายนะในสงครามกับญี่ปุ่นระหว่างปี ค.ศ. 1904-1905 (ซึ่งในเวลานั้นญี่ปุ่นเป็นชาติเอเชียชาติแรกที่เป็นพันธมิตรกับจักรวรดิอังกฤษ ตามสนธิสัญญาพันธมิตรปี ค.ศ. 1903) ซึ่งรัสเซียต้องถอนตัวเองออกจากแม่น้ำจูเรีย ยกคาบสมุทรเหลี่ยwtงกับเส้นทางรถไฟสายแม่น้ำจูเรียใต้ให้ และยกเกาะชาคาลินส่วนใต้ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของญี่ปุ่น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นการยุติการขยายอิทธิพลของรัสเซียในเอเชียตะวันออกในที่สุด

29

แผนที่แสดงเขตอิทธิพลของรัสเซีย (ลินั้ตตาล) และญี่ปุ่น (ลีแดง)
ในช่วงก่อนเกิดสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น ค.ศ. 1904-1905

²⁹ <http://www.portsmouthpeacetreaty.com/uploads/ARTICLE2.PDF>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2558.

สรุป

พื้นที่ใช้บีเรียและพื้นที่ภาคตะวันออกไกลของรัลเซียกูบูกเบิกโดยนักสำรวจโซคและพวากอสแซคที่ต้องการสำรวจหาที่ดินและพื้นที่ทำกินใหม่ ซึ่งในเวลาต่อมารัฐบาลรัลเซียในยุคนั้นได้ส่งตัวแทนเข้าไปคุ้มครองราษฎรและสำรวจพื้นที่ในพื้นที่นั้นๆ ด้วย โดยมีการสร้างป้อมขนาดเล็กที่ทำการตั้งตัวจากไม้ เพื่อเป็นฐานปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถพบได้โดยทั่วไปในพื้นที่เอเชียกลางและเอเชียเรีย ในเวลาต่อมาได้มีการสถาปนาเมืองขึ้นใหม่ และมีการตั้งถิ่นฐานของประชากรเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้มีการล่าหัวหลวงเข้ามาปกคลุมและมีการสำรวจดินแคนจนไปพบกับมหาสมุทรแปซิฟิก อย่างไรก็ตามในช่วงแรกนั้นรัลเซียพบกับอุปสรรคจากการขัดแย้งกับจีนและนำไปสู่การลงนามในสนธิสัญญาเนอร์ชินร ค.ศ. 1869 ซึ่งรัลเซียจำเป็นต้องถอนทหารออกจากพื้นที่ราบลุ่มน้ำมูลร แต่ยังได้รับลิทธิทางการค้า โดยไม่ต้องลงประณามการซึ่งมีนัยของการถูกยอมรับในฐานะของรัฐที่มีสถานะที่เท่าเทียมกันกับจีน ต่อมาในช่วงกลางของศตวรรษที่ 19 รัลเซียซึ่งพ่ายแพ้ในสงครามไครเมีย ได้หันไปสนใจกิจการต่างๆ ในดินแดนตะวันออกไกลมากยิ่งขึ้น รวมถึงการตั้งเมืองวลาดีโวลสตอคซึ่งเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดของรัลเซียในแปซิฟิกนับจากนั้นถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ามีแนวความคิดที่สนับสนุนให้รัลบาลจัดการระดิรัลเซียเข้าครอบครองและบริหารจัดการดินแดนตะวันออกอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ช่วงต้นราชวงศ์โรمانอฟ รวมไปถึงการนำเสนอโครงการสร้างทางรถไฟเพื่อสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างดินแดนยูโรปและเอเชีย แต่รัฐบาลก็ไม่ได้สนับสนุนหรือตอบรับอย่างจริงจัง เนื่องจากรัลบาลรัลเซียไม่มั่นใจในผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนตามโครงการต่างๆ ที่แต่ละฝ่ายเสนอมา แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่จะเป็นภูมิภาคที่อุดมไปด้วยทรัพยากรที่รัลเซียสังอุกรเป็นสินค้าระหว่างประเทศ ก็ตาม จนกระทั่งภายเมื่อจีนภายใต้การนำของราชวงศ์ชิงพบกับความวุ่นวายภายในประเทศจากการก่อการร้ายและการเผชิญหน้ากับจักรวรดิอังกฤษในสงครามฝิ่น ทำให้รัลเซียใช้โอกาสดังกล่าวในการขยายอิทธิพลของตนในเอเชียตะวันออกไกลอย่างจริงจังอีกครั้ง และทำสนธิสัญญาโกรกุน ค.ศ. 1858 และสนธิสัญญาปักกิ่ง

ค.ศ. 1860 กับจีน ซึ่งส่งผลให้รัสเซียได้วับดินแดนบริเวณลุ่มน้ำอามูร์และดินแดนมองโกเลียนออกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซีย

โครงการสร้างทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียลัมกุทอฟโดยอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อชาร์โอลล์กานเดอร์ที่ 3 ขึ้นครองราชย์เป็น沙皇ในปี ค.ศ. 1881 เนื่องด้วยพระองค์ทรงมีความต้องการอย่างแรงกล้าในการเข้าควบคุมและแสวงหาผลประโยชน์ในดินแดนไซบีเรียและตะวันออกไกล รวมทั้งขยายอิทธิพลของรัสเซียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Eastern Policy) การสร้างเส้นทางรถไฟตั้งกล่าวจึงเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1891 และดำเนินการอย่างแข็งขันแม้ว่าจะพบกับอุปสรรคต่างๆ ก็ตาม ทั้งอุปสรรคจากภูมิประเทศและภูมิอากาศที่หลากหลายในไซบีเรีย รวมทั้งงบประมาณจำนวนมหาศาลที่ต้องใช้ในการลงทุน นอกจากการสร้างเส้นทางรถไฟในดินแดนของตนเองแล้ว รัสเซียยังสามารถสร้างเส้นทางรถไฟเข้าไปในพื้นที่แม่น้ำเจนเพื่อย่นระยะทางของการเชื่อมต่อ กับเมืองวลาดิวอลาตอคตามถนนธีลัญญาลับกับจีนในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นปฏิกริยาตอบสนองของรัสเซียต่อการแข่งขันระหว่างชาติมหาอำนาจ จัดการระดับนิยมด้วยกัน โดยรัสเซียมีความกังวลใจต่ออิทธิพลทางทะเลของอังกฤษและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของจักรวรดิญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินนโยบายของรัสเซียที่เปลี่ยนแปลงไปหลังปี ค.ศ. 1900 ได้นำไปสู่การใช้กำลังในการแสวงหาผลประโยชน์จากจีนและความพยายามขยายอิทธิพลเข้าไปยังเกาหลี ทำให้รัสเซียต้องเผชิญหน้ากับญี่ปุ่นและนำไปสู่สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1904 ซึ่งจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของรัสเซียต่อญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1905 เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นจุดลิ้นสุดในการขยายอิทธิพลของรัสเซียในเอเชีย-ตะวันออกไกลลงโดยสิ้นเชิง

ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวการคุณภาพทางบกโดยการใช้เส้นทางรถไฟเป็นสิ่งที่ทันสมัยและอาจจะดีที่สุดในยุคดังกล่าว รวมทั้งเป็นเครื่องมือรูปแบบหนึ่งของรัสเซียในการใช้ดำเนินนโยบายทั้งภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศ ซึ่งจักรวรดิรัสเซียได้ใช้การสร้างรถไฟเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งทั้งในระดับการเข้าถึงทรัพยากรในดินแดนต่างๆ ภายใต้อำนาจอิทธิพลโดยที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของดินแดน

ซึ่งทำให้รัฐบาลกลางสามารถเข้าไปควบคุมคุมกิจการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งจักรวรรดิรัสเซียได้ใช้เส้นทางรถไฟในการเข้าถึงพื้นที่ภายนอกเขตอำนาจอิหริปโดยของตนเองรวมทั้งเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจของตนเองไปยังพื้นที่ภายนอกอิหริปโดยของตนเองและแข่งขันกับรัฐมหาอำนาจอื่นๆ ใน การแล้วงหาผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ของตน ซึ่งปรากฏทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศและความขัดแย้งระหว่างประเทศของรัฐจักรวรรดิต่างๆ ที่แข่งขันกันแล้วงหาผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกไกลในช่วงเวลานั้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

อนันต์ชัย เลาแหหพันธุ์ และสัญชัย ลุวังบุตร, พิมพ์ครั้งที่ 3, รัสเซียสมัย沙ร์และลังคอมนิยม, นครปฐม : โครงการทำราและหนังสือคณาอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

ภาษาต่างประเทศ

Alexander Lukin, The bear watches the dragon : Russia's perceptions of China and the evolution of Russian-Chinese relations since the eighteenth century, Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 2003

Clyde, Paul Hibbert, International rivalries in Manchuria 1689-1922, New York, Octagon, 1966.

Lincoln, W. Bruce, The conquest of a continent : Siberia and the Russians, New York: Random House, c1994.

Quested, R. K. I., "Matey" imperialists? : the Tsarist Russians in Manchuria, 1895-1917, Hong Kong: Centre of Asian Studies, University of Hong Kong, 1982.

Witte, Sergei IIUlevich, Harcave, Sidney Samuel (translated and edited), The memoirs of Count Witte, New York:M.E. Sharpe, 1990.

ເອກສາຣົອເລື້ອກທຣອນິກຄໍ

http://en.wikipedia.org/wiki/Trans-Siberian_Railway

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/602319/Trans-Siberian-Railroad>

<http://www.transsib.ru/Eng/history-review.htm>

http://www.encyclopedia.com/topic/Trans-Siberian_Railroad.aspx

การเปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมรัสเซียเรื่อง “แม่”
ของจิตร ภูมิศักดิ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์
**Comparison of the Two Translated Versions of the
Russian Literary Work, *Mother*,
by Chit Phumisak and Kularb Saipradit**

กุลนิษฐ์ เปี่ยมอุดมสุข
Kullanit Piumudomsuk

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษางานแปลวรรณกรรมเรื่อง “แม่” ที่ประพันธ์โดยแม็กซิม กอร์กี (Maxim Gorky) ของบุคคลที่มีชื่อเสียงในการหนังสือและวรรณกรรมไทย 2 ท่านคือ ครีบูรพา (กุหลาบ สายประดิษฐ์) และจิตร ภูมิศักดิ์ โดยการนำบทแปลทั้งสองมาเปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ คือ ด้านการบรรยายตัวละคร ด้านการบรรยายจาก/สถานที่ ด้านเทคนิคการถ่ายทอดคำพูดของตัวละคร และด้านลีลาการแปล

AN ABSTRACT

This article is a study of the two translated versions of Maxim Gorky's Mother, by two renowned Thai writers, Sriburapha (a pseudonym of Kularb Saipradit) and Chit Phumisak. The writer compares the two versions from different aspects, for example, the translation of the description of characters, the description of the scenes/setting, the techniques in relaying the speeches of the characters and the style of translation.

การเปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมรัสเซียเรื่อง “แม่” ของจิตร ภูมิศักดิ์และกุหลาบ สายประณีต

กุลนิษฐ์ เปี้ยนอุณสุข*

งานวรรณกรรมเรื่อง “แม่” เป็นผลงานการประพันธ์ของแม็กซิม กอร์กี (Maxim Gorky) ซึ่งเป็นนามปากกาของโอลีกเชีย แม็กซิมovich เพษโคฟ (Alexi Maximovich Peshkov) นักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ของรัสเซีย งานวรรณกรรมเรื่อง “แม่” เป็นวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเรื่องหนึ่งทั้งของรัสเซียและของโลก เนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้ได้ถ่ายทอดด้วยการต่อสู้ของคนงานรัสเซียในช่วงสมัยที่มีการเคลื่อนไหวปฏิวัติ (ค.ศ. 1902-1905)

นวนิยายเรื่อง “แม่” นี้ กอร์กีเขียนขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นเรื่องจริงจากการเดินขบวนของคนงานรัสเซียในซอร์โมโว (Sormovo) เมืองในวันเมย์เดย์ ค.ศ. 1902 วันกรรมกรสากล การเคลื่อนไหวต่อสู้ขององค์การจัดตั้งพรรคลัทธมนิยมประชาธิปไตย (ภายหลังเป็นพรรค bolshevik) ที่ซอร์โมโวและการพิจารณาคดีสมาชิกพรรคภายหลังการเดินขบวนได้ถูกปราบปรามลง

กอร์กีเคยกล่าวถึงที่มาของนวนิยายเรื่องนี้ว่า “ผมเกิดความคิดที่จะเขียนนวนิยายเกี่ยวกับคนงานขึ้นใน นิชนี โนฟโกรอด (Nizhni-Novgorod) หลังจากการเดินขบวนที่ซอร์โมโว จึงได้รวบรวมวัตถุดีบและบันทึกเรื่องราวเอาไว้ตั้งแต่ในตอนนั้น”¹

ในการเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ กอร์กีได้นำเหตุการณ์จริงและกรรมกรพร้อมทั้งครอบครัวที่ทำงานในโรงงานซอร์โมโว มาผสานเป็นตัวละครในนวนิยายด้วย เช่น

¹ ทริป วรดิลก, วิจารณ์งานกวีของจิตร ภูมิศักดิ์และข้อเขียนอื่นๆ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกแก้ว, 2523), หน้า 56.

- การดำเนินชีวิตของป้าเวล วลาสซอฟนั้น ลอกเลียนมาจากชีวิตจริงของป้าเวล ชาโอลอมอฟเป็นผู้เดินนำกรรมกรในวันเมร์เดย์และถูกจับ ถูกตีถูกตัดลินให้จำคุกเป็นเวลานาน

- แม่ของป้าเวล นิลوفน่า ตัวแสดงในเรื่องเป็นภาครวมที่ประพันธ์ปั้นแต่งขึ้นมาจากการซีดี้และร่วมอาชีวิตของชาโอลอมอฟ, แม่ของคาดอมเชฟ (Kadomtsev) กรรมกรนักปฏิวัติและรวมอาชีวิตของกรรมกรหญิงทั้งหลายซึ่งเข้าร่วมในการปฏิวัติกับลูกๆ ที่ทำงานในโรงงานนั้นด้วย ดังจะได้เห็นได้จากในชีวิตจริงแม่ของชาโอลอมอฟปลอมตัวเป็นซีเดินทางไปทั่วชนบทรอบเมืองนิชนี นอฟโกรอด, เพื่อแจกลจัยเอกสารปฏิวัติแม่ของคาดอมเชฟ ลักษณะน่าระเบิดไปให้ลูกชายอย่างกล้าหาญเพื่อทำลายกำแพงคุกหลบหนีออกไป²

นวนิยายเรื่องนี้จัดเป็นงานศิลปะที่ยอดเยี่ยมซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจน มีลักษณะทั่วไปของการต่อสู้ของคนงานรัสเซีย ในระยะเริ่มปฏิวัติปี ค.ศ. 1905 ซึ่งแม้มีประสบความพ่ายแพ้ในช่วงแรกๆ แต่ก็สามารถนำชัยชนะของการปฏิวัติปี ค.ศ. 1917 มาได้

นวนิยายเรื่อง “แม่” กอร์กีเขียนในช่วงที่ลีกัยทางการเมืองไปอยู่ที่อเมริกา ซึ่งตีพิมพ์ออกจำหน่ายครั้งแรกปี ค.ศ. 1907 ซึ่งเมื่อนำไปตีพิมพ์ที่รัสเซียเป็นครั้งแรก เรื่อง “แม่” ได้ถูกยืดถูกทำลายหมัด และเรื่อง “แม่” ภาคที่สองก็ถูกเซ็นเซอร์จากคณะกรรมการ เสียจนอ่านไม่ได้เรื่อง แต่ขณะนั้นมีหนังสือเรื่อง “แม่” ที่พิมพ์อย่างผิดกฎหมายออกมากมีเนื้อหาครอบคลุม³

รัฐบาลพระเจ้าชาร์โกร์มากที่มีหนังสือเรื่อง “แม่” ตีพิมพ์ออกมากลางสั่งจับกอร์กีในฐานะผู้เขียน กอร์กีหนีรอดพ้นจากการจับกุมของตำรวจมาได้โดยไปที่เกาะคาปรี ดังที่กล่าวในรายงานแฟ้มตำราจสมัยชาร์ที่ได้ก่อล่าวถึงกอร์กีว่า “ผู้มี

² แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลาเทียน, 2521), หน้า 12.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

ความคิดเป็นภัยต่อระบบอิทธิพลนี้เคยเดินทางด้วยเท้าเปล่าทั่วทั้งประเทศเชีย”⁴ มีความหมายคือ ในช่วงวัยเยาว์ กอร์กิอุสในฐานะลูกคนงานที่ยากจน พ่อตาย ได้ผ่านพบความอดอยากร้อนแคร้นคุณเคยอยู่กับชีวิตของบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลาย และก็เคยพนเครื่องเรื่องไปทั่วรัสเซียด้วย

เลินินได้ยกย่องนวนิยายเรื่อง “แม่” ให้ในปี ค.ศ. 1907 ว่า “เป็นหนังสือที่มีความสำคัญที่สุด คนงานมากหลายที่ได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวต่อสู้การปฏิวัติด้วยแรงผลักดันโดยที่ยังไม่มีความเข้าใจอันลึกต้องว่า ทำไม่งั้นต้องเข้าร่วมในการต่อสู้นั้น จะเริ่มมีความเข้าใจขึ้นมาได้หลังจากที่ได้อ่านเรื่อง “แม่” แล้ว”⁵

นวนิยายเรื่อง “แม่” ที่แปลจากเรื่อง Mother ของแม็กซิม กอร์กี มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศแล้วประมาณ 20 ภาษา นวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นทั้งวรรณคดีเอกของรัสเซียและของโลก⁶ ส่วนในประเทศไทยนั้นมีผู้แปลนานนิยายเรื่อง “แม่” ถึง 3 คนด้วยกัน เริ่มจากครีบูรพาหรือกุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นคนแรกด้วยแรงบันดาลใจจากการได้อ่านหนังสือเรื่อง Soviet Literature ที่วิจารณ์นวนิยายเรื่อง “แม่” ของแม็กซิม กอร์กี แล้วเกิดความประทับใจจึงได้แสวงหาหนังสือเรื่อง “แม่” มาอ่าน วรรณคดีปีและเนื้อหาของนวนิยายเรื่อง “แม่” เป็นที่ترิงใจมากจึงเป็นแรงบันดาลใจในการแปลเป็นภาษาไทย ครีบูรพา จึงเริ่มลงมือแปลในปี พ.ศ. 2494 ทำเสร็จในปี พ.ศ. 2501 แต่ไม่ได้แปลนานนิยายเรื่อง “แม่” ภาคสอง เพราะต้องลี้ภัยออกจากประเทศไทย จัดพิมพ์ ภาคสอง ภายใต้ชื่อ “วิริยาภา” จึงได้แปลนานนิยายเรื่อง “แม่” ภาคสอง จัดพิมพ์ ภาคสอง จัดจำหน่ายอีกเล่มหนึ่งต่างหาก ทำให้ต่างสำนวนทางวรรณกรรมกัน

⁴ ทวีป วรดิลก, วิจารณ์งานกวีของจิตร ภูมิศักดิ์และข้อเขียนอื่นๆ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกแก้ว, 2523), หน้า 57.

⁵ อ้างแล้ว, หน้าเดียวกัน

⁶ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: พรว สำนักพิมพ์, 2548), หน้า 22.

จิตรา ภูมิคัสดี ซึ่งเคยเผยแพร่ความในใจว่า ศรัทธาผลงานของแม็กซิม กอร์กี เมื่อตอนที่ถูกจำคุกคดีการเมือง จึงใช้เวลาในคุกแปลเรื่องแม่นจนบริบูรณ์และจัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกปี พ.ศ. 2521 โดยสำนักพิมพ์เกิดใหม่ แต่ว่าเข้าได้เลียชีวิตลงก่อนที่งานแปลจะได้ออกมาสู่สายตาประชาชน⁷

บทความนี้ ผู้เขียนได้ใช้ผลงานการแปลเรื่อง “แม่” ของครีบูรพา (กุหลาบสายประดิษฐ์) และจิตรา ภูมิคัสดีเท่านั้น โดยเหตุผลของการเลือกศึกษางานแปลของครีบูรพา (กุหลาบ สายประดิษฐ์) และจิตรา ภูมิคัสดีก็ด้วยเหตุผลที่ว่า

“จิตรา ภูมิคัสดี เคยปรากรกับคนใกล้ชิดว่า จะเขียนเรื่องแม่ของเขามีตัวตนอยู่จริงขึ้นมาแข่งกับแม่ของป่าวel ในเรื่อง “Mother” ของแม็กซิม กอร์กี ในภาคแรกของวรรณกรรมเรื่องนี้ ครีบูรพาเคยแปลมาก่อนแล้ว และจิตราได้ตั้งข้อสังเกตว่าครีบูรพาแปลพลาดไปบางตอน ระหว่างที่ต้องคดีเป็นนักโทษ การเมืองอยู่ในมหาวิทยาลัยลาดยาว เช้าจึงลงมือแปลงานเรื่องนี้จนจบสมบูรณ์”⁸

ในขณะที่ครีบูรพาได้กล่าวไว้ในหนังสือแปลของตนว่า

“ในการแปลนวนิยายเรื่องนี้ ได้มีอยู่เป็นครั้งคราวที่ต้องทำการแปลแข่งกับเวลา แม้ว่าจะได้ใช้ความสำรวมระวังในการแปลอยู่ก็ดี แต่เมื่อถูกจำกัดด้วยเวลา ก็คงจะมีข้อกพร่องและการใช้ถ้อยคำอันยังไม่เป็นที่พอใจอยู่บ้าง ได้คิดว่า จะตรวจสอบคำแปลกับต้นฉบับภาษาอังกฤษก่อนพิมพ์เป็นการเล่มโดยตลอด ลักษณะหนึ่ง แต่ก็ไม่มีเวลาที่จะทำ”⁹

ซึ่งคากล่าวของนักแปลนั้น เป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมงานแปลเรื่อง “แม่” ของครีบูรพา (กุหลาบสายประดิษฐ์) และจิตรา ภูมิคัสดี เพื่อให้เกิดความกระจ่าง

⁷ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิคัสดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพลาเทียน, 2521), หน้า 8.

⁸ วีระศักดิ์ จันทร์ส่งแสง, จิตรา ภูมิคัสดี คณยังยืนเด่นโดยท้าทาย (กรุงเทพมหานคร: สารคดี, 2549), หน้า 100.

⁹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: พรพรสำนักพิมพ์, 2548), หน้า 22.

โดยการเปรียบเทียบงานแปลจะแบ่งตามหัวข้อ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายตัวละคร
2. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายจาก/สถานที่
3. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านเทคนิคการถ่ายทอดคำพูดของตัวละคร
4. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านลีลาการแปล

1. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายตัวละคร

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากในงานวรรณกรรม เพราะตัวละครนั้นจะทำหน้าที่เป็นผู้ผลักดันให้เห็นเนื้อเรื่อง เกิดพัฒนาการต่อเนื่องไปด้วยการกระทำต่างๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามเรื่องที่กำลังดำเนินอยู่ในท้องเรื่องได้ อีกประการหนึ่ง คือ ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่จำลองขึ้นมาจากการแบบฉบับของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ความโดยเด่นหรือสิ่งของตัวละครจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจครรซุ้กเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลสมมติเหล่านี้

ในวรรณกรรมเรื่อง “แม่” นี้ มีตัวละครเด่นๆ อยู่ 24 ตัว โดยการบรรยายตัวละครจะมีทั้งตัวละครที่ได้จำแนกแยกแยะบุคคลิกและอุปนิสัยของตัวละครไว้อย่างถี่ถ้วนทุกแห่งทุกมุมและการบรรยายตัวละครที่กล่าวถึงแต่ลักษณะเด่นๆ ที่จะสร้างลักษณะให้แก่ตัวละครด้วยประโยชน์สัมฤทธิ์ ไม่กี่ประโยคโดยผู้อ่านจินตนาการถึงอุปนิสัยใจคอของตัวละครได้ด้วยตนเอง

ตารางเปรียบเทียบการบรรยายตัวละครเรื่อง “แม่” ของจิตร ภูมิศักดิ์และกุลบาน สายประดิษฐ์

จิตร ภูมิศักดิ์	กุลบาน สายประดิษฐ์
<p>1. มิคาอิล ว拉斯ซอฟ - ช่างเครื่องผสมดอก อกขัน หน้าเครียด ตาเล็กแพร่ด้วยประกายไม่ไว้วางใจ โครงหน้าของเขามวดยุ่งบอกถึงความอาฆาต มาด ráยเป็นอาจิน เป็นช่างกลมือดีที่สุดในโรงงานและเป็นคนที่แข็งแรงที่สุดในย่านคนงาน ด้วย ถือตัวในเรื่องฝีมือเหนือมนุษย์ของเขารา เชี่ยวมากๆ ที่เดียว จึงทำให้หาเงินได้ไม่มาก ขอบ ท่าเรื่องติดอยู่กับไม้ไครก์หรือทุกนุ่งทั้งเกลี้ยด และกล่าวเข้า ขนาดพะรุงพระรังทั้งแขนและที่ใบหน้าซึ่งมีเคราขึ้นคลุมตั้งแต่นัยน์ตาไปจนถึง ลำคอ สายตาของเขาร้ายและคมกริบ รวมกับ จะทะลุเรือนร่างของใครๆ ไปได้远ๆ</p> <p>2. เพลาเกย่า นิล/ofน่า-อ่อนโยน ในหน้าใหญ่ เทอะทะ ร่างสูง หลังองนิดหน่อย เรื่องร่างของ แม่ ซึ่งถูกทำลายยับเยินด้วยงานหนักและการ ทุบตีของพ่อหนึ่น เคลื่อนไหวไม่ปอมอย่างเงียบเชี่ยบ ไม่มีเสียงและต้องเมื่อยน้อยๆ เหมือนกับกลัวว่า จะไปชนอะไรเข้า ในหน้ารูปไข่ ใหญ่ ฉ เป็นรัว ย่นของแม่ มีประกายอยู่กัดที่ดวงตาทั้งสอง ซึ่ง เต้มไปด้วยความหวาดกลัวและความร้อนที่ระทม เห็นอีกข้างข้ามมีรอยแผลเป็นรอยใหญ่ รัว เอ้า คึ้งกระเดิดสูงขึ้นไปเล็กน้อย เลยทำให้ดูคล้ายกับ ว่าพูดข้างขวาของนางสูงกว่าข้างซ้ายสภาพดังกล่าว ทำให้ใบหน้าของแม่มีท่าที่เหมือนกับคนที่ต้อง หาดผาระวังตัวอยู่เสมอ ผสมกับความที่เด็กดำของนาง เริ่มมีเล็บสีขาวแซมประปลาย ดูแม่อ่อนโยน เครัว และยอมเป็นทาสปานั้น</p>	<p>1. มิเอล ว拉斯ซอฟ - ช่างเครื่องผู้มีหน้าเบื้องตึง อุ่นเสมอ ผสม กัด มองตาเล็กที่ค่อยลดลงไป มาอย่างระวงลงลับ พร้อมทั้งแววตาที่มีนัยอย่าง กักขะที่ปราก្យอกจากภายนอก ให้ขันคิวหนา เขายืนช่างเครื่องจักรฝีมือของโรงงานและเป็นคน แข็งที่สุดของนิคม แต่เขามักจะแสดงด้วยสายตาอีกด้วย เอา กับพวนกันๆ ของเข้า จึงเป็นเหตุให้เข้าไม่มี ความจำเริญในทางอาชีพ ชอบหาเหตุอุบัติไคร ก็จะเร้าลักษณะหนึ่ง แขนเต็มไปด้วยขน ดวงหน้า ที่ถูกทิ้งซึ่งบากลุ่มด้วยเคราดกตั้งแต่นัยน์ตา จนถึงคอ ดวงตาของเขาร้ายและแหลมคม</p> <p>2. เพลาเกย่า นิล/ofน่า-อ่อนโยน - ร่างสูง หลังค่อมเล็ก น้อย โดยที่ได้รับความบอบช้ำจากการทำงานหนัก และจากการถูกสามีทุบตีมาไม่ขาด การเคลื่อนไหว อิริยาบถของนางจึงเป็นไปอย่างเงียบกริบและ คล้ายกับจะคอยหลักอยู่เสมอ ประดุจนาฬิกา กระกลัวอยู่ตลอดเวลา ว่าจะถูกทุบออกเป็นชิ้นๆ นางมีดวงหน้ากว้างเป็นรูปไข่ อุ่นและมีรอยย่น หน้าอันแจ่มกระ่วงด้วยดวงตาของสัตว์โดยมาก ในนิคมนั้น เห็นอีกข้างข้ามมีรอยแผลเป็นเล็ก ยกคั้ด้านนั้นสูงขึ้นไปกว่าธรรมชาติเล็กน้อย จน ทำให้รู้สึกเหมือนว่า ข้างขวาของนางจะสูงกว่า ข้างซ้ายไปด้วย ลักษณะดังกล่าวในดวงหน้าของ นางจึงทำให้นางดูมีลักษณะเป็นบุคลิคที่ผ่าแต่ คอยพังข่าวร้ายด้วยทัวใจเด็นระทึกอยู่เสมอ มี เส้นผมขาวประปลายอยู่ในกลุ่มเล็บผนดคำหนา ทัว สรรพางค์ของนางเอื้บอาบด้วยความอ่อนโยน ความเทาชาดูร และความอ่อนน้อม</p>

จิตร ภูมิศักดิ์	กุหลาบ สายประดิษฐ์
<p>3. คocom (อันเดร โอนิชโนวิช) - ร่างสูงใหญ่ร่างล่าง ตัดผมเกรียน ใบหน้าโกร肯เคราเกลี้ยงเกลา เว้นไว้แต่เพียงหนวดบันริมฝีปากซึ่งปลายองุลงเบื้องล่าง ดวงตาลีท่าเป็น สุภาพเรียบร้อย ใบหน้าเรียบๆ และน้ำเสียงที่อ่อนละมุนของเขายังสาดตาของเขายังเปิดเผยและเป็นมิตร มีประกายรื่นเริง ฉ่ายแฉวยุ่งยากในส่วนลึกของความจำเจนไถใน ดวงตาของเขายัง หลังค่อมเล็กน้อย ขยายๆ แต่ทว่ามองอย่างทั้งร่างแล้ว ดูมีเสน่ห์พอกวนที่เดียว เขายังสามารถเลือกสิน้ำเงิน ทางเกงขายาวสีดำจากว้าง ปลายขายัดลงไว้ในรองเท้าบู๊ต</p>	<p>3. ออขออล (อันเดร โอนิชโนวิช) - เขามีศีรษะที่ได้สัดส่วน ใบหนัมล้าน ใบหน้าสะอาดหมดจด ใบหนวดขมวดปลายลง ดวงตาเทาที่ใหญ่และป่อง ความรับรื่นแห่งกิริยาของเขามีน้ำเสียงอันละเอมนุสละเอไม่ตลอดจนสีหน้าเรียบๆ ทำให้ของเขากดูเปิดเผยและเป็นมิตร ประกายแห่งความกิริมายฉ่ายอยู่ในส่วนลึกของดวงตาเจนไถ ไม่เส้นที่บางอย่างในรูปร่างที่มีลักษณะค่อนข้างสีเหลี่ยม ร่างค่อมและขยายๆ เขาร่วมเลือกสีฟ้าและกางเกงสีดำจากว้างในปลอกรองเท้าบู๊ต</p>
<p>4. นาดาชา วาซิเยฟนา-ร่างค่อม ใบหน้าแบบชาวนาธรรมดាតัวไป ผิวสว่างามของเธอถักเป็นเปียหนาเปียเดียว เสียงของเธอไฟแรง และชัดเจน ปากเล็ก ริมฝีปากเต็ม มองดูทั้งร่างแล้ว ดูเมื่อกลมมากทั้งรัดและลดชีวนเหมือนลูกพิช เมื่อถอดเครื่องแต่งกายชั้นนอกออกแล้ว เธอถูก เอาใจใส่เล็กๆ ที่หนาแน่นภูเขาที่แก้วที่เปล่งปลั่ง เป็นสีกุหลาบทั้ง 2 ข้าง ดวงตาสีฟ้า</p>	<p>4. นาดาชา วาซิเยฟนา - รูปร่างอ กจะแห่งน้อย ดวงหน้าธรรมดานามัญญามีอ่อนชานาทัวไป ผิวสีทองถักเป็นเปียหนาเปียเดียว เสียงของเธอเมียกันและแหลมเจน ปากเล็ก ริมฝีปากเต็มเมื่อพิจารณาส่วนลึกทั้งหมดแล้ว รูปร่างของเธอถูกกลมและลดชีวนเหมือนลูกพิช หลังจากเปลือยเครื่องกันหนาพะรุงพะรังออกแล้ว เธอได้ถูกแก้มสีดอกกุหลาบด้วยมือเล็กๆ ที่รับบมด้วยความหนาเย็น ดวงตาสีฟ้า</p>
<p>5. นิกोไล เวซอฟซิโคฟ-ลูกของดานิโล เต่าหัวขโมย เขายังเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งย่านที่อยู่กรรมการว่า เป็นคนที่ไม่ชอบบทบาทสามาคองกับไฮโร เขายังมักปลิกตัวเทินห่างๆ ไฮโร อยู่อย่างเงียบชิมและไม่ชอบเข้าหน้าไฮโร เพื่อนบ้านมักหัวเสียเขายังในเรื่องนี้เสมอ เขายังเป็นหน้าใหญ่กว่าที่ที่รอยอกผิดชาปฏิรูป ใบหน้าปูรุ คิ้วบางและริมฝีปากบาง ตาเรียวเล็ก</p>	<p>5. นิกोไล เวซอฟซิโคฟ - ผู้เป็นบุตรเจ้าหัวขโมยเด่านิโลได้โผล่เข้ามา นิกโภไลน์เป็นที่รู้จักกันดังแต่หัวใจท้ายนิคมว่าเป็นผู้ที่ไม่ชอบบทบาทสามาคองกับไฮโร เขายังสูงลิงทั้งทำปีงชาเทินห่างจากการบทบาทสามาคองกับไฮโร และด้วยเหตุนั้น คนทั้งหลายจึงไม่มีน้ำใจไม่เดรีตต์เข้าเช่นกัน เขายังเป็นหน้าอันกวางที่มีรอยแพลเป็นประประ ดวงหน้าของเขายังมีรอยผิประประป่าคลากบนคิ้ว ริมฝีปากบาง นัยน์ตาเล็กหญี</p>

จิต ภูมิคักร์	กุลบาน สายประดิษฐ์
6. พิโอดอร์ มาชิน - หลานของซีอพ คนงานเก่าแก่ของโรงงาน มีใบหน้าเต็ตา ผอมทริกหน้าผากสูง ร่างเล็ก หน้าผากกว้าง	6. พิโอดอร์ มาชิน - หลานของซีอพ ผู้เป็นคนงานมีใบหน้าของที่นี่ ดวงหน้าอันเต็ตา ผอมทริกหน้าผากสูง หน้าผากกว้าง
7. หมู่่ที่ไม่รู้จักชื่อ - ท่าทางเขี้ยวัย ผอมเหลี่ยมตัว หัวทابดิดหนังศีรษะ	7. หมู่่ที่ไม่รู้จักชื่อ - ท่าทางอายๆ เส้นผมของเขายังเยี่ยดตรงไม่มีรอยทริก หัวเปลลัดหัว
8. หนุ่มผอมแดง (ชาਮอยลอดฟ) - ผอมทริกแดง ดวงตาลีเชียว มีแวรร่าเริง เขายิบดไปบิดมาหยุกทริกอยู่ไม่เป็นสุข	8. หนุ่มผอมแดง (ชา้มวอลฟ) - ผอมแดงและทริกมีนัยน์ตาลีเชียวอันดูร่าเริง เขานั่งขึ้ยับตัวไปมาอย่างอยู่ไม่สุข
9. หนุ่มผอมทอง - ผอมสือทองตัดลั้นเกรียน เอาเมือกุบหัวไปมาตลอดเวลา	9. หนุ่มผอมทอง - ผอมสือทองที่ตัดลั้นเกรียน มักจะใช้มือตอบที่ศีรษะของเขายืนครั้งคราว
10. อีวาน บูคิน - ผอมลีน้ำตาลอ่อน เนื้อตัวขาวซืดเหมือนถูกกลางด้วยน้ำด่าง	10. อีวาน บูคิน - เจ้าหนุ่มผอมกระเชิง ผู้มีสรีระรูปงามกับว่าถูกแซ่น้ำด่าง
11. ยาakov โซมอฟ - แต่งตัวเรียบร้อย สะอาดสะอ้าน พูดน้อย แต่อาจริงเงาจัง	11. มา yakov โซมอฟ - ผู้สะอาดหมดจด พูดน้อย แต่จริงจังมาก
12. นิโโกล อิวานอิช - สวมแวน มีเคราแพะสีทองกระจุกเล็กๆ ใบหน้าซูบอมโกริดและมีริ้วรอยที่ขอบตา เสียงของเขานุ่มนวล มีของเขากอบอุ่น	12. นิโโกล อิวานอิช - สวมแวนตาและไล่เคราคางแพะเล็กๆ สีเหลือง สีหน้าของเขาก่อนข้างเหลือง มีรอยย่นเล็กๆ รอบดวงตา น้ำเสียงของเขานุ่มนวลและมีของเขากอบอุ่นอยู่เสมอ
13. ชาชา - เด็กสาวร่างสูง ทรงตัวงาม มีดวงตากลมโตอยู่บนใบหน้าขาวເเพื้อต ท่าทางเดินเห็นและอาภัปกิริยาอื่นๆ ของเธอ มีลักษณะกระดียด จะเป็นผู้ชายนิดๆ เธอมักจะขณะดีดคำด้วยเสียงปลาบจุมูกบางๆ ของตั้งที่ได้เป็นลันตรของเธอจะลั่นเต็มเวลาเธอพูด	13. ชาชา - หญิงสาวร่างสูงระหงพร้อมด้วยดวงตาโตในใบหน้าที่ซูบ ท่าเดินและอาการเคลื่อนไหวของเธอ มีลักษณะของผู้ชายเจือปนอยู่ เธอเป็นมดคี้ดกดดันของเธออย่างเคร่งเครียดและซ่องจุมูกอันบางจมูกที่ได้เป็นลันของเธอจะลั่นเมื่อเธอพูด

จิตร ภูมิศักดิ์	กุหลาบ สายประดิษฐ์
14. ตาเเน่abeกันตซอฟเจ้าของร้านเหล้า - เป็นชายชาวปู่ร่างดี ชอบล้มเลือก ก็กำมะหยี่ทนาสี ม่วงอ่อนและมักผูกผ้าพันคอใหม่สีดำไว้รอบคอ หนังเที่ยวฯ สีแดงของแก่เลumo บนดั้งจะมูที่คุม เป็นลันและแดงเป็นเงาของแก มีแวนตากรอบกระเพาครื่อมอยู่ และนีแหลกที่ทำให้แก่ได้รับสมญานามว่าเเน่ “ตากระดูก”	14. ตาเต่าเบกุนตซอฟ - เป็นชายแก่ที่มีหน้าตา เข้าที่ ชอบล้มเลือก ก็กำมะหยี่สีม่วงและ พันคอแดงที่มีเนื้อเที่ยวด้วยผ้าใหม่สีดำเป็นปกติ บนจมูกแหลกเป็นมันมะเนื่อง มีแวนตากรอบกระตั้งอยู่ด้วย เทคนี้จึงได้รับสมญานามว่าเเน่ “ตากระดูก”
15. นางมาเรีย คอร์ชูโนวา - เพื่อนบ้านของ วลาสซอฟ เมียช่างตีเหล็ก ซึ่งตกเป็นแม่หม้าย และหาเลี้ยงปากด้วยห้องด้วยการหอบอาหารไปเรื่อยๆ ที่ประตูโรงงาน ริมฝีปากหนา จนูกใหญ่บาน	15. นางมาเรีย กอร์ชูโนวา - เพื่อนบ้านของ วลาสซอฟ ภารຍาของช่างตีเหล็กผู้เป็นหม้าย ซึ่งหาเลี้ยงซึ่งด้วยการนำอาหารไปเรื่อยๆ ที่ ประตูโรงงาน ริมฝีปากหนา จนูกใหญ่บาน
16. ตำรวจที่มาค้นบ้านพาเวล - นายทหารร่าง สูงป่อง ไว้หนวดหยอดสีดำ ชื่อเฟดยาเกิน	16. ตำรวจที่มาค้นบ้านพาเวล - นายทหารร่าง สูงบาน ไว้หนวดหยอดสีดำ ชื่อ เฟดยาเกิน
17. ทเวอร์ยากอฟ - ช่างหล่อโลหะมือเก่า	17. ทwareยากอฟ - คนงานเก่าของโรงหล่อ
18. ไรบิน (มีโคล อีวานโนวิช) - ช่างไฟ ร่างใหญ่ ผิวคล้ำ ใบหน้ากว้างสีคล้ำ เคราดกดำ ดาดฟ้า สายตาที่ชื่อฯ มั่นคง	18. ไรบิน (มีโคล อีวานโนวิช) - ช่างไฟ ร่าง เทอะทะ ผิวคล้ำ ดวงหน้ากว้าง สีคล้ำ พร้อมด้วยเคราดกดำและดวงตาดำของเข้า
19. ซีซอฟ - กรรมกรช่างหล่อเก่าแก่ผู้ได้รับ ความนับถือในหมู่กรรมกร	19. ซีซอฟ - ช่างหล่อมือเก่าที่่านับถือ
20. มาโคติน - ช่างกลมขึ้นร่างสูงใหญ่	20. มาโคติน - ช่างเครื่องร่างสูงใหญ่ผู้มีนิสัย หลุดหลั่ง
21. เยเกอร์ อีวานโนวิช - เป็นคนง่ายๆ ร่าเริง แจ่มใสเลี้ยงรังมีวิธีพูดชำๆ ด้วย ศรีษะไว้ผมยาว เหมือนนังกว้างในโนบลส์ ดวงตาสีเทา รูปร่างของ เขายคล้ายกาชาโนมาร์ กลม เล็กกะทัดรัด ลำคอ หนาล้ำ แขนลัน ดวงตาของเขายาวและสูง กลมและสูง ทางใจดัง และมีอะไรบางอย่างดังครอกๆ พี้ดๆ ลักษณะในหน้าอก	21. เยเกอร์ อีวานโนวิช - เป็นคนง่ายๆ และ ร่าเริงดีนัก เขามีวิธีพูดที่ชวนให้หัน เข้าไว้ฟุ้มฟิ้ว คุจุมของคนอ่านบทลอดดีประจำโนบลส์ ศรีษะใหญ่ มีขั้มละไมอยู่บนดวงหน้าและดวงตาสีเทา รูปร่าง ของเขายาวเหมือนกับก้านน้ำ กลมและเล็ก คออุ่น และขาลัน ดวงหน้าของเขาผุดผ่อง เขาย้ายใจ ดังประดุจมีอะไรรีลงเสียงกรุกกริกอยู่ในทรวงอก ของเขา

จิต ภูมิคักร์	กุลบาน สายประดิษฐ์
22. อีชาย - เล่มี่ยนควบคุม เวลาเดินผ่านมาซ้าๆ เจ้าเล่มี่ยนตัวกระเบี้ยกเตี้ยตะแหนะแพะ ต้อง แหงนคอตั้งบ่า บิดหน้าหันไปเจอนเอียงกระเท่ร์ เคราแข็งเหยียดตรงเหมือนเล่นด้วยที่ได้ค้างเดัน กระดูกไม่เป็นสัก	22. ไอชาวย - เจ้าหน้าที่ผู้จัดเวลาทำงานของคนงาน ก็ได้ผ่านไปเช่นกันนายเจ้าหน้าที่ผู้จัดตัวกระเจี้วหลิว เคราที่คล้ายเล้นเชือก
23. ป่าเวล - พุดน้อยและมีไว้ไม่มีความลุข ชายอยู่ในดวงตาลมโตเลี้ยวพิษของเข้า	23. พาเวล - ดวงตาลีฟ้า ดวงหน้าอวบอิ่ม พุดน้อย กิริยาท่าทางง่ายๆ
24. ทหาร - ชายร่างสูงผู้หนึ่ง ตัดผมเกรียน เครา ตกสีดอกela เดินเคียงข้างมา กับนายทหาร เรื่อง หลังไปเล็กน้อย สวมเสื้อคลุมสีเทา แบบในลีดง มีแถบกว้างสีเหลืองทابบตลอดความยาวของ ขา กางเกงลงมา	24. ทหาร - ชายร่างสูงผู้มีผมเกรียนและมีหนวด สีเทาดกเดินเคียงข้างเขามาโดยอยู่เบื้องไปข้าง หลังเล็กน้อย สวมเสื้อเทาขาวพร้อมด้วยชั้บใน ลีดง และมีแถบกว้างสีเหลืองตลอดไปตาม ขา กางเกง

จากตารางเปรียบเทียบการบรรยายตัวละครเรื่อง “แม่” ของจิต ภูมิคักร์ และกุลบาน สายประดิษฐ์ (ครีบูรพา) แล้วนั้น จุดที่เห็นความแตกต่างได้อย่าง ชัดเจนคือ

การถ่ายชื่อเฉพาะ

การถ่ายชื่อเฉพาะนั้นดูเหมือนจะเป็นเรื่องง่าย แต่ในความเป็นจริงแล้ว การถ่ายชื่อเฉพาะนั้นกลับเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ดังที่ศาสตราจารย์ปัญญา บริสุทธิ์ ได้กล่าวถึง “การถ่ายชื่อเฉพาะ” ไว้ว่า

“ในการถ่ายชื่อเฉพาะ มีหลักการกว้างๆ ที่ต้องพิจารณาคือ ชื่อเฉพาะ ที่รู้จักกันดีต้องถ่ายทอดออกมาก่อนให้สอดคล้องกับความนิยมใช้ชื่อของคนไทยที่มี อยู่แล้ว ไม่ว่าจะตรงกับการออกเสียงชื่อเฉพาะนั้นในภาษาต่างประเทศหรือไม่ก็ตาม

...ส่วนชื่อเฉพาะของฝรั่งเศสเองนั้น ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป ชื่อใดที่ คนไทยรู้จักกันดีผ่านภาษาอังกฤษก็ต้องใช้ตามแบบอังกฤษ”¹⁰

¹⁰ ปัญญา บริสุทธิ์, การถ่ายชื่อเฉพาะ, ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล (2533), น. 112.

ซึ่งในการบรรยายตัวละครของจิตร ภูมิคักดีและกุหลาบ สายประดิษฐ์ (ครีบูรพา) นั้น จะเห็นได้ว่าชื่อเฉพาะที่ถ่ายเสียงออกมานั้นแตกต่างกัน ทำให้เกิดความลับสนในชื่อจริงของตัวละครตามแบบชื่อภาษาต่างประเทศของหนังสือเรื่อง “แม่” ที่ได้รับการแปล

ตัวอย่าง

ชื่อตัวละคร	มิคาอิล วลาสซอฟ - จิตร ภูมิคักดี
ชื่อตัวละคร	มิไฮ วลาสซอฟ - กุหลาบ สายประดิษฐ์
ชื่อตัวละคร	เปลาเกีย่ นิลوفน่า - จิตร ภูมิคักดี
ชื่อตัวละคร	เปลาเกีย่ นิลوفน่า - กุหลาบ สายประดิษฐ์
ชื่อตัวละคร	นาตาชา วาซิเลย์ฟานา - จิตร ภูมิคักดี
ชื่อตัวละคร	นาตาชา วาซิลเยฟนา - กุหลาบ สายประดิษฐ์
ชื่อตัวละคร	ยากอฟ โซมอฟ - จิตร ภูมิคักดี
	นายาคอฟ โซมอฟ - กุหลาบ สายประดิษฐ์

ซึ่งจะเห็นความแตกต่างในการถ่ายชื่อเฉพาะของจิตร ภูมิคักดีและกุหลาบ สายประดิษฐ์ได้อย่างชัดเจน แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าใครถ่ายชื่อเฉพาะได้ตรงกับภาษารัสเซียหรือไกล์เดียงกับการออกเสียงภาษารัสเซียมากกว่ากัน เนื่องจากการถ่ายชื่อเฉพาะเป็นการถ่ายเสียงตามความเข้าใจของผู้แปลแต่ละคน

การใช้ภาษาในการบรรยายตัวละคร

การบรรยายตัวละครของจิตร ภูมิคักดีและกุหลาบ สายประดิษฐ์นั้น ยังมีความแตกต่างในด้านการใช้ภาษา คือ จะเห็นได้ว่า จิตร ภูมิคักดีจะใช้คำที่เข้าใจง่ายเป็นคำสามัญชนในการบรรยายตัวละครเพื่อให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการตามไปได้

ส่วนกุหลาบ สายประดิษฐ์นั้นจะใช้คำ словыในการบรรยายตัวละคร แต่ว่าเข้าใจยาก

ตัวอย่างการบรรยายตัวละครเพลาเกีย นิลอฟน่าของกุหลาบ สายประดิษฐ์

“ร่างสูง หลังค่อมเล็กน้อย โดยที่ได้รับความบอบช้ำจากการทำงานหนัก และจากการถูกสามีทุบตีมาไม่ขาด การเคลื่อนไหวอิริยาบถของนางจึงเป็นไปอย่างเงียบกริบและคล้ายกับจะคอยหลืออยู่เสมอ ประดุจนางมีความเกรงกลัวอยู่ตลอดเวลาว่าจะถูกทุบออกเป็นชิ้นๆ นางมีดวงหน้ากว้างเป็นรูปไข่ อุमและมีรอยย่นหน้าอันแจ่มกระเจาด้วยดวงตาของลัตต์โดยมากในนิคมนั้น เห็นอีกคราวขึ้นไปมีรอยแผลเป็นลักษณะคืดด้านบนสูงขึ้นไปกว่าธรรมดานิดน้อย จนทำให้รู้สึกเหมือนว่าหุ้นข้าของนางจะสูงกว่าข้าช้ายไปด้วย ลักษณะดังกล่าวในดวงหน้าของนาง จึงทำให้นางดูมีลักษณะเป็นบุคคลที่เฝ้าแต่คอยพังช่ำร้ายด้วยหัวใจเดันระทึกอยู่เสมอ มีเล็บคมขาวประป้ายอยู่ในกลุ่มเล็บคมด้านหน้า ทั่วสรรพางค์ของนางเอินอาบด้วยความอ่อนโยน ความเทวะธาตุ และความอ่อนน้อม”¹¹

ตัวอย่างการบรรยายตัวละครมีเชล วลาสซอฟของกุหลาบ สายประดิษฐ์

“ซ่างเครื่องผู้มีหน้าบึ้งตึงอยู่เสมอ ผุดก มีดวงตาเล็กที่คอยลอดส่องไปมาอย่างระเรวงสงสัย พร้อมทั้งแวดล้อมมีอย่างกักขะที่ปราภูมอกามจากภายในได้ขันคิวหนา เขาเป็นซ่างเครื่องจักรฟื้มือของโรงงานและเป็นคนแข็งที่สุดของนิค แต่เขามักจะแสดงกิริยาอีกขั้นกับพวนายๆ ของเข้า จึงเป็นเหตุให้เขามีความจำเริญในทางอาชีพ ชอบหาเหตุต่อ�ต์โคร์ก์โครเข้าลักคนหนึ่งแขนเต็มไปด้วยชน ดวงหน้าที่ถ(TM)หงซึ่งปกคลุมด้วยเคราดกตั้งแต่นัยน์ตาจนถึงคอ ดวงตาของเขามีลักษณะคือ”¹²

แม้จะในที่นี้อาจหมายถึง สภาพร่างกายที่แข็งแรงหรือลักษณะนิสัยใจคอ ก็ได้ ซึ่งผู้อ่านสามารถแปลความหมายได้หลายด้าน

¹¹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบลาเตียน, 2521), หน้า 41.

¹² แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพร่ สำนักพิมพ์, 2548), หน้า 34.

2. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายชาติ/สถานที่

ชาติ/สถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ในนานินิยม เนื่องจากเป็นสถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง ขณะเดียวกันชาติ มีได้มีความหมายเพียงแค่สถานที่และเวลาเพื่อประกอบเหตุการณ์นั่นๆ แต่ยังมีความหมายต่อภาวะอารมณ์และจิตใจของตัวละครซึ่งมีความลับพันธ์กับเนื้อหาโดยตรง

การศึกษาวรรณกรรมโดยทั่วไปมักจะให้ความสำคัญแก่แก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญและพิจารณาบทบาทของตัวละครอันดำเนินไปตามแนวคิดสำคัญของเรื่องนั้น โดยอาจมีการพิจารณาความคุ้นเคยกับรูปทรงลังคอม เพื่อจะดูพลังของแนวคิดสำคัญกว่าเคยมีอยู่ กำลังมีอยู่หรือควรจะมีบทบาทต่อลังคอมอย่างไร หรืออาจพิจารณาว่าลังคอมมีบทบาทต่อแนวคิดของผู้ประพันธ์เป็นผลเมื่อของลังคอม

แต่ฐานะที่นวนิยมเป็นศิลปะวรรณกรรมประเภทหนึ่ง การพิจารณา “ชาติ” จึงนับเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อพิจารณาความหมายของชาติอย่างละเอียด ก็สามารถเข้าใจแนวคิดของผู้ประพันธ์ได้ เช่นกัน นอกจากนี้ ผู้อ่านยังสามารถเข้าใจองค์ประกอบที่ผู้ประพันธ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างมโนภาพและสะท้อนแนวคิดของคนในลังคอมด้วย โดยสภาพรวมแล้วชาติประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 อายุ่ ได้แก่

1. ภูมิประเทศ สภาพท้องที่ ทิวทัศน์
2. อาชีพหรือสถานภาพทางการงานและความเป็นอยู่ประจำวันของตัวละคร
3. เวลาหรือยุคสมัยที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในเรื่อง
4. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของตัวละคร

ชาติของนานินิยมในเรื่องนี้ทั้งหมดเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง คือ ในเมืองโบรานนินอฟโกรอด ซึ่งเป็นบ้านเกิดของผู้ประพันธ์ เมืองนี้ตั้งอยู่ต่ำลงที่แม่น้ำโอลามาบรูบในแหล่งสูแม่น้ำโอลาก้า ซึ่งเป็นท่าเรือใหญ่ซึ่อ โอลาก้า มีตลาดคุณย์การค้าทุกชนิด โดยออร์กี้ใช้สถานที่ย่านนี้จัดเป็นฉากในท้องเรื่องและรวมไปถึงบริเวณโรงงานขนาดยักษ์ใหญ่ที่สุดในชอร์โมโว ชื่อโรงงาน Krasnoye Sormovo

ในที่นี้ จะขอวิเคราะห์เฉพาะประเด็นด้านชาก/สถานที่โดยเฉพาะสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ และเป็นสถานที่ที่ผู้แปลได้ให้รายละเอียดไว้มากพอสมควร ชาก/สถานที่ของเรื่อง “แม่” นั้น หลักๆ แล้วจะมีอยู่ 2 ที่ คือ

1. ชาก/สถานที่โรงงาน, ความเป็นอยู่ของคนงาน
2. ชาก/สถานที่บ้านปาเวล

ชากที่ 1 ชาก/สถานที่โรงงาน, ความเป็นอยู่ของคนงาน ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

ทุกวัน หุ่ดโรงงานจะแพดเลียงแอบแก้วหู กำชับละท้านไปท่ามกลาง อาคารที่ทึบทึมและเหนียวเหนอะไปด้วยน้ำมันยานที่อยู่ของกรรมกรอกเมือง บรรดากรรมกรซึ่งถูกปลูกให้ตื่นขึ้นก่อนที่จะได้พักผ่อนหลับนอนจนเต็มอิ่ม ต่างก็ ต้องปฏิบัติตามเลียงบัญชาของหุ่ดอย่างประศจาก การขัดขีน ด้วยใบหน้าที่ บุดบึงระอิดระอา ทุกคนวิงหัวปักหัวป้าอกมาจากบ้านพักสีทะมะแมหังเล็กๆ ของตน เหมือนกับแมลงสาบที่ตกใจแตกหือ ฝ่าไปท่ามกลางความมืดมน้ำที่หนาวยะเยือก เดินย้ำไปบนพื้นถนนที่ขรุขระ มุ่งตรงไปยังตัวอาคารโรงงานก่อตัวที่พิน สูงตระหง่านซึ่งผงาดเคยพากเข้าอยู่อย่างกระหัยมายืนชา นัยนตาสีเหลี่ยมกว่า สิบดวงของถนนลาดแสงไฟตะเกียงที่อันด้วยน้ำมันเป็นลำอกมา ให้ความสว่าง เรืองไร เลียงโคลนดังเจ้าและอยู่ใต้ต้นของกรรมกรที่ย้ำผ่านไป พากกรรมกรลง เลียงตะโภนหัวแอบจั่วเงีย คำสบถหายาๆ ลอยลิ้นไปทัว เลียงที่ดังประลานมา จากอีกด้านหนึ่งก็คือเลียงครางกระหึ่มของเครื่องจักรและเสียงฟีดฟ้าดของไอน้ำ ปล่องควันสูงชะลุดลีดามะเนื้อมลายปล่องซึ่งดูดมึงทึ่งงะเจือนนั้น พุ่งตัวเด่นขึ้น เป็นจบวนเลมีอนตะบองใหญ่ที่เงื่องจ่ายหนอย่างกรรมการนั้น¹³

¹³ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เปลาเทียน, 2521), หน้า 42.

ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ทุกๆ วันหูดโรงงานจะแพดเลียงแหลมขึ้นมา ในท่ามกลางอากาศที่มีกลิ่นน้ำมันและความสกปรก ดังลักษณ์ไปทั่วนิคมของพวกรคนงาน บรรดาคนงานผู้มีหน้าอันบากบูดไม่รับต่างตอบเลียงหูดเรียกอย่างว่านอนสอนง่าย โดยรีบลุกขึ้นจากการนอนพักເเอกสารແริชที่ยังไม่ทันจะอิ่ม แล้วก็พากันวิ่งอย่างหัวซุกหัวชนของมาจากการโกรงเรือนลีเทาหลังย่อของเข้า ประตูลำเจ้าปลามเล็กๆ ที่ตระหนกตกใจ พวกรคนงานพากันวิ่งไปบนถนนชรุขระฝ่าอรุณอันเมืองลัวและเยือกเย็น ตรงมาอย่างโรงงานที่มีกำแพงหินลุงประดุจคุกที่รอกอยพวกรเข้าอยู่อย่างมั่นคงมั่นใจ แสงไฟจากตะเกียงน้ำมันรูปสี่เหลี่ยมเป็นจำนวนหลายໂหลส่องให้เห็นถนนอันเลอะเทอะไปได้วยโคลนตาม เสียงโคลนดังโผล่แหละ ในขณะที่พวกรคนงานย่ำเท้าไปตามถนนในโอกาสที่คลุ่งไปด้วยเสียงสบถสาบานอย่างหยาบคายและเสียงบ่นพิมอย่างแบบๆ แกรมจ่วงนอน มีเสียงกระซิ๊กกระซักของเครื่องจักรและเสียงฟีดฟ่าดของหม้อไอน้ำดังมาเข้าหูพวกรคนงาน ปล่องควันไฟสูงสีดำตั้งตระหง่านเจื้อมชูชีวญญอยู่เหนือนิคม ดูราวกับไม่ระบบองที่ใหญ่เทอะทะ¹⁴

จากที่ 2 ชาก/สถานที่บ้านปาเวล

งานแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

ชีวิตภายในบ้านหลังเล็กๆ ของครอบครัวลาสซอฟไฟลเออຍไปอย่างเชื่องช้าและสงบเยี่ยบมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม จนอุගะพิดแปลกกว่าในบ้านอืนๆ บ้านของครอบครัวนี้ตั้งอยู่รوبرนอกสุดของบ้านที่พัก อยู่บนคันดินลาดชันค่อนข้างสูง ซึ่งเดิ่งลงไปสู่แอ่งที่ลุ่มน้ำในสามของบ้านเป็นครัวและก้นแบ่งเป็นห้องนอนของแม่ อิกสองส่วนเป็นห้องสีเหลี่ยม มีหน้าต่างสองบาน มุมหนึ่งของห้องตั้งเตียงนอนของปาเวล อิกมุนหนึ่งเป็นโต๊ะกับม้านั่งสองตัว เครื่องเรือนอื่นก็มีเก้าอี้สองสามตัว โต๊ะเครื่องแป้งตัวหนึ่ง บนนั้นมีกระจาบเบาบานเล็กๆ ตั้งอยู่ด้วย บนผนังมีนาฬิกาแขวนเรือนหนึ่ง มุนอิกด้านหนึ่งมีเทวรูปเคราพตั้งอยู่สองรูป¹⁵

¹⁴ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์, 2548), หน้า 40.

¹⁵ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพลอาเทียน, 2521), หน้า 50.

งานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ชีวิตในบ้านหลังย่อมของวลาสซอฟดำเนินไปด้วยความสงบเย็นยิ่งขึ้น และมีบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างไปจากชีวิตในบ้านหลังอื่นๆ บ้านของวลาสซอฟ ตั้งอยู่ที่ชายนิคมบนเนินดินที่ชันถึงจะไม่สูงนัก เนินนั้นลาดไปสู่บึง บริเวณหนึ่งใน สามของบ้านประกอบด้วยห้องครัวและห้องเล็กๆ ซึ่งกันได้เป็นห้องนอนของแม่ ส่วนที่เหลืออีกสองในสามนั้นเป็นห้องสีเหลี่ยม มีหน้าต่างสองบาน ที่มุ่งห้องนุ่ม หนึ่งตั้งตีียงนอนของพาวเวล อิกนุ่มหนึ่งตั้งโต๊ะและม้ายาวสองตัว เครื่องประดับ ห้องส่วนที่เหลือมีเก้าอี้สองสามตัว โดยแต่ตัวที่มีกระจกเล็กบานหนึ่งตั้งอยู่ ข้างบน ทิบใหญ่นั่นเป็นที่เก็บเสื้อ นาฬิกานั่นเรือนแขวนไว้ที่ผนัง มีรูปพระ ผู้เป็นเจ้าสองรูปที่มุ่งห้อง¹⁶

ในการเปรียบเทียบงานแปลในด้านการบรรยายจาก/สถานที่ในงานแปล เรื่อง “แม่” ของจิตร ภูมิคกติ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์แล้วนั้น ลิ่งที่พับคือ ทั้งจิตร ภูมิคกติ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์มีการใช้สำนวนโวหาร อย่างเช่น การสร้างสรรค์ภาษาในจิตและการใช้ภาษาภาพพจน์เข้ามาเกี่ยวข้องในการบรรยาย จาก/สถานที่ ดังที่ พิทยา ลิ้มณี¹⁷ ได้กล่าวว่า

“การใช้สำนวนโวหารเป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ก่อโนภาพได้ ชัดเจนมากกว่าภาษาที่ใช้ตรงไปตรงมา เพราะโวหารเป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบ ลิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม”

วิภา กงกนันทน์¹⁸ ได้กล่าวว่า

“โวหารเป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เป็นวิธีการพูดหรือ เขียนที่ผู้พูดหรือผู้เขียนพูดหรือเขียนอย่างหนึ่ง แต่ความหมายเป็นอย่างอื่นบ้าง ให้มีความหมายก้าวกระโดด หนักบ้าง คลุมเครือ หรือเข้มข้นต่างไปบ้าง ทั้งนี้มี วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อจะขยายความให้ชัดเจนขึ้นบ้าง หรือเพื่อถ่ายทอดอารมณ์

¹⁶ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพร สำนักพิมพ์, 2548), หน้า 42.

¹⁷ พิทยา ลิ้มณี, การอ่านตีความ (กรุงเทพมหานคร: โอล.เอล.พรินติ้ง, 2537), หน้า 52.

¹⁸ วิภา กงกนันทน์, วรรณคดีศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช), หน้า 5.

ความรู้สึก ความผึ้งหรือความรู้สึกว่างวางลึกซึ้งมากขึ้น หรือน้อยลงตามภูมิปัญญาของผู้อ่านหรือผู้ฟังบ้าง”

โดยในการบรรยายจาก/สถานที่ในเรื่อง “แม่” พบร่วม มีการใช้โวหารหลายประเภทลดແแทรก ดังนี้

1. อุปมาอุปไมย (simile) เป็นการใช้ความเปรียบเทียบ อธิบายลักษณะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยลิ่งที่นำมาใช้เป็นความเปรียบเทียบนั้นเป็นสิ่งที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นลักษณะนี้เพียงด้านเดียว เช่น ให้เห็นความงาม ความรัก ความขาว เป็นต้น และจะใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน เช่น คล้าย เมื่อน ดัง ดังหนึ่ง รวมกับ ดุจ ประดุจ เปรียบปาน เป็นต้น ซึ่งความเปรียบแบบอุปมา นอกจากจะช่วยกระตุนผู้อ่านให้สร้างจินตนาการเห็นภาพชัดเจนแล้ว ยังเพิ่มสีสันให้กับเรื่องด้วย เช่น

ตัวอย่างในงานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์

1. ทุกคนวิงหัวปักหัวป้าอกมาจากบ้านพักสีทะมะแมหลังเล็กๆ ของตน เห็นอ่อนกับแมลงสาบที่ตกใจแตกอือ¹⁹

2. ปล่องควันสูงชะลุดลีสำมะเมื่อมหาญปล่องชี้ดูถูกมึงทิงะเงื่อมนั้น พุ่งตัวเด่นขึ้นเบื้องบนเลม่อนตะบองใหญ่ที่เงื่อจ่ายูเนื้อย่านกรรมกรนั้น²⁰

3. คนงานเหล่านี้ เกิดมาโดยติดโรคทางจิตเช่นนี้มาจากการพ่อ และมันติดสอยห้อยตามเข้าไปเหมือนเจ้า²¹

4. ทั้งพอทั้งแม่ปากด่าทอย่างไม่ปราณีปราคร้าย มือไม้ก็หวัดกระหน่ำลงบนเนื้อตัวของเจ้าลูกชายที่ชุมไปด้วยเหล้าร้อนด้วยความกังวลกับแซ่บ²²

5. ชีวิตมันก็เป็นเช่นนี้แหล่ มันไหลไปเหมือนกระแสที่ขุ่นข้น²³

¹⁹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เปลวเทียน, 2521), หน้า 35.

²⁰ อ้างแล้ว, หน้า 36.

²¹ อ้างแล้ว, หน้า 38.

²² อ้างแล้ว, หน้าเดียวกัน

²³ อ้างแล้ว, หน้า 39.

ตัวอย่างในงานแปลของกุลบาน สายประดิษฐ์

1. บรรดาคนงานผู้มีหน้าอันบอกบุญไม่รับต่างตอบเลียงหูดเรียกอย่างว่าอนสอนง่าย โดยรับลูกขึ้นจากการอนพักເວົາແຮງທີ່ຍັງໄມ້ທັນຈະອື່ນ ແລ້ວກີ່ພາກັນວິ່ງຍ່າງຫົວໜຸກຫົວໜຸນອອກມາຈາກໂຮງເຮືອນສີເຫາດລັງຍ່ອມຂອງເຂາ ປະຊຸມເຈົ້າປາເລື້ອງທີ່ຕະຫຼາດກົດໃຈ²⁴

2. พວກຄນงานພາກັນວິ່ງໄປບັນຄນນໍາຮູ່ຮະຳໄອຮຸນອັນມືອສລັວແລະເບືອກເຢັນຕຽນນາຍັງໂຮງຈານທີ່ມີກຳພັບທຶນສູງປະຊຸມຄຸກ²⁵

3. ປລ່ອງຄວນໄຟສູງສີດຳຕັ້ງຕະຫຼາດຈຳນເຈື່ອມຫຼຸ່ງຫົວໜຸຍ່ເຫັນນີ້ມີຫຼາຍກັບໄຟຮັດຂອງທີ່ໄຫຍ້ເຖິງທະກ²⁶

4. ທາງໂຮງຈານກີ່ຂັບຕ້ອນຄນງານອອກມາຈາກບາດລິນ ປານປະໜີ່ວ່າຄນເຫັນໄດ້ກາລຍເປັນກາທຣີ່ຫຣີ່ຂະຍະທີ່ໄມ່ເປັນປະໂຍືນອີກຕ່ວໄປແລ້ວ²⁷

5. ຜູ້ຄນເຫັນໄດ້ເກີດມາພັ້ນດ້ວຍຄວາມເຈັບປ່ວຍທາງຈິຕໃຈອັນນີ້ອັນເຂາທັ້ງໝາຍໄດ້ຮັບ ລືບເນື່ອງມາຈາກປິດາຂອງເຂາ ແລະຄວາມເຈັບປ່ວຍອັນນີ້ເຫັນເງາດຳທະນີນທີ່ຈະຕິດຕາມເຄີຍຈ້າງເຂາໄປຈົນກະທຳທີ່ຄື່ງຫຼຸມຄພຂອງເຂານັ້ນເຖິງ²⁸

2. อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นการนำของที่มีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกันกับสิ่งที่ต้องการสื่อความหมายเทียบเพื่อให้เกิดจินตนาการที่กว้างไกลโดยไม่ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ แต่สามารถรับรู้ได้โดยนัยว่าหมายถึงสิ่งใด

²⁴ ແນັກສິມ ກອງກີ່, ແມ່, ແປລຈາກ Mother, ໂດຍ ສරີບູຮາ (ກຽງເທັມທານຄຣ: ແພວສ້ານກົມພີ່, 2548), ນ້າ 27.

²⁵ ອ້າງແລ້ວ, ໜ້າເດີຍກັນ

²⁶ ອ້າງແລ້ວ, ໜ້າເດີຍກັນ

²⁷ ອ້າງແລ້ວ, ໜ້າ 28.

²⁸ ອ້າງແລ້ວ, ໜ້າ 30.

ตัวอย่างในงานแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

1. เลี้ยงที่ดังประسانมาจากอีกด้านหนึ่งก็คือเลี้ยงครางกระหึ่มของเครื่องจักรและเลี้ยงฟีดฟادของไอน้ำ²⁹

2. เจ้าโรงงานก็จะลำรอกເຄານงานออกแบบจากห้องยูงพุ่งทินของมัน³⁰

3. ความล้มพันธันเพื่อนมนุษย์ที่พวกราเมียตอกันนั้น เต็มไปด้วยความอาฆาตมาดร้ายที่สุมกรุ่นอยู่ภายใน ความรู้สึกเช่นนี้ มันเก่าแก่พอๆ กับกล้ามเนื้อในเรือนร่างของเขารา³¹

ตัวอย่างในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. ถึงกระนั้นก็ดี หมายโครงปราณามแม้แต่น้อยที่จะเปลี่ยนแปลงสายราชชีวิตอันเก่าคร่าคร่านั้นไม่³²

3. **บุคลาธิษฐาน** (personification) เป็นความเปรียบเทียบที่นำเอาความรู้สึกนิยมคิด จิตใจ ลักษณะ กิริยาอาการของมนุษย์ไปใส่ในสรรพสิ่งทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงความรู้สึกนิยมคิดและอาภัปกิริยาต่างๆ ได้เหมือนมนุษย์

ตัวอย่างในงานแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

1. เดินย่างไปบนพื้นถนนที่ขรุขระ มุ่งตรงไปยังตัวอาคารโรงงานก่อด้วยหินสูงตระหง่านซึ่งยืนผาดคอยพวกราขออยู่อย่างกระหัยมายืนชา³³

²⁹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปลายเทียน, 2521), หน้า 35-36.

³⁰ อ้างแล้ว, หน้า 36.

³¹ อ้างแล้ว, หน้า 37.

³² แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพร่ สำนักพิมพ์, 2548), หน้า 31.

³³ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปลายเทียน, 2521), หน้า 35.

2. นัยน์ตาสีเหลี่ยมกว่าลิบดวงของถนนลาดแสงไฟตะเกียงที่อึดด้วย
น้ำมันเป็นลำอกมา³⁴

3. วันนี้ โรงงานเข้มข้นกลืนมันไปจนหมดเกลี้ยง เครื่องจักรทุกชิ้น
ของมันดูดกลืนเอากำลังแรงของกรรมการไปมากเท่าที่มันต้องการ³⁵

ตัวอย่างในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. ปล่องควันไฟสูงสีดำตั้งตระหง่านเงื่อมซู่ขวัญอยู่เหนือนิคม ดูรา
กับไม้ระบบทองที่ใหญ่เทอะทะ³⁶

4. อติพจน์ (hyperbole) เป็นการนำลิ่งที่เกินความจริงมาเปรียบกับลิ่งที่
ต้องการกล่าวถึงเพื่อให้ได้ความรู้สึก ได้อารมณ์และมุ่งผลทางด้านจิตใจมากกว่า
ข้อเท็จจริง

ตัวอย่างในงานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์

1. เจ้าโรงงานก์สำรอกเอกสารงานออกแบบจากท้องยุงพุงทินของมัน³⁷

2. ทั้งพ่อทั้งแม่ปากด่าทอยอย่างไม่ปราณีปราศรัย มือไม้ก์หวัดกระหน่ำลง
บนเนื้อตัวของเจ้าลูกชายที่ซุ่มไปด้วยเหล้าวอดก้าราวกับแซ่บมิ่ม พลางก์ลากถูกลุ่
ถูกกังเอเต้กลับบ้าน พยุงขึ้นเตียงนอนด้วยความห่วงใยอยู่บ้าง แต่เปล่าหรอก เพียง
เพื่อที่จะได้ปลุกเขาให้ลุกขึ้นในตอนเช้าเมื่อหุดโรงงานแผลเลือดสีหนองชำแรก
มาทำมกลางความมีดขม้าของรุ่งอรุณเท่านั้น³⁸

³⁴ ยังแล้ว, หน้าเดียวกัน

³⁵ อ้างแล้ว, หน้า 36.

³⁶ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีปูรพา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เพลาเทียน, 2548), หน้า 27.

³⁷ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เพลาเทียน, 2521), หน้า 36.

³⁸ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เพลาเทียน, 2521), หน้า 38.

5. ปฎิบัติการ (rhetorical Question) เป็นการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่ถ้ามันเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือกระตุ้นให้คิด ตัวอย่างในงานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์

1. จากคำบอกเล่าของผู้มาอยู่ใหม่ก็เห็นได้ชัดแจ้งแล้วว่า ชีวิตของคนงานนั้นเหมือนกันหมดทุกคนทุกแห่ง ก็ถ้ามันเป็นจริงอย่างว่าแล้ว ยังมีอะไรที่จะต้องไปพูดถึงมันอีกเล่า?³⁹

ตัวอย่างในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. เห็นได้โดยจำเจงว่าชีวิตของพวากคนงานนั้นไม่ว่าที่ไหนๆ ก็ไม่เหมือนกันทั้งนั้น และหากว่ามันเป็นจริงดังนั้นแล้ว จะมีอะไรเหลืออยู่อีกเล่าที่เข้าเหล่านี้จะนำมาสันธนาแก้กัน⁴⁰

6. การเล่นเสียง (alliteration) เป็นการเลือกใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะหรือสระเหมือนกัน เพื่อให้เกิดภาพ เกิดความรู้สึก ตลอดจนความไฟแรงของเสียงล้มเหลว

ตัวอย่างในงานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์

1. ทุกวัน หวุด跽ງงานจะแผลเสียงแล้วแก้วหู กำชาบละท้านไปท่ามกลางอากาศที่ทึบตืมและเหนียวเหนอะไปด้วยน้ำมันยานที่อยู่ของกรรมกรนอกเมือง⁴¹

2. บรรดากรรมกรซึ่งถูกปลุกให้ตื่นขึ้นก่อนที่จะได้พักผ่อนหลับนอนจนเต็มอิ่ม ต่างก็ต้องปฏิบัติตามเสียงบัญชาของหวุดอย่างปราศจากการขัดขืน ด้วยใบหน้าที่บูดเบี้ยงระอิดระอา⁴²

³⁹ อ้างแล้ว, หน้า 39.

⁴⁰ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: พรวานักพิมพ์, 2548), หน้า 31.

⁴¹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลวเทียน, 2521), หน้า 35.

⁴² อ้างแล้ว, หน้าเดียวกัน

3. ทุกคนวิ่งหัวปักหัวป้าอกมาจากบ้านพักเลี้ยงมอทอร์แลนด์ฯ ของตน⁴³

4. ตกเย็น เมื่อตะวันใกล้ค่ำท่อลำแสงสว่าง ผ่านเข้าไปทางหน้าต่างบ้านเจ้าโรงงานก็จะสำรวจอาคนิชนาอกมาจากห้องพุทธินของมันเหมือนพ่นข้าวโลหทึ้งแล้วคนงานเหล่านั้นก็จะย้ายข้าวเยี้ยเป็นท้องถนนอีกด้วยใบหน้าที่ดำขณะกุชชอม⁴⁴

7. สัพพจน์ (onomatopoeia) เป็นการใช้คำเลียนแบบธรรมชาติ เพื่อให้เกิดภาพในใจ ได้บรรยายศาสmemionจริง ตัวอย่างในงานแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

1. เลียงที่ดังประสานมาจากอีกทางหนึ่งก็คือ เลียงครางกระหึ่มของเครื่องจักรและเสียงฟีดฟ่าดของไอน้ำ⁴⁵

ตัวอย่างในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. มีเสียงกะซิ่กกะซักของเครื่องจักรและเสียงฟีดฟ่าดของหม้อไอน้ำ ดังนาเข้าญูกวนงาน ปล่องควันไฟสูงสิดำตั้งตระหง่านเงื่อนๆ ขวัญอยู่เหนือนอนคุมดูรวมกับไม้กระบอกที่ใหญ่เทอะทะ⁴⁶

8. สัญลักษณ์ (symbol) เป็นการนำคำที่มีความหมายหนึ่งลงมติขึ้นแทนสภาพ หรือสิ่งต่างๆ เพื่อแนะนำให้คิดตามความหมายสากลอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

⁴³ อ้างแล้ว, หน้าเดิม

⁴⁴ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพลาเทียน, 2521), หน้า 36.

⁴⁵ อ้างแล้ว, หน้า 35.

⁴⁶ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูราพา (กรุงเทพมหานคร: พรวานักพิมพ์, 2548), หน้า 27.

ตัวอย่างในงานแปลของจิตร ภูมิคักดี

1. วันนึงหมดไป โรงงานเข้มอุบกลีนมันไปจนหมดเกลี้ยง เครื่องจักรทุกชิ้นของมันดูดกลืนเอาがら้งแรงของกรรมกรไปมากเท่าที่มันต้องการ วันผ่านไปโดยมิได้ทิ้งร่องรอยอะไรไว้เลยแม้แต่น้อยนิด และคนก้าวไกล้วนฝังศพเข้าไปอีกกว่าหนึ่ง⁴⁷

ตัวอย่างในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. วันนึงแห่งชีวิตของเข้าได้ใช้หมดลืนไปในโรงงาน ซึ่งบรรดาเครื่องจักรแห่งโรงงานได้สูบเอาがら้งของคนงานออกไปจากตัวเขามากที่สุดเท่าที่เครื่องจักรเหล่านั้นจะต้องการ วันได้ล่วงไปวันหนึ่งโดยไม่ได้ร่องรอยอะไรไว้เลย และมนุษย์ก้าวไปข้างหน้าอีกกว่าหนึ่งเพื่อไปสู่หลุ่นศพของเข้า⁴⁸

ถึงแม้ว่าทั้งจิตร ภูมิคักดีและกุหลาบ สายประดิษฐ์จะใช้สำนวนโวหารในงานแปล แต่จากที่ทำการวิเคราะห์แล้ว พบว่า จิตร ภูมิคักดีนั้นนำสำนวนโวหารมาใช้ในการเขียนงานแปลเรื่อง “แม่” มากกว่ากุหลาบ สายประดิษฐ์ เช่น

ตัวอย่างการเล่นเสียงในงานแปลของจิตร ภูมิคักดี

1. ทุกวัน หุต์โรงงานจะแพดเลียงแสบแก้วหู กำชาบสะท้านไปท่ามกลางอากาศที่ทึบตื้มและเหนียวเหนอะไปด้วยน้ำมันยานที่อยู่ของกรรมกรนอกเมือง

ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

1. ทุกๆ วันหูต์โรงงานจะแพดเลียงแสบขึ้นมา ในท่ามกลางอากาศที่มีกลิ่นน้ำมันและความสกปรก ดังสะท้านไปทั่วnicumของพวกรคนงาน

ตัวอย่างอติพจน์ในงานแปลของจิตร ภูมิคักดี

2. เจ้าโรงงานก์สำรอกເเอกสารงานออกแบบมาจากท้องยังพุงทินของมัน

ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

⁴⁷ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิคักดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลวเทียน, 2521), หน้า 36.

⁴⁸ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: พรรวสำนักพิมพ์, 2548), หน้า 28.

2. ทางโรงงานก็ขึ้นต้อนคนงานอุกมาจากบ้าดาลหิน

จากที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วเห็นได้ว่า ในงานแปลที่เนื้อหาตอนเดียวกันบรรทัดเดียวกันนั้น จิตร ภูมิคักดีได้นำสำนวนโวหารมาเล่นในงานแปล ในขณะที่กุหลาบ สายประดิษฐ์เลือกใช้การเขียนเป็นประโยคทั่วไปไม่มีการใช้สำนวนโวหารนอกจากนั้น จะสังเกตได้ว่า ในการบรรยายจาก/สถานที่ของจิตร ภูมิคักดี นั้นจะให้ภาพในจินตนาการแก่ผู้อ่านมากกว่าของกุหลาบ สายประดิษฐ์
ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ทุกๆ วันหวุดโรงงานจะแพดเลียงแหลมขึ้นมา ในท่ามกลางอากาศที่มีกลิ่นน้ำมันและความสกปรก ดังสะท้านไปทั่วnicumของพากคนงาน⁴⁹

ตัวอย่างส่วนหนึ่งในงานแปลของจิตร ภูมิคักดี

ทุกวัน หวุดโรงงานจะแพดเลียงแหลมแก้วหู กำชาบะสะท้านไปท่ามกลางอากาศที่มีกลิ่นน้ำมันและความสกปรก ดังสะท้านไปทั่วnicumของพากคนงาน⁵⁰

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า จิตร ภูมิคักดีนั้นได้เลือกสรรคำในการบรรยายจาก/สถานที่ลิงแวดล้อมบริเวณโรงงาน ซึ่งผู้อ่านสามารถจินตนาการได้เห็นภาพมากขึ้น

3. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านเทคนิคการถ่ายทอดคำพูดของตัวละคร

นวนิยายเป็นรูปแบบของศิลปะการประพันธ์ที่เปิดโอกาสให้มีการ “เล่น” กับการจำลองเลียงพูดของมนุษย์ ด้วยตัวละครหลายและลับซับซ้อนทั้งในแท่งที่ว่า เลียงพูดนั้นบอกให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในท้องเรื่อง หรือคำพูดนั้น สื่อนัยยะถึงอุบัติสัญญา บุคลิกภาพ พื้นเพ ฐานะทางลังคุของผู้พูดหรือเลียงพูดอาจจะเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ลักษณะตัวตนของมนุษย์ก็ได้เช่นกัน เลียงพูด (le voix) ที่ผู้อ่าน

⁴⁹ อ้างแล้ว, หน้า 27.

⁵⁰ แม็กซิม กอร์กี, และ, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิคักดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบลาเตียน, 2521), หน้า 35.

รับรู้หรือได้ยินในจินตนาการ ขณะที่อ่านวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า (เช่น เรื่องลั่น วนนิยาย) นั่นเมื่อยุ่ง่ายน้อย 2 ประเภทหลักๆ คือ

1. เสียงพูดของผู้เล่าเรื่อง
2. เสียงพูดของตัวละคร⁵¹

ในเรื่อง “แม่” นั้น ผู้เขียนได้พบว่า มีวิธีการหลายวิธีในการนำเอาคำพูดของตัวละครมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับรู้ โดยสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ดังนี้

การนำเสนอคำพูดโดยตรงในรูปของบทสนทนา (Le discourse direct)

วิธีนี้เป็นการนำเสนอคำพูดเหมือนตัวละครพูดจริงๆ ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวที่ผู้อ่านจะได้ยินเสียงของตัวละคร การได้ล้มผสกนช์คำพูดของตัวละครโดยตรงนี้ จะกระตุ้นให้ผู้อ่านติดความต่อไปถึง อุบัติสัย ใจ象 ฐานะ ฯลฯ ผู้อ่านสามารถอนุમานนิลัยหรือความคิดเห็นล้วนตัวในขณะที่ตัวละครนั้นพูดได้

ตัวอย่างที่ 1 จากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ปาเวล: “เอามือออกไป”

นายว拉斯ซอฟ: “อะไรกันนะ?”

ปาเวล: “ฉันโคนพ่อชั่มชื่นมากพอกแล้ว ฉันจะไม่ยอมรับการกดขี่ อีกต่อไป”

นายว拉斯ซอฟ: “ดีละมีง ดีละ มีงมันก็โอ้ชาติขี้ครอก”⁵²

จากบทสนทนาระหว่างนายว拉斯ซอฟ (พ่อ) กับปาเวล (ลูก) ซึ่งทำให้เราทราบถึงความรู้สึกและน้ำเสียงของทั้งพ่อและลูกคุณว่า อยู่ในภาวะตึงเครียด ทะเลาะกันในเรื่องการที่ปาเวลถูกนายว拉斯ซอฟกดขี่ชั่มชื่นอยู่ตลอดเวลา และปาเวลก็เริ่มที่จะไม่ยอมอ่อนข้อให้กับพ่อแล้ว

⁵¹ วชิระ ภัทร์เพชริกุล, วิทยานิพนธ์เรื่องสารนิพนธ์จาก Combray ของมาร์แซล พรุสต์: บทแปลและบทวิเคราะห์วรรณคิลป์, วิทยานิพนธ์คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

⁵² เม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพรล้านกพิมพ์, 2548), หน้า 36.

ตัวอย่างที่ 2 จากการแปลของจิตรา ภูมิคักดี

เปลาเกยา นิลอฟน่า: “ตามจริง ขอโทษด้วย เลยลืมอะไรต่ออะไรหมดได้พับครึ่งที่มาจากเมืองเดียวกันนี้ มันช่างซื่นใจจริงๆ”

ชาชา: “หนูต่างหากที่จะต้องขอโทษที่ถือวิสาสะทำอะไรเอามาก่อนเลย แต่นี่ตั้งห้าทุ่มแล้ว หนูยังจะต้องเดินทางอีกไกล”

เปลาเกยา นิลอฟน่า: “หนูจะไปไหน? เข้าเมืองรึ?”

ชาชา: “ค่ะ”

เปลาเกยา นิลอฟน่า: “ทำไมจะต้องไปด้วย มีดก็มีด ฝนก็พำ แล้วหนูก็เหนื่อยออกยังงี้ ค้างคืนจะที่นี่แหละ ให้เยกอร์ อีวานโนวิช นอนในครัว หนูกับฉันนอนห้องนี้”

ชาชา: “ไม่ล่ะค่ะ หนูต้องไปแล้ว”⁵³

จากบทสนทนานี้เป็นของเปลาเกยา นิลอฟน่าและชาชา ซึ่งทำให้เราทราบถึงความห่วงใยที่นางเปลาเกยา มีต่อชาชาที่จะต้องเดินทางไกล

การนำเสนอคำพูดโดยอ้อมผ่านผู้เล่าเรื่อง (Le discourse-indirect)

การที่ผู้เล่าเรื่องนำเอาคำพูดของตัวละครมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านฟังโดยปรับเปลี่ยนไวยากรณ์คำพูดของตัวละครนั้นให้สอดคล้องกับไวยากรณ์คำพูดของผู้เล่าเรื่อง เช่น เปลี่ยนสรรพนาม เปลี่ยนกAlan การเล่นอคำพูดในรูปแบบนี้ ผู้อ่านจะได้ยินเสียงผู้เล่าเรื่องแทนที่จะเป็นเสียงของตัวละคร ตัวอย่างที่ 1 จากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

“พาวเวลได้ลั่นคำว่า “สหาย” อกomaticย่างสุดจิตสุดใจ ซึ่งคำเหล่านั้นเป็นคำที่มีความสำคัญอย่างสุดซึ้งสำหรับเขานั้น เขายังลีกกว่า คอหอยของเขาดื่นดันด้วยความปราโมทย์อันทรงร้อน ความปราณนาที่จะทุ่มเทดวงใจของเขางงไปในหมู่คนเหล่านั้นได้พุ่งเข้าในจิตใจของเขายังเป็นดวงใจที่ลูกโพลงด้วยความผันธิความยุติธรรม”⁵⁴

⁵³ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิคักดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลาเทียน, 2521), หน้า 146.

⁵⁴ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพร่ สำนักพิมพ์, 2548), หน้า 123.

ในข้อความข้างต้นนี้ ผู้เล่าเรื่องได้เล่าถึงเหตุการณ์ในช่วงที่พาเวลไปพูดปราศรัยหน้าโรงงานซึ่งได้แสดงออกถึงความตื้นตันใจที่มีผู้คนมากมายมาฟังเขา ตัวอย่างที่ 2 งานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์

“บางคนรับเข้ามาให้ความมั่นใจแก่นางว่า ป้าเวลาจะได้รับปลดปล่อยตัวในไม่ช้า บางคนก็แสดงความเห็นอกเห็นใจ ยังมีอีกหลายคนที่สาปแชงผู้อำนวยการและตำรวจอวย่างจะกินเลือดกินเนื้อ ซึ่งนี่มีเสียงขานรับก้องสะท้อนอยู่ภายในหัวใจของนาง แต่คนที่มองดูนางอย่างพอกอพอใจและละใจก็มีอยู่ด้วย เช่นกัน”⁵⁵

ในข้อความข้างต้น ผู้เล่าเรื่องได้เล่าถึงตอนที่ป้าเวลโคนจับไปแล้วมีทั้งผู้คนที่มาปลอบโยนให้กำลังใจทางเปลาเกยา และกลุ่มผู้คนที่สมน้ำหน้า

จากการวิเคราะห์เบรียบเทียบด้านเทคนิคการถ่ายทอดคำพูดของตัวละครนั้น ทั้งจิตรา ภูมิศักดิ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์ มีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือสรรพนาม

สรรพนาม

คำสรรพนามคือ คำที่ใช้แทนคำนามเพื่อจะได้ไม่ต้องกล่าวคำนามช้าๆ กัน⁵⁶

ในการแปลคำสรรพนามเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะภาษาไทยมีคำสรรพนามหลากหลายแทนตัวผู้พูด ผู้ที่พูดด้วยและผู้ที่พูดถึง คำสรรพนามจำนวนมากเหล่านี้บ่งบอกถึงชนชั้น การศึกษา สมบัติผู้ดี อารมณ์ และวัตถุประลังค์ของผู้พูด ผู้แปลจำต้องแยกแยะให้ชัดเจน เพราะเพียงสรรพนามแทนตัวผู้พูดซึ่งเป็นผู้พูดคนเดียวกันก็ใช้ไม่เหมือนกันได้ แล้วแต่บริบท ผู้พูดกำลังพูดกับใคร พูดถึงใคร ผู้พูดเป็นใคร (ฐานะชนชั้น การศึกษา สมบัติผู้ดี) และพูดในสถานการณ์ใด (อารมณ์และวัตถุประลังค์)⁵⁷

⁵⁵ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลาเทียน, 2521), หน้า 139.

⁵⁶ บรรจุ พันธุเมธा, ลักษณะภาษาไทย, หน้า 8.

⁵⁷ วัลยา วิรัฒน์คร, การแปลวรรณกรรม, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 288.

ในการถ่ายทอดคำสรรพนามนั้น จิตร ภูมิศักดิ์และกุหลาบ สายประดิษฐ์
ได้เลือกใช้คำสรรพนามคล้ายกันอยู่บ้าง เพราะในภาษาไทยนั้นมีสรรพนามให้
เลือกใช้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเพศ วัย ชนชั้น ตลอดจนสถานภาพ และ
ความล้มพันธ์ระหว่างคู่ส่วนทนา เช่น ฉัน ข้า กู แม่ มึง เหร นา ย อึง ๆ ฯ
ตัวอย่างจาก ระหว่างนายลาสซอฟและปาเวล

ตัวอย่างจากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ปาเวล: “เอามีออกไป”

นายลาสซอฟ: “อะไรกันนะ?”

ปาเวล: “ฉันโคนพ่อชั่มขี่มากพอแล้ว ฉันจะไม่ยอมรับการ
กดซีอิกต่อไป”

นายลาสซอฟ: “ดีล่ะมึง ดีล่ะ มึงมันก็โอ้อชาดิขี้ครอกร”⁵⁸

ตัวอย่างจากการแปลของจิตร ภูมิศักดิ์

ปาเวล: “อย่านะ”

นายลาสซอฟ: “อะไรกันนะ?”

ปาเวล: “ฉันหน่าน้ำมือพ่อมาพอแล้ว ฉันจะไม่ยอมต่อไปอีกแล้ว”

นายลาสซอฟ: “ดีล่ะมึง ดีล่ะ มึงมันก็โอ้ลูกอีดอก ตามใจมึง”⁵⁹

แต่ว่าในบางตอนนั้น ก็ใช้สรรพนามที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างจากที่สำรวจไปตรวจค้นที่บ้านปาเวล

ตัวอย่างจากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ปาเวล: “นั่นไคร”

ในทันใดนั้น ร่างสูงลีเทาก์ได้ปรากฏขึ้น และยังมีอิกร่างหนึ่งอยู่เบื้องหลัง
พร้อมกันนั้นสำรวจสองนายก ผลักปาเวลออกไป และเขายืนข้างหน้าข้าง

⁵⁸ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย ครีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์, 2548), หน้า 36.

⁵⁹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เปลวเทียน, 2521), หน้า 29.

“ໄ “ໃມ່ນັກໃຊ້ຄນທີ່ນາຍຄອຍພບເຂານະ” ເລື່ອງສູງ ເປັນເຫື່ອເຍະເຍ້ຍເປົ່າງໜີ້ນີ້
ມາ ຜູ້ພຸດເປັນນາຍທ່າຮວ່າງສູງບາງ ໄວ້າໜວດຫຍົມສີດຳ ຕໍາວຽຈທົ່ວທີ່ຄນທີ່ນີ້ເຊື່ອ
ເພີດຍາກິນດີນໄປທີ່ເຕີຍງຂອງແມ່

“ນັ້ນແມ່ຂອງເຂາຄັບ, ໃຕ້ເທ້າ” ເຂາຮາຍງານ ມື້ອຂ້າງໜີ້ນີ້ແຕະທີ່ທຸກ
ອີກຂ້າງໜີ້ນີ້ເຊື່ອໄລ້ໜ້າເພົາເກີຍ “ແລະນັ້ນຄືອເຂາ” ເຂາເລົວມີພລາງພາຍມີມາທາງ
ພາວີລ

“ພາວີລ ວລາສຊອພ” ຕ້ວນາຍຄາມພຣ້ອມກັບຫວີ້ຕາ ພາວີລ ພົກຄືຮູ່ະ

“ຈັນມາຄັນບ້ານແກ” ຕ້ວນາຍພຸດຕ່ອໄປພຣ້ອມກັບບົດໜວດຫຍົມ “ລຸກໜີ້ນີ້,
ແມ່ນີ! ໄຄຮອຢູ່ໃນນັ້ນ” ທີ່ລັງຈາກໝາເລື່ອງຕາໄປທາງປະຕູ ເຂາໄດ້ເດີນເຂົ້າໄປໃນທົ່ວທີ່ອີກ
ທົ່ວທີ່ນີ້⁶⁰

ຕ້ວອຍ່າງຈາກງານແປລຂອງຈົດຮ ຖຸມືສັກດີ

ປາວີລ: “ນັ້ນໄຄຣ”

ຮ່າງໃນເຄື່ອງແບບສີເຫາສູງໃຫຍ່ປາກງົ້າໃນຈັບພລັນ, ຕິດຕາມດ້ວຍອີກຮ່າງ
ໜີ້ນີ້ ຂະນະເດີຍກັນນັ້ນເອງ ສາວັດຖທ່າຮສອງຄນົກຜລັກປາວີລຄອຍໄປແລ້ວກາກເຂົ້າ
ໜ້າງເຂົ້າໄວ້

“ພວກອ້າວົງໄມ່ໃຊ້ຄນທີ່ລື້ອຄາດວ່າຈະໄດ້ພບເຊີນະ?” ເລື່ອງສູງໆ ຖາມອຍ່າງ
ເຍະເຍ້ຍ

ຜູ້ພຸດເປັນນາຍທ່າຮວ່າງສູງໂປ່ງ ໄວ້າໜວດຫຍົມສີດຳ ຕໍາວຽຈທົ່ວທີ່ຄນທີ່ນີ້
ເຊື່ອເພີດຍາກິນ ກ້າວພວດເຂົ້າໄປທີ່ເຕີຍງນອນຂອງແມ່

“ນັ້ນແມ່ຂອງເຂາຄັບ, ທ່ານ” ເຂາຮາຍງານ ມື້ອຂ້າງໜີ້ນີ້ແຕະກະບັງທຸກອີກ
ໜີ້ນີ້ໄປທີ່ເປົາເກີຍ

“ປາວີລ ວລາສຊອພ?” ນາຍທ່າຮສອງ ຮ່ວີຕາອຍ່າງມີເລັດນັຍ
ປາວີລພຍັກໜ້າ

⁶⁰ ແມ້ກໍ່ສົມ ກອຮກີ້, ແມ່, ແປລຈາກ Mother, ໂດຍ ຄວິບູຮພາ (ກຽງເທິງ: ແພຣວສຳນັກພິມພົມ, 2548) ໜ້າ 99.

“อ้วต้องขอคืนบ้านลื้อ” นายทหารกล่าวต่อไป และทำหนวดกระดิก “ลูกขึ้นชี แม่นี่” เขามองผ่านประตูอกไปยังอีกห้องหนึ่ง “เขายุ่นในห้องนั้น?” แล้ว ก็เดินเลยเข้าห้องข้างในไป⁶¹

จากตัวอย่างข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า จิตร ภูมิคักดีจะใช้สรพนาม “ลื้อ”⁶² “อ้ว” ด้วย ซึ่งถ้าคำนี้ถึงการพูดจาของชาวรัสเซียแล้ว ไม่น่าจะใช้สรพนาม อ้ว-ลื้อ กับ อ้ว-ลื้อ เป็นสรพนามของชาวจีน

ดังนั้น ผู้เขียนเองมีความเห็นว่า จิตร ภูมิคักดีใช้สรพนามลื้อ-อ้วนนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิด porralsในการอ่านเพิ่มขึ้นเท่านั้น

นอกจากนั้น ยังพบว่า ในบทสนทนาระหว่างป่าเวลกับลาสซอฟนั้นจะมี คำสบถอยู่

ตัวอย่างจากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์

ป่าเวล: “ฉันโดนพ่อข่มขี่มากพอแล้ว ฉันจะไม่ยอมรับการ กดขี้อีกต่อไป”

นายลาสซอฟ: “ดีล่ะมึง ดีล่ะ มึงมันก็โ้อชาติขี้ครอก”⁶³

ตัวอย่างจากการแปลของจิตร ภูมิคักดี

ป่าเวล: “ฉันหน้ามีอพ่อมพาพลแล้ว ฉันจะไม่ยอมต่อไปอีกแล้ว”

นายลาสซอฟ: “ดีล่ะมึง ดีล่ะ มึงมันก็โ้อลูกอีดออก”⁶⁴ ตามใจมึง”

จากตัวอย่างที่นำมา้นั้น จะเห็นได้จากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นคำที่ดูสุภาพกว่าคำแปลของจิตร ภูมิคักดี

⁶¹ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตร ภูมิคักดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบลาเทียน, 2521), หน้า 93-94.

⁶² ลื้อ หมายถึง คำที่ใช้แทนที่ผู้ที่เรழูดด้วย เพศชาย ใช้พูดกับผู้ที่เล慕อกัน หรือผู้น้อยใน ทำนองเป็นกันเอง, เป็นสรพนามบุรุษที่ 2

⁶³ ขี้ครอก หมายถึง ลูกขี้ข้า, ทาลโดยกำเนิด

⁶⁴ อีดออก หมายถึง คำที่ใช้ค่าผู้หญิง

4. การเปรียบเทียบงานแปลในด้านลีลาการแปล

จิตรา ภูมิคัสดีและกุหลาบ ลายประดิษฐ์นั้น เป็นนักเขียนและนักแปลที่มีชื่อเสียงมาก โดยกุหลาบ ลายประดิษฐ์นั้นได้อธิบายว่าเป็นนักประพันธ์เอกของไทย ส่วนจิตรา ภูมิคัสดีนั้นเป็นกวีหรือปราชญ์คนหนึ่งของไทยเลยทีเดียว ในเรื่องการแปลนั้น ต่างฝ่ายต่างมีฝีมือในด้านการเขียน ซึ่งจำนวนแปลเป็นลักษณะเฉพาะของผู้แปลแต่ละคน จำนวนแปลนานิยายเรื่อง “แม่” ของผู้แปลทั้ง 2 ท่าน คือ กุหลาบ ลายประดิษฐ์และจิตรา ภูมิคัสดีจึงไม่อ่านนำมาระบุเทียบกันได้ในเรื่องของฝีมือการแปลว่า ใครจะดีเด่นกว่าใคร⁶⁵ ผู้เขียนจึงได้แบ่งการศึกษาการประยุกต์ใช้ภาษาไทยในด้านลีลาแปล ไว้ดังนี้

1. การอธิบายคำศัพท์ สถานที่หรืออธิบายความ

จิตรา ภูมิคัสดีมีการอธิบายคำศัพท์ สถานที่หรืออธิบายความให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจมากขึ้น (อยู่ในส่วนของเชิงอรรถ) ซึ่งเป็นข้อมูลนอกเหนือจากในเรื่อง (เป็นเชิงอรรถอธิบาย)

ตัวอย่าง

1. គុគល់: เป็นคำที่ชาวវាសាខ្លួនឱ្យប្រើប្រាស់ដើម្បីចាប់ផ្តើមការងាររបស់ខ្លួន និងជាការងាររបស់ខ្លួន។
2. การរៀបចំព័ត៌មាន: គឺជាផ្លូវការណ៍ដែលបានរៀបចំឡើងដើម្បីបង្ហាញព័ត៌មានដែលត្រូវបានបង្ហាញ។

⁶⁵ แม็กซิม กอร์กี, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิคัสดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบลาเทียน, 2521), หน้า 3-4.

⁶⁶ อ้างแล้ว, หน้า 53.

⁶⁷ อ้างแล้ว, หน้า 85.

๓. ดูโคงอเรตส์: เป็นชื่อนิกายศาสนานิกายหนึ่งของรัสเซีย มีกำเนิดขึ้นในรัสเซียเมื่อคริสตศตวรรษที่ 18 นิกายนี้ถือว่า พระวิญญาณของพระเจ้าทรงอยู่ในจิตใจของมนุษย์แต่ละคน ทุกคนจึงต้องชำระจิตใจให้บริสุทธิ์เพื่อให้พระวิญญาณได้ปรากฏเป็นการกระทำที่ดีงามถูกต้อง นิกายนี้ถือเอาการฝึกฝนอบรมจิตใจภายในเป็นองค์ค่าน้ำใจล้วนๆ ปฏิเสธอำนาจงานนอกทั้งปวงขององค์กรศาสนาและของรัฐ ซึ่งความเชื่อถือนี้แสดงออกในรูปไม่ยอมเป็นทหารและไม่ยอมเลี้ยงภาษี เป็นต้น จึงเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาที่มีลักษณะปฏิเสธอำนาจจารัง และถูกรัฐปราบปราม และยังคงมีประวัติอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งถึงต้นศตวรรษที่ 20 ชื่อนิกายดูโคงอเรตส์ แปลตามตัวว่า ผู้ต่อสู้กับจิตใจ (dukh = spirit; borets = wrestler) บางทีก็เรียกว่า ดูโคงอร์ตซี (dukhobortsy)⁶⁸

ส่วนกุหลาบ สายประดิษฐ์นั้น ได้มีการอธิบายคำศัพท์ สถานที่หรืออธิบายความลั่นๆ ไว้หลังคำที่อธิบายนั้นหรือไม่มีการอธิบายคำศัพท์ขยายความเลย ตัวอย่าง

1. พากดูโคงอร์กซี (เป็นชื่อนิกายศาสนา)⁶⁹
2. พากยูดา (Judas เป็นลานุคิชช์รุ่นแรกของพระเยซู เป็นผู้ทรายศต่อศาสนา เพราะเห็นแก่เงิน)⁷⁰
3. “แซกุท” (Zehr gut เป็นภาษาเยอรมัน แปลว่าดีมาก)⁷¹

2. ท่วงท่านองในการใช้ภาษา

จะพบว่า จิตร ภูมิคัດจะใช้ภาษาสามัญชนหรือภาษาชาวบ้านเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว สามารถจินตนาการตามไปกับเรื่องและเข้าใจความรู้สึกของตัวละคร ในขณะที่กุหลาบ สายประดิษฐ์นั้นเลือกใช้ภาษาที่ลลະลลาวย

⁶⁸ อ้างแล้ว, หน้า 105.

⁶⁹ เม็กซิม กอร์กี, และ, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: แพรล้านกพิมพ์, 2548), หน้า 110.

⁷⁰ อ้างแล้ว, หน้า 220.

⁷¹ อ้างแล้ว, หน้า 157.

ตัวอย่างจากการแปลของจิตรา ภูมิคัสดีจากที่โรงงาน

“ตกเย็น คนงานเหล่านั้นก็จะย้ายวัวเขี้ยไปบนถนนอีกด้วยใบหน้าที่ดำเนะมุกขะมوم ซึ่ดปากด้วยความทิวจนเห็นฟันขาววาว น้ำลายสอ เนื้อตัวคลุ้งไปด้วยกลิ่นเหนียงวะເອືນໆ ของน้ำมันเครื่อง แต่ในตอนนี้ ล้มเลียงของพากเขา ดูมีชีวิตชัวขື້ນ หรือแม้อาจจะร่าເງິ່ນທີ່เดียว ເພຣະຈານຜ່ານໄປອັກວັນໜຶ່ງແລ້ວ ອາຫາຍເຢັນແລກພັກຜ່ອນກຳລັງຮອຄອຍອູ້ທີ່ບ້ານ”⁷²

ตัวอย่างจากการแปลของจิตรา ภูมิคัสดีจากการเดินชนบท

ເພໂດດອ້ວ ມາຊີນ ເວີມເຂັ້ນຕົ້ນເພັງ

“ໂຄ່ນລັ້ນລັ້ນຄົມເກ່າຊັ້ນວັນຮັນດົກ”

ເລີຍອີກຫາລາຍລືບເລີຍ ເປັ່ນບົດເພັງເຂົ້າເປັນຄື່ນເລີຍທີ່ເຂັ້ມແຂງທວ່າ ທຸ່ມລະມຸນ ເພື່ອຮ່ວມຮ້ອງເພັງກັບເຂົາ

“ພົງຄລືຂອງມັນ ສລັດລື້ນ ຈາກຕື່ນເຮົາ”⁷³

ตัวอย่างจากการแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์จากที่โรงงาน

“ໃນຍາມເຢັນເມື່ອອາຫຼີຍ້ວສັດ ຖອແສງເຮືອໆ ແຂ້າມາຕາມໜ້າຕ່າງຂອງນິຄົມ ອ່າງອ່ອນຮ່ອຍນັ້ນບຽດຄານງານກົດ້ອງເດີນຢ່າມາຕາມຄຸນນັ້ນລົກປຽກນັ້ນຄວັງໜຶ່ງນັ້ນ ດ້ວຍໜ້າຕາດໍາຂະມຸກຂະມອມ ພັນອັນລຳແດງຄວາມທີ່ໂຫຍດູວາວາວາມ ແລະຕາມເນື້ອດ້ວ ເຂົາຄລູ້ໄປດ້ວຍກິ່ນນຳມັນຂັ້ນຂອງເຄື່ອງຈັກ ອ່າງໄຮກົດ ໃນຍາມເຢັນນີ້ອ້າການ ກະປ້ຽກຮະເປົ້າບາງຍ່າງກົດໄດ້ປຽກງູອອກມາຈາກພັກເຂົາ ແລະແມ້ແຕ່ຕ່າມວັ້ນລືກ ຮ່າເງິ່ນຍັ້ງປຽກງູອອກມາຈາກນ້ຳເລີຍຂອງເຂົາ ຈານໄດ້ຝານໄປແລ້ວອັກວັນໜຶ່ງ ອາຫາຍເຢັນແລກພັກຜ່ອນຮອຄອຍພັກເຂົາອູ້ທີ່ກຳນົດ”⁷⁴

⁷² ແມ້ກື່ມ ກອວົງ, ແມ່, ແປລຈາກ Mother, ໂດຍ ຈิตรา ภูมิคัสดี (ກຽງເຖິງທານຄຣ: ສໍານັກພິມພົບ, 2521), ໜ້າ 36.

⁷³ ອັງແລ້ວ, ໜ້າ 317.

⁷⁴ ແມ້ກື່ມ ກອວົງ, ແມ່, ແປລຈາກ Mother, ໂດຍ ຄວິບປະວາ (ກຽງເຖິງທານຄຣ: ແພຣະສຳນັກພິມພົບ, 2548), ໜ້າ 28.

ตัวอย่างจากงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์จากการเดินขบวน

พิโอดอร์ มาชิน เริ่มร้องเพลง

“ขอตัดขาดจากเก่าเข้าวินรัตน์”

เลียง helyลีบเลียงได้ร้องเพลงบรรทัดที่ส่องประล้านกับเลียงของเข้า

“เราสัծผู้คนของมันออกจากเท้าของเข้า”⁷⁵

3. การใช้โครงกลอน

จะเห็นได้ว่า มืออยู่ช่วงหนึ่งในงานแปลของจิตรา ภูมิศักดิ์ที่เข้าได้แปล
ออกมาเป็นกลอน

ตัวอย่าง

มีกวีหนุ่มชาวยิวคนหนึ่ง ครั้งหนึ่ง เข้าเขียนไว้ว่า

เพราแคนซื้อ

ถูกเข่นฆ่า

ทาระกรรม

ลัจธรรม

ยอมจักพื้น

ขึ้นคืนคง⁷⁶

ส่วนในงานแปลของกุหลาบ สายประดิษฐ์นั้น จะเป็นประโยชน์คล้ายๆ กับ
ประโยชน์คำพูด

ตัวอย่าง

มีกวีหนุ่มคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนเขียนบทกวี วันหนึ่งเข้าได้เขียนบทกวีไว้ดังนี้

“แลเนื่องด้วยผู้คนได้ถูกประหารโดยไร้ความผิด พลังแห่งลัจธรรมก็จะ
คืนชีพขึ้นมา”⁷⁷

ซึ่งจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าจิตรา ภูมิศักดิ์ได้สร้าง
วรรณรสนในการอ่านให้กับผู้อ่านผ่านกลอน ในขณะที่กุหลาบ สายประดิษฐ์นั้นแปล
เป็นแบบประโยชน์จับใจความลับๆ ง่ายๆ ได้ใจความเท่านั้น

⁷⁵ อ้างแล้ว, หน้า 275.

⁷⁶ เม็กชิม กอร์กี้, แม่, แปลจาก Mother, โดย จิตรา ภูมิศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เปลวเพียน, 2521), หน้า 194.

⁷⁷ เม็กชิม กอร์กี้, แม่, แปลจาก Mother, โดย ศรีบูรพา (กรุงเทพมหานคร: พรรวสำนักพิมพ์,
2548), หน้า 167.

นอกจากนั้น นักเขียนทั้ง 2 ท่านยังมีการนำเชิงอรรถมาใช้ในงานแปลเรื่องนี้ ซึ่งงานวรรณกรรมเป็นงานที่เขียนขึ้นเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง เพื่อความบันเทิงใจ เชิงอรรถจึงไม่ควรอยู่ในวรรณกรรม เพราะเชิงอรรถมักใช้ในงานวิชาการ การใส่ เชิงอรรถในงานวรรณกรรมจะทำให้เลียอรรถลในกรอบอ่านไป

การเปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมรัสเซียเรื่อง “แม่” ของจิตรา ภูมิศักดิ์ และกุหลาบ ลายประดิษฐ์ จะเห็นได้ว่า นักแปลทั้ง 2 ท่าน ต่างฝ่ายต่างมีมือใน ด้านการเขียน ซึ่งจำนวนแปลนั้นเป็นลักษณะเฉพาะของผู้แปลแต่ละคน จึงไม่ อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ในเรื่องของฝีมือการแปลว่า ใครจะดีเด่นกว่าใคร แต่ เป็นการศึกษาการแปลวรรณกรรมผ่านงานเขียนของจิตรา ภูมิศักดิ์และกุหลาบ ลายประดิษฐ์

อนึ่ง ผู้เขียนไม่ได้ศึกษา กับวรรณกรรมเรื่อง “แม่” ต้นฉบับ จึงไม่ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า จิตรา ภูมิศักดิ์ และกุหลาบ ลายประดิษฐ์นั้น ใจจะแปล งานวรรณกรรมได้ตรงตามต้นฉบับที่สุด

พิมพ์ที่ : โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [5812-110/350]
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-3549-50 โทรสาร 0-2215-3612
<http://www.cuprint.chula.ac.th>

